

SEN POKRAČUJE!

Duchovné cvičenia pre saleziánov spolupracovníkov v roku 2025

Autor: don Peter Bicák SDB

AKO SA MODLIŤ BOŽÍM SLOVOM

1. Postavím sa do Božej prítomnosti

Pane, ty ma vidíš, počuješ a miluješ. Daj, nech tvoj Duch vedie k tebe všetky moje myšlienky, city i skutky.

2. Predstavím si miesto, kde sa bude odohrávať to, nad čím budem meditovať.

3. Poprosím o to, čo chcem dosiahnuť v tejto modlitbe.

4. Prečítam si Božie slovo a budem vnímať, ktorá veta alebo slová ma oslovia. Budem sa nimi modliť - t. j. budem si ich v srdci opakovať a vnímať, čo mi Boh hovorí, čomu ma učí a k čomu volá. Vo svetle Božieho slova sa zadívam na svoj život v jeho konkrétnych situáciách a problémoch.

Ako odpoviem na toto Božie slovo?

Ak ma niečo zaujalo, zostanem pri tom tak dlho, kým cítim, že ma to naplňa. Nezabudnem, že moju dušu nesýti množstvo poznatkov, ale to, čo v modlitbe prežijem.

5. Na záver si urobím osobný rozhovor s Bohom:

Čo mu chcem povedať?

Za čo ďakovať, odprosiť a o čo prosiť?

Zakončím jednou z modlitieb: *Otčenáš, Duša Kristova, Pod tvoju ochranu...*

(zápisník Moje Duchovné cvičenia, SJ Exercičný dom Prešov)

MODLITBY K DUCHU SVÄTÉMU

Duchu Svätý, príd z neba

a vyšli nám zo seba žiaru svetla pravého.

Príd k nám, Otče chudobných,

Darca darov sľúbených, Svetlo srdca bôľneho.

Tešiteľ si najlepší, ó, hosť duše najsladší,
ty sladké občerstvenie.

V práci si poľahčenie, v sparne si ovlaženie,
v plači si potešenie.

Svetlo oblažujúce, naplň myseľ aj srdce
ľudu tebe verného.

Bez pomocnej milosti človek žije v hriešnosti,
nie je v ňom nič dobrého.

Očisť, čo je skalené, zavraž, čo je znavené,
uzdrav, čo je zranené.

Ohni, čo je strpnuté, zohrej, čo je skrehnuté,
naprav, čo je zblúdené.

Daruj svojim veriacim, s dôverou ťa prosiacim,
svätú milosť sedmorú.

Daj za čnosti odmenu, daj smrť dobrú, blaženú,
daj nám radosť trvalú.

Amen.

Príd, Duchu Svätý, tvorivý,

príd svojich verných navštíviť;

naplň nám srdcia milosťou,

ktoré si stvoril múdrosťou.

Tešiteľom si nazvaný,

dar Boží z neba nám daný,

zdroj živý, láska, oheň v nej

i pomazanie duchovné.

Ty darca darov sedmorých,

prst Boží v dielach stvorených;

ty, prisľúbenie Otcovo,

dávaš reč, slovo Pánovo.

Osvieť nás, ducha posilňuj,

do srdc vlej lásku ohnivú;

keď telo klesá v slabosti,

vzpriamuj ho silou milosti.

Pred nepriateľom ochráň nás,

svoj pokoj daj nám v každý čas,

nech vždy pod твоjím vedením

vyhneme vplyvom škodlivým.

Nauč nás Otca poznávať

a jeho Syna milovať

a v teba, Ducha obidvoch,

daj veriť vždy, vo všetkých dňoch.

Amen.

MODLITBA K DONOVI BOSCOVI

Svätý Ján Bosco, otec a učiteľ mládeže,

ty si toľko pracoval pre spásu duší;

buď nám vodcom, aby sme hľadali

svoje duševné dobro a spásu blížneho.

Pomáhaj nám plniť si dobre svoje povinnosti,

premáhať náruživosti a ľudské ohľady.

Nauč nás milovať sviatostného Spasiteľa,

Pannu Máriu Pomocnicu a Svätého Otca,

rímskeho pápeža. Vypros nám šťastnú hodinu

smrti, aby sme prišli k tebe do neba.

Amen.

OBNOVA PRÍSLUBY SALEZIÁNA SPOLUPRACOVNÍKA

(PAŽ čl. 32, § 2.)

„Otče, klaniam sa ti, lebo si dobrý a všetkých miluješ.

Ďakujem ti, že si ma stvoril a vykúpil, že si ma povolal

do tvojej Cirkvi, a v nej si mi dal spoznať apoštolskú

rodinu dona Bosca, ktorá žije pre teba v službe mladým

a ľudovým vrstvám. Pritiahla ma tvoja milosrdná láska a

ja ti chcem lásku opätovať konaním dobra. Preto

OBNOVUJEM PRÍSLUB, že sa budem usilovať prežívať

Projekt apoštolského života Združenia saleziánov

spolupracovníkov, a tak budem:

- verným Kristovým učeníkom v Katolíckej cirkvi;

- pracovať v tvojom kráľovstve - najmä na povznesení a
spáse mladých;

- rásť v saleziánskom duchu a svedčiť o ňom;

- v spoločenstve saleziánskej rodiny spolupracovať na
apoštolských iniciatívach miestnej cirkvi.

Otče, daj mi silu svojho Ducha, aby som dokázal byť

verným svedkom týchto záväzkov. Mária Pomocnica,

Matka Cirkvi, pomáhaj mi a veď ma v tomto životnom

rozhodnutí. Amen.

Obsah

O. DC – SNÍVAJTE BOŽÍ SEN O SEBE	1
I. BIBLICKÉ POZADIE	3
II. EMAUZY	7
III. OPIS OBRÁTENIA PAVLA NA CESTE DO DAMASKU (Sk 9,1-19).....	13
IV. BOH JE LÁSKA	19
V. JEŽIŠOVÁ MODLITBA (Lk 11,1-13).....	22
VI. TY SA TROCHU ZASTAV, CHCEM TI OZNÁMIŤ BOŽIE SLOVO	28
VII. TESTAMENT JEŽIŠA UMIERAJÚCEHO NA KRÍŽI	29
Pomocné texty, doplnenie:.....	34

Výber a spracovanie textov: don P. Bicák

Korekcie, podnety, otázky: kolektív kazateľov v Prešove (január 2025)

0. DC – SNÍVAJTE BOŽÍ SEN O SEBE

V knihe „Duchovné cvičenia nášho svätého otca Ignáca Loyolského“ je cieľ duchovných cvičení vyjadrený takto: „ (...) *pod pojmom duchovné cvičenia sa rozumieme každý spôsob spytovania svedomia, rozjímania, kontemplovania, ústnej i vnútornej modlitby a iné duchovné činnosti (...)* Lebo tak ako prechádzať sa, kráčať a behať sú telesné cvičenia, rovnako nazývame duchovnými cvičeniami každý spôsob ktorým si možno pripraviť a disponovať dušu, aby sa zbavila všetkých neusporiadaných náklonností a aby po ich odstránení hľadala a nachádzala Božiu vôľu v usporiadaní vlastného života na spásu svojej duše.“

Kardinál Martini si všíma vo svojej knihe „*Mettere ordine nella propria vita*“, že cvičenie v DC ako pri telesných cvičeniach vyžaduje konanie. Ako nie je cvičením sledovanie futbalového zápasu, ani počúvanie konferencií pri DC nie sú ešte duchovnými cvičeniami.

V dnešnej dobe sa súčasný model duchovného života a formácie nazýva takzvaný integračný. Opak povrchnosti, roztrieštenosti – sila ktorá všetko harmonizuje, zjednocuje... je účasť na Božom živote (nový život). Duch Svätý nás zjednocuje s Kristom, a tak sme v Kristovi (Jeho Tajomnom tele) účastní na Otcovej Láske.

Bratia, ktorí sa venujú rozlišovaniu povolania s mladými hovoria, že prvý polrok spočíva v akomsi usporiadaní života mladého človeka. Pretože mnohí prakticky nežijú duchovný život – život v Bohu a s Bohom. Nastavenie bežných kresťanských rytmov života, upratanie je často nutný predpoklad, aby sa mohlo pokračovať ďalej. Raz za mesiac sa vyspovedať, aspoň v nedeľu na svätú omšu, každé ráno a večer sa modliť. Usporiadanie o ktorom hovorí definícia duchovných cvičení svätého Ignáca, propaguje niečo v tomto duchu. Pripraviť letisko, aby mohol pristáť Duch Svätý. Aby mohol v nás a v spolupráci s nami konať. **Boh chce niečo vo mne urobiť, ale je to možné - len ak mu to dovoľím.**

Počul som rozprávať na túto tému jedného mnícha kamaldula. Hovoril o mníšskej skúsenosti vytvorenia priestoru pre toto konanie Boha v nás. Sú to podľa neho spojené nádoby, kde všetko vzájomne súvisí. Dôležité sú tri roviny pokoja, poriadku. Úroveň zmyslov, mysle a srdca. V našom prostredí sa pod pôstom rozumie jedine pôst od jedla, ale podľa tradície sa dotýka všetkých zmyslov. Nepôjdem do podrobností, ale ak je na jazere búrka a keď spadne do vody bager – nik si to nevšímame. Ak je pokoj a poriadok, aj mucha, ktorá si sadne na vodu, je viditeľná vďaka odrazom na hladine. To je skúsenosť Ignáca, s ktorou sa aj s nami delí.

Prostredie nám má k tomuto pomôcť. Treba si vytvoriť podmienky, aby som mohol počuť to, čo bežne pre nepokoj, hluk nepočujem. Nevidím, nevšímam si.

V druhej anotácii je podčiarknutá nutnosť či potreba, ponúkať rekolekciantovi podklady na samostatné nazeranie, modlitbu. Je totiž veľmi dôležité, aby objavoval veci sám. Inak povedané, že pri obede nechceme, aby nám kuchár pohrýzol rezeň, ale robíme to sami. To isté platí pri duchovných cvičeniach. Snáď je podkladov až primnoho, ale to neznamena, že pri švédskom stole musím zjesť všetko, čo sa tam položilo. Vyberiem si myšlienku, obraz, text, ktorý ma oslovil.

Hlavným v menu je Božie Slovo, v optike ktorého sa pokúšam pozrieť na náš život (život saleziánskej rodiny a saleziánov vo svete). Chceme, aby nás Božie Slovo prečítalo. Ale príbeh nášho života nutne musíme integrovať s povolaním, ktoré máme – povolaním žiť saleziánskou duchovnosťou. Spôsobom prežívania evanjelia inšpirovaným konkrétne pre našu duchovnú rodinu. Chcem, aby sme si spoločne uvedomili, kým sme. To, že máme svoje miesto v Božom pláne. Že Boh si nás osobne zamiloval, a teda aj zaangažoval. Jeho prozreteľnosť nás pozvala do saleziánskej rodiny.

Je, naozaj potrebné a nutné neustále sa- akoby v špirále- vracáť k prehľbovaniu daru toho, čo voláme saleziánsky duch, charizma, povolanie, poslanie. Oni nám pomáhajú nachádzať hlboko v sebe pevný bod. Našu identitu – milovaných synov a dcér Boha. Keďže máme spoločné

poslanie, misiu a zúčastňujeme sa na živote spolu a v saleziánskej rodine – Boží plán nachádzame v živote zakladateľa a jeho duchovnej rodiny. (Odporúčam k opätovnému čítaniu – Chartu charismatickej identity saleziánskej rodiny dona Bosca).

Generálny predstavený don Artime nám v 2024 roku dal ako komentár k heslu reflexiu nad don Boscovým snom, pri jeho 200-ročnici. Nazval ho „**sen, ktorý podnecuje k snívaniu**“. V jeho úvode píše: „Je to teda sen, ktorý je prítomný v ňom a na celej ceste Saleziánskej kongregácie až dodnes a nepochybne **zasahuje celú našu saleziánsku rodinu**“. Ďalej cituje don Rinaldiho: „Jeho obsah je v skutočnosti taký dôležitý (...), musíme si ho dať za povinnosť prehĺbiť vytrvalejším rozjímaním v každom detaile a veľkoryso uvádzať jeho učenie do praxe, ak si chceme zaslúžiť meno skutočných synov dona Bosca.

Akýmsi prvým impulzom v živote don Bosca sa spomína jeho sen z 9 rokov. Ako mu rozumieť nie je ťažké. Komentárom don Boscovho sna je pre nás celý don Boscov život, ale aj história celej saleziánskej rodiny – ktorá pokračuje. V momente svätej omše v chráme Sacro Cuore na konci svojho života don Bosco konštatuje, že všetko pochopil. Sen sa spolu s nami a v nás uskutočňuje aj po jeho smrti. Saleziánska rodina aj v súčasnosti prežíva proroctvo DB snov. Preto jeho rozjímanie, alebo hoci perspektíva pomáha pochopiť nielen samotného DB, ale aj celú jeho duchovnú rodinu. Ako píše v strene 2024 don Artime – je to v podstate aj o nás.

Keďže sa jedná o Boží plán, kľúčom pre jeho odkrývanie je Božie zjavenie, ktoré sa naplnilo v osobe Ježiša Krista – plnosť Božieho zjavenia. Čítame DB a svoju situáciu pod svetlom Božieho zjavenia, aby sme porozumeli, že sme stvorení z lásky a pre lásku.

Andrea Bozzolo vo svojej knižke „Il sogno dei nove anni“ sa venuje don Boscovmu snu z 9 rokov veľmi podrobne. Nie je potrebné rozlišovať, či je sen ako dar od Boha, alebo sa len večer Janko najedol poriadne polenty.. Preskočím mnohé teologicko – psychologické úvahy don Bozzola a poslúžim si jeho biblickým pohľadom na sny, akousi hermeneutikou. Má nám to pomôcť k tomu, aby sme sa pozerali na sny DB tak, ako sa na podobné Božie podnety pozerá Písmo. Pri svojom štúdiu sna zároveň odkrýva niektoré duchovné témy, aktuálne aj pre náš osobný život, aj povolanie. Na konci ponúkaného textu ponúkam na prehĺbenie niekoľko úvah na témy, o ktorých budeme rozjímať v živote don Bosca – úvahy saleziána don Coleho.

Zhrnutie toho, čo je pred nami

Patríme spoločne do veľkej saleziánskej rodiny. Nie je to niečo vedľajšie. **Naše povolanie nám odkrýva naše miesto v Božom pláne**, na ktorom máme spoločne účasť. **Patrí to k našej identite** – chi amare – ako žiť povolanie Lásky. Počiatok, ako máme žiť evanjelium, má počiatky v prorockom povolaní don Bosca. Jeho sny sú proroctvom pre celú saleziánsku rodinu. (Verím, že sme čítali strennu 2024, takže netreba veľa vysvetľovať). Na don Boscov sen - keďže je o Božej výzve aj pre nás – sa pozrime na základe jeho duchovného posolstva. Optikou je Božie zjavenie. Pre nás je to náuka Cirkvi a Sväté Písmo.

I. BIBLICKÉ POZADIE

Nemáme ani čas a ani priestor pre spoločné uvažovanie nad kresťanským postojom k snom. Preto sa pozrieme na sny v Písme. Aj keď sme sa rozhodli odraziť od toho prvého, vieme že don Bosco sa nechal inšpirovať množstvom snov, ktoré boli v jeho živote súčasťou Božieho sprevádzania a vedenia. Rozprával ich často ako večerné slovká svojim chlapcom, a preto sa zachovali. Sám don Bosco sa presvedčil, že nie sú ako tie bežné, a preto ich po rade svojho spovedníka don Cafassa nebral na ľahkú váhu. Pohľad na sny v Písme je pre nás pohľadom na to, ako koná Boh.

Medzi biblickými textami, ktoré treba považovať za hermeneutické kritérium pre pochopenie duchovnej skúsenosti sna z deviatich rokov, sú predovšetkým tie, ktoré odkazujú na možnosť, že Boh komunikuje s človekom prostredníctvom snov. Toto presvedčenie je jasne vyjadrené, aj keď s náležitou opatrnosťou, v Starom aj v Novom zákone a má rozsiahlu a sériu potvrdení. Pre Starý zákon stačí pripomenúť sny Abraháma (Gn 15,12n), Jakuba (Gn 28,10), Jozefa (Gn 37,5-11; v Gn 39-41 sa Jozef neskôr objavuje ako vykladač snov dvoch hodnostárov a faraóna), Gedeona (Sud 6,25n.), Samuela (1 Sam 3,2n), Nátána (2 Sam 7,14-17) a Šalamúna (1 Kr 3). Po vyhnanstve sú opísané nočné videnia Zachariáša (Zach 1,6) a Daniela (Dan 7) – v Dan 2 Daniel vysvetľuje Nabuchodonozorove sny – zatiaľ čo prorok Joel oznamuje, že sny a videnia budú sprevádzať čas vyliatia ducha: "Potom vylejem svojho ducha na telo a vaši synovia a vaše dcéry budú prorokovať; vaši starci budú snívať sny a vaši mladí muži budú mať videnia" (Joel 2,28). Osobitný význam tohto textu sa prejavuje, ak vezmeme do úvahy, že je prevzatý v Skutkoch apoštolov v časti, ktorá rozpráva o udalosti Turíc (Sk 2,17-21) a vo vyliatí Ducha Zmŕtvychvstalého je vidieť naplnenie Joelovho proroctva a v znameniach, ktoré ho sprevádzajú, príchod času, v ktorom sa medzi Božím ľudom šíri prorocká charizma. Medzi starozákonnými textami, ktoré patria do zoznamu, je zlovestný sen Judu Makabejského, ktorý predpovedá víťazstvo pred bitkou proti Nikanorovi (2 Mak 15,11 a nasl.).

Možnosť, že Boh hovorí k človeku prostredníctvom sna, je preto v Písme plne akceptovaná, aj keď existujú varovania, ktoré neodporúčajú dôverovať klamlivým snom (Dt 13,2-4) .

Matúšovo evanjelium v Novom zákone predstavuje tri Božie intervencie vo sne Jozefovi (Mt 1,20; 2,13; 2,20) a jedno mudrcom (Mt 2,12) a uvádza, že počas Ježišovho umučenia Pilátovi manželka posla list: "Nemaj nič s tým spravodlivým, lebo som dnes vo sne veľa vytrpela pre neho." (Mt 27,19). V Skutkoch apoštolov sú nočné videnia opísané Ananiášom (Skutky 9,10-12) a Pavlom (Skutky 16,9; 18,9).

Biblický postoj k snom je preto zložitý: múdry, ale nie predpojatý. Vytvára priestor pre možnosť, že Boží muži dostávajú počas spánku konkrétne zjavenia, ale kategoricky vylučuje, že by sa takáto komunikácia mohla vyžadovať.

Najzreteľnejšiu analógiu, ktorú možno nájsť medzi biblickou epizódou a snom chlapca z Becchi, možno pravdepodobne nájsť v **nočnom povolaní Samuela** opísanom v **1 Sam 3,1**. Hoci inšpirovaný text neopisuje Samuelov sen, pasáž sa začína vyhlásením, že v tých dňoch "videnia neboli rozšírené", čo naznačuje, že tento druh javu patrí k skúsenosti, ktorú mal mladý Samuel v noci, keď počul, ako ho opakovane volajú po mene. Na druhej strane, myšlienku skutočného nočného videnia, keď chlapec spí, potvrdzuje skutočnosť, že na druhý deň ráno sa Samuel "bál povedať videnie Helimu" (3,15). A Pán sa ďalej zjavoval v Šíle...(3,21).

Norbert Hofmann zdôraznil paralely, ktoré možno nájsť medzi snom vo veku deviatich rokov a biblickými správami o prorockom povolaní, medzi ktorými možno **sen proroka Jeremiáša** brať ako prototyp:

⁴ Pán prehovoril ku mne takto: ⁵ "Skôr, než som ťa utvoril v matkinom živote, poznal som ťa, skôr, než si vyšiel z lona, zasvätil som ťa, za proroka pre pohanov som ťa ustanovil." ⁶ I povedal som: "Ach, Pane, veď neviem hovoriť, mladučký som." ⁷ Ale Pán mi riekol: "Nehovor: "Mladučký som,"

lebo pôjdeš všade, kde ťa pošlem, a povieš všetko, čo ti prikážem. ⁸ *Neboj sa ich, veď ja som s tebou, aby som ťa vyslobodil!" - hovorí Pán.* ⁹ *Vtedy vystrel Pán ruku a dotkol sa mi úst. A Pán mi riekol: "Hľa, vložil som svoje slová do tvojich úst! (Jer 1,4-9).*

Náčrt príbehu povolania, ktorý je základom týchto veršov a ktorý sa vyskytuje aj v iných scénach povolania v Starom zákone, predstavuje tento zoznam prvkov: **opis situácie odchodu a stretnutia s tým, kto volá, poslanie, námietka povolaného, uistenie o pomoci, znamenie**. Porovnávajúc biblickú schému starozákonného povolania a štruktúru sna, Hofmann dospel k záveru, že medzi nimi "sa zdá, že existuje široká konvergencia nielen formálnej povahy, ale aj z hľadiska obsahu, čo možno overiť aj pri analýze detailov". Medzi týmito podobnými črtami si zaslúžia zdôrazniť najmä tie, ktoré majú jasnejší teologický význam, ako napríklad nebeská postava ktorá nesie povolanie, je neočakávaná; sociálny charakter misie, ktorá sa nikdy netýka len osobných záležitostí povolaného, ale ľudu, ktorý mu bol zverený; uvedomenie si vlastnej radikálnej nedostatočnosti v dôsledku nepomeru, ktorý existuje medzi veľkosťou úlohy a nedostatkom osobných schopností. V prípade Jeremiáša, je paralela medzi námietkami mladého proroka – "Ach, Pane, Bože! Naozaj neviem, ako hovoriť, lebo som len chlapec" – a Jankove námietky vo sne – "Zmätený a vystrašený som odpovedal, že som úbohé nevedomé dieťa, že nemôžem hovoriť s tými mladými o náboženstve" – je to celkom zrejmé. To nevyhnutne neznamená vedomé používanie biblickej schémy autorom Pamätí oratória, pretože bežná povaha skúsenosti povolania je dostatočná na ospravedlnenie podobnosti textu. V žiadnom prípade by nemalo byť prekvapujúce, že biblické príbehy zohrali inšpiratívnu úlohu, aspoň implicitne, v rozprávačskom akte dona Bosca.

Pokiaľ ide o **otázku zmeny "konania"** – od impulzívneho gesta potláčania zla k oslobodzujúcemu činu vedenia k dobru – najzreteľnejším starozákonným referenčným bodom je **príbeh o Mojžišovi**. Kniha Exodus nehovorí o mladosti vodcu. Jedinou epizódou, ktorá stojí medzi jeho narodením a dosiahnutím plnoletosti, je zabitie Egypťana a jeho útek (Ex 2,11-15), po ktorom nasleduje rozprávanie o svadbe so Sefora, Raguelovou dcérou. Pieseň si zaslúži byť opísaná, pretože ponúka možnosť niekoľkých dôležitých úvah:

¹¹ V tom čase, keď Mojžiš dorástol, vyšiel k svojim súkmeňovcom, aby videl ich ťažkú robotu. Tu videl, ako istý Egypťan bil jeho súkmeňovca, hebrejského brata. ¹² I poobzeral sa a keď videl, že tam nebolo nikoho, Egypťana zabil a ukryl do piesku. ¹³ Na druhý deň vyšiel opäť a videl, ako sa dvaja hebrejskí muži bijú medzi sebou. I zavolať na útočníka: "Prečo biješ svojho blížneho?!" ¹⁴ On mu však odvetil: "Ktože ťa ustanovil nad nami za rozhodcu a sudcu?! Vari chceš zabiť aj mňa, ako si odpratal toho Egypťana?" Mojžiš sa preľakol a povedal si: "Tak, vec sa už rozniesla." ¹⁵ A keď sa o tej veci dozvedel faraón, pokúšal sa Mojžiša zabiť. Ale Mojžiš pred faraónom utiekol a usadil sa v kraji Madián, zdržoval sa pri studni. (Ex 2,11-15)

Text zdôrazňuje Mojžišov rast, ktorý nie je len fyzický, ale aj duchovný. Tento rast je vyjadrený v oslovení jeho bratov, o ktorom text hovorí dvakrát: vo veršoch 11 a 13. Sloveso "ísť von", ktoré bude ústredným bodom teológie Exodu, sa teda po prvýkrát objavuje v tejto pasáži. Vyjadruje tu spontánne a prirodzené Mojžišovo hnutie, hnutie, ktoré sa síce zrodilo z vôle konať spravodlivo a potláčať zlo, ale napriek tomu sa uskutočňuje násilným a nesúvislým spôsobom s negatívnymi výsledkami. Preto je **v týchto veršoch opísaný prvý Mojžišov "exodus"**, ktorého hranice sú ukázané, pretože "násilie neodstraňuje nespravodlivosť, skôr zhoršuje situáciu ako predtým, a predovšetkým preto, že na počiatku tohto exodu ešte nie je žiadna misia zo strany Boha – zmysluplne v celej tejto záležitosti mlčí – ale iba ideál a nadšenie človeka". Iba prostredníctvom volania k horiacemu kriku, archetypálnemu miestu pre tému zjavenia Božieho mena, dostáva Mojžiš nové vnútorné smerovanie, hnutie, ktoré ho postaví na čelo ľudu a umožní mu viesť svoj ľud správnou cestou východu, v pravom exode.

V Novom zákone je rovnaká téma zmeny vnútorného smerovania rozpoznateľná aj v príbehu Pavla z Tarzu. Jeho pridržanie sa Božieho zákona, ktorý odovzdávali otcovia, sa spočiatku prejavuje v agresívnej a násilnej horlivosti, ktorá sa snaží potlačiť to, čo sa zdá byť nezlučiteľné s náboženskou výchovou, ktorú dostáva. Ale keď Pavol uvoľní svoju vnútornú energiu, zažije stretnutie na ceste do Damasku, ktoré ho obráti hore nohami. Je to stretnutie so svetlom, ktoré ho robí slepým

a vedie ho k tomu, aby išiel do Ananiášovej školy, aby sa naučil novým spôsobom pochopiť, čo od neho Boh skutočne chce. Odteraz sa Pavol bude definovať ako "povolaný byť apoštolom" (porov. Rim 1,1; 1 Kor 1,1) alebo "apoštol Ježiša Krista z Božej vôle" (2 Kor 1,1; Ef 1,1; Kol 1,1), zdôrazňujúc, že táto zmena nie je výsledkom jeho vnútorného hľadania, rozvoja jeho myšlienok alebo úvah, ale plodom nepredvídateľného Božieho zásahu, ktorý nasmeroval jeho život novým smerom. Preto sa on, ktorý bol "prenasledovateľom a násilníkom" (1 Tim 1,13), naučil "stať sa všetkým, aby som niektorých zachránil" (1 Kor 9,22).

Mojžišova aj Pavlova skúsenosť prenikavo osvetľujú vnútornú premenu, ktorá sa vyžaduje od Janka, aby sa vzdal svojho spontánneho impulzu k realite a svojho nároku na jej zlepšenie vlastnými silami a vstúpil do pohybu a štýlu, ktorým Boh koná v dejinách.

Tento štýl je v podstate vo sne ako v Písme prostredníctvom pastoračnej symboliky. Hoci sa vo sne vo veku deviatich rokov terminológia "pastiera" výslovne neobjavuje, obrazy, ktoré jej zodpovedajú, sú jasne doložené, najmä tam, kde sú chlapci, pre ktorých bude musieť Ján pracovať, znázornení ako mierne baránky. Na druhej strane, táto predstava bola známa chlapcovi, ktorý ako všetci jeho spoločníci trávil niekoľko hodín denne na pastvinách a staral sa o zvieratá. Táto každodenná činnosť bola preto prvkom spontánneho spojenia s náboženskou skúsenosťou izraelského ľudu, kde obraz života pastierov bol jedným zo základných symbolov, ako vyjadriť vedenie komunity a starostlivosť o jej život. Stáda potrebujú zručných mužov, ktorí ich vedú a bránia pred divokými zvieratami. Rovnako ľudia potrebujú múdrych sprievodcov, ktorí sa s oddanosťou a zodpovednosťou starajú o ich život. Z tohto dôvodu sa **v Starom zákone titul "pastier" zvyčajne pripisuje kráľom a iným zodpovedným úlohám**, pričom sa nezabúda, že dvaja najväčší vodcovia Izraela – Mojžiš a Dávid – boli najprv pastiermi v doslovnom zmysle. **Titul sa však vzťahuje predovšetkým na Boha, pretože prostredníctvom pastierov, ktorí boli dosadení za vodcov ľudu, ho on sám skutočne vedie:** ² Pastier Izraela, čo ako ovcu vedieš Jozefa, počúvaj! Ty, čo tróniš nad cherubmi, zaskvej sa (Ž 80,2); "Sme ľud jeho pastvy a ovce jeho rúk" (Ž 95,7); "Pán je môj pastier" (Ž 23,1); Ako pastier pasie svoje stádo, do náručia berie, baránky do lona dvíha, tie, čo pridávajú, vodí." (Iz 40,11). Spomedzi všetkých textov Starého zákona, ktoré používajú túto metaforu, sa objavuje najmä 34. kapitola Ezechiela. Prorok v ňom vyjadruje tvrdý súd nad falošnými pastiermi, ktorí namiesto toho, aby sa venovali dobre ľudu, nasledujú svoje vlastné záujmy, a informuje o Božom rozhodnutí prevziať úlohu pastiera v prvej osobe ("ja budem pastierom mojich oviec. Budem hľadať stratených a zablúdených privediem späť, zranených obviažem a slabých posilním." Tento záväzok je zavŕšený príslubom, ktorý dáva Boh, že vzbudí pastiera podľa svojho srdca: I postavím nad ne jedného pastiera, ktorý ich bude pásť: svojho sluhu, Dávida; on ich bude pásť, on im bude pastierom. (Ez 34,23).

V Novom zákone obraz pastiera, ktorý Ježiš používa v podobenstvách a ktorý odhaľuje jeho vnútorný postoj, keď je pohnutý pred opustenými zástupmi, dosahuje svoj vrchol vo veľkej kristologickej reči z Jn 10. V spore s falošnými politickými a náboženskými vodcami, označovanými ako nájomníci, sa Ježiš predstavuje ako "dobrý pastier", čiže autentický pastier poslaný Bohom, ktorý pozná svoje ovce jednu po druhej a obetuje za nich svoj život. Obraz pastiera je teda jednou z privilegovaných foriem, v ktorých sa vyjadruje teológia Kristovho poslania. Syn poslaný Otcom je sprievodcom, prostredníctvom ktorého Boh vedie celé ľudstvo k sebe, oslobodzuje ho od zla a uvádza ho na pastviny života. Tento obraz sa však v Novom zákone používa aj pre tých, ktorých Ježiš spája so svojím poslaním, apoštolov a ich nástupcov, ktorí ich zase ustanovujú za vodcov a pastierov svojho spoločenstva. Ježišove slová Petrovi: "Pas moje

baránky" (Jn 21,15) sú jedným z najvyšších vyjadrení tohto pastoračného mandátu. Úloha, ktorú Zmŕtvychvstalý zveruje apoštolovi, sa javí ako skutočná účasť na geste, ktoré sám Ježiš naďalej osobne uskutočňuje, keď vedie tých, ktorí sú súčasťou jeho stáda, po cestách dejín.

Biblická hĺbka pastoračnej metaforu vrhá významné svetlo na scénu sna, ktorá predstavuje mierne baránky, ktoré behajú, skáču a bečia okolo dôstojného muža a panej. Poslanie, ktoré prijíma chlapec zo sna a ktoré úplne presahuje jeho sily, je možné vďaka tomu, že sa v konečnom dôsledku nesmie spoliehať na svoju silu, ale musí konať "vo vnútri" životne dôležitého priestoru Zmŕtvychvstalého. Nie je ťažké pochopiť, že pastier, ktorý premení divoké zvieratá, je On sám, a preto sa baránky budú radostne zhromažďovať okolo Neho a jeho Matky, a nie okolo Janka.

Táto úvaha nás teda privádza k téme kristologickej a mariologickej symboliky sna. Charakteristiky, ktoré charakterizujú tieto dve postavy, sa vyznačujú iskrivým svetlom, ktoré dokonca znemožňuje upriamiť jeho pohľad na muža, zatiaľ čo postava v ženskom plášti svieti zo všetkých strán. Svetlo je jednoznačne jednou z najcharakteristickejších črt náboženskej symboliky na vyjadrenie božského a transcendentného: sám Boh je "zahalený do svetla ako do rúcha" (Ž 104,2). Nemusíme tu však zhrnúť celé biblické bohatstvo tejto metaforu, ako aj vysvetliť všetky biblické (najmä apokalyptické) odkazy, ktoré možno nájsť pre črty a činy, ktoré opisujú tieto dve postavy. Čitateľ, ktorý je čo i len trochu oboznámený s Písmom, okamžite pochopí jeho obrazy. Na druhej strane je dôležitejšie sa v tomto bode reflexie zastaviť a pochopiť niektoré teologické a duchovné témy, ktoré sen predstavuje a ktoré sprostredkúva čitateľom ako dedičstvo, ktoré treba strážiť a pestovať.

Andrea Bozzolo uzatvára „svoje reflexie“ nad snom don Bosca kapitolou, v ktorej zhrňuje ako ovocie naše dedičstvo v duchovných témach. Osobitná – konkrétna misia ktorú dostal, výzva urobiť niečo nemožné, tajomstvo Mena – osoby, ktorá ho povoláva, prostredníctvom matiek, ktoré majú v celom pláne misie svoje miesto a úlohu (matka Margita a Matka učiteľka), sila jemnosti – preventívny systém, spôsob ako konať a žiť... Božie zjavenie vďaka optike Písma nám môže rozšíriť horizont čítania Jankovej, a teda aj duchovnosti saleziánskej rodiny.

(Andrea Bozzolo – Il sogno dei nove anni)

II. EMAUZY

Textami Písma – Božím zjavením chceme hlbšie pochopiť don Bosca, saleziánsku rodinu, ale aj seba. Mnohé udalosti nechápeme. Znechucujú nás. Logika „tohto sveta“, ideály a modely jeho „úspechu“ ovplyvňujú aj nás. Ale Boh naozaj dokáže využiť „zlé veci“ na dobro pre nás. „Toto všetko sa muselo stať – predpovedali to aj proroci. Otváral im Písma, pozrel sa na udalosti v novej veľkonočnej perspektíve.“ Sme k tomu pozvaní spolu s Ním. Ak chce zrno priniesť úrodu, musí odumrieť.“ K zmŕtvychvstaniu sa ide cez Veľkonočné trojdnie.

UČENÍCI Z EMAUZ

Lk 24,13-35

Ako vieme, východiskovým bodom pre vznik evanjelií je skúsenosť Paschy – Veľkej noci. Práve ona akýmsi spôsobom otriasla osobnou situáciou apoštolov a prinútilo ich to k osobitnej reflexii nad celým životom Ježiša z Nazareta.

Preto sa mi zdá na mieste hneď na začiatku postaviť pred naše oči Paschu Pána. Je tiež potrebné predstaviť typológiu a alegóriu, nakoľko podľa exegétov, Lukáš je v plnom zmysle slova typologickým evanjelistom. Aby sme lepšie pochopili, o čo tu ide – o čom je reč, prečítame si text z Lukášovho evanjelia.

Ježiš sa zjavuje emauzským učeníkom

¹³ V ten deň išli dvaja z nich do dediny zvanej Emauz, ktorá bola od Jeruzalema vzdialená šesťdesiat stadií, ¹⁴ a zhovárali sa o všetkom, čo sa prihodilo. ¹⁵ Ako sa tak zhovárali a spoločne uvažovali, priblížil sa k nim sám Ježiš a išiel s nimi. ¹⁶ Ich oči boli zastreté, aby ho nepoznali. ¹⁷ I spýtal sa ich: "O čom sa to cestou zhovárate?" Zastavili sa zronení ¹⁸ a jeden z nich, menom Kleopas, mu povedal: "Ty si vari jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie, čo sa tam stalo v týchto dňoch?" ¹⁹ On im povedal: "A čo?" Oni mu vraveli: "No s Ježišom Nazaretským, ktorý bol prorokom, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom; ²⁰ ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali odsúdiť na smrť a ukrižovali. ²¹ A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, ako sa to všetko stalo. ²² Niektoré ženy z našich nás aj naľakali. Pred svitaním boli pri hrobe, ²³ a keď nenašli jeho telo, prišli a tvrdili, že sa im zjavili anjeli a hovorili, že on žije. ²⁴ Niektorí z našich odišli k hrobu a zistili, že je to tak, ako vraveli ženy, ale jeho nevideli." ²⁵ On im povedal: "Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! ²⁶ Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?" ²⁷ A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo. ²⁸ Tak sa priblížili k dedine, do ktorej šli, a on sa tváril, že ide ďalej. ²⁹ Ale oni naň naliehali: "Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil!" Vošiel teda a zostal s nimi. ³⁰ A keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho. ³¹ Vtom sa im otvorili oči a spoznali ho. Ale on im zmizol. ³² Tu si povedali: "Či nám nehořelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?" ³³ A ešte v tú hodinu vstali a vrátili sa do Jeruzalema. Tam našli zhromaždených Jedenástich a iných s nimi ³⁴ a tí im povedali: "Pán naozaj vstal z mŕtvych a zjavil sa Šimonovi." ³⁵ Aj oni porozprávali, čo sa im stalo cestou a ako ho spoznali pri lámaní chleba.

1. Skúmanie textu

Predovšetkým nezabúdajme, že udalosť, skúsenosť zmŕtvychvstania Ježiša bola pre pokolenie prvých kresťanov a pre Lukáša svetlom, ktoré prežiarilo nielen udalosti spojené s utrpením a smrťou Ježiša v Jeruzaleme, ale spolu s nimi všetky fakty jeho putovania do Jeruzalema, činnosť v Galilei, s tajomstvami celej Jeho pozemskej existencie, Jeho počatím a narodením.

Keď čítame úryvok Lk 24,13-35 pamätajme, že Lukáš centrum svojho textu stotožňuje s osobou a tajomstvom Ježiša – ktorý je uznávaný za Božieho Syna. Ak sa pokúsime graficky zaznamenať prečítanú stránku, všimneme si určité línie, podľa ktorých sa pohybujú učenici z Emauz.

Je to línia zostupujúca, ktorá začína na Kalvárii, najvyššom bode „Jeruzalema“ a zostupuje dosahujúc nielen geograficky najnižšiu lokalitu v Judei, ale a nadovšetko do najnižšej osobnej

úrovne existencie týchto dvoch učeníkov. Nachádzajú sa na hranici straty nádeje. Ich situáciu by sme mohli označiť ako postoj sklamania, rozpakov. Takáto rozčarovanosť sprevádza dvoch učeníkov a tlačí ich na dno vlastného úpadku. Ale práve teraz, keď sa dotýkajú tohto dna – v tomto ohromne vzdialenom od štítu Kalvárie bode – stretajú sa s tajomnou Postavou, ktorá sa neskôr ukazuje- Ježišom z Nazaretu, ukrižovanom a zmŕtvychvstalom.

Veľmi dôležité je mať v pozornosti tuto líniu, ktorá zostupuje z výšky Jeruzalema k prekvapujúcej hĺbke vlastných rozpakov. Zbadáme, ako sa od tohto miesta začína obnovovať a nanovo utvrdzovať ich nádej a viera. Uskutoční sa to najprv nepovšimnute, podporované ešte nie celkom jasné slovo, ale už dynamicky a kreatívne (tvorivo), čo sa postupne stane jasnejšie, tak že v určitom momente si všimnú:

Či nám srdce nehorelo ?

Až nakoniec budú mať jasno, čo sa zrodí v geste lámania chleba. V tomto momente sa práve bod najväčšieho vzdialenia stáva zároveň bodom najväčšej blízkosti.

Vtom sa im otvorili oči a spoznali ho.

Je to priblíženie a pristavenie sa Ježiša po boku tých, ktorí prežívajú chvíle samoty, vzdialenia sa a úzkosti.

Práve vďaka tomu, že ostal s nimi, stal sa pre nich impulzom k návratu na vrchol Jeruzalema. Takto máme línie, ktoré zostupujú smerom ku dnu a tiež línie, ktoré vystupujú smerom k potvrdeniu Pánovho zmŕtvychvstania. Konečne nakoniec, keď sa dvaja učeníci vracajú do Jeruzalema, nachádzajú spoločenstvo, ktoré tiež prežilo tú istú skúsenosť prítomnosti Pána. Netúži po ničom inom, ako len podeliť sa svojou radosťou s tými, ktorí sa na inej ceste, iným spôsobom stretli s ich Pánom. Nazdávam sa, že od počiatku to všetko musíme mať na pamäti – vo svojej pozornosti. Ak chceme nájsť podstatu – srdce tohto textu, zdá sa dostatočne jasné, že ho môžeme nájsť práve tam, kde dochádza k stretu medzi skúsenosťou ľudského úpadku so zmŕtvychvstalým Kristom, ktorý neviditeľne ale skutočne reálne je prítomný po boku človeka. V tomto texte Lk 24,13-35 sú Ježišove slová dostatočne vážne, ba podstatné. Prvýkrát si berie v 17 verši hlas, aby sa spýtal:

"O čom sa to cestou zhovárate?"

Je to prvá otázka, prvé zapojenie – miešanie sa Ježiša do situácie tých dvoch.

Zastavili sa zronení

Zastavme sa na chvíľu a uvedomme si, že Ježišova otázka – naozaj nasmerovaná dvom učeníkom z Emauz – je zároveň otázkou neustále opakovanou v dejinách Cirkvi. V skutočnosti *peripatountes* (putujúcimi) nie sú len dvaja učeníci z Emauz. Pútnikmi sú všetci učenici, ktorých Ježiš vyslal. Spomeňme si hneď na Skutky apoštolské.

Tí dvaja pútnici sú obrazom tých, ktorí putujú v dejinách a nesú hlboko vtlačené vo svojom vnútri spomienky, pamäť udalostí, aké sa odohrali v Jeruzaleme. Boli zranení, naplnení smútkom preto, čo sa udialo v Jeruzaleme. Teraz na svojom putovaní nie sú schopní si na ne spomenúť. Otrásenie v nich prebúda spomienky, na ktoré si neustále kladú otázky. Sú to udalosti, vo vzťahu ku ktorým zaujímajú protichodné postoje. Niekedy im hrozí nebezpečenstvo, že práve tieto fakty sa stanú dôvodom ich rozdelenia.

A Ježiš sa pýta:

¹⁹ On im povedal: "A čo?" Oni mu vraveli: "No s Ježišom Nazaretským, ktorý bol prorokom, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom; ²⁰ ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali odsúdiť na smrť a ukrižovali. ²¹ A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, ako sa to všetko stalo. ²² Niektoré ženy z našich nás aj naľakali. Pred svitaním boli pri hrobe, ²³ a keď nenašli jeho telo, prišli a tvrdili, že sa im zjavili anjeli a hovorili, že on žije. ²⁴ Niektorí z našich odišli k hrobu a zistili, že je to tak, ako vraveli ženy, ale jeho nevideli."

Určite vie, o čo ide. Pozná obsah ich diskusií, ale túži, aby mu o tom povedali sami. Je to zároveň pedagogické pôsobenie. Určite, On vie aké máme strachy, obavy i pochybnosti, ešte kým mu o nich povieme a predsa túži, aby sme Mu o nich povedali my sami. Chce, aby sme si občerstvili svoju pamäť – vzhľadom na udalosti, ktoré sme prežili.

Takto vyzerá prvá Ježišova intervencia. Druhýkrát si Ježiš berie slovo v Lk 24,25. *"Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci!"* Potom dodá:

²⁶ Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?" ²⁷ A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo.

Dvaja učeníci sa dokázali podeliť s Ježišom jedine zdieľaním, skrz ktoré sa prepletal pesimizmus. Pocit znechutenia, zúfalstva ich naplnil do takého stupňa, že si boli schopní pripomenúť udalosti tak, ako ich videli uzatvorení v nejakej mračnej miestnosti. Podčiarkli len negatívnu stranu, tragický aspekt udalostí, ktoré sa uskutočnili okolo Ježiša. Nie sú schopní nájsť cestu, východ.

A znova sa to netýka len dvoch učeníkov. Reč je tu ešte spoločenstve Cirkvi. Rovnako spoločenstvo Pánových učeníkov sa môže nájsť v takejto situácii. Aby bolo možné vyjsť z takejto situácie, je potrebné slovo – ktoré má moc, je zároveň napomenutí a kľúčom, ktorý otvára človeka.

"Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! .

Je to napomenutie, ale zároveň povzbudenie k viere. Nedôverovali. Komu? Čomu? Ježiš nehovorí, že nedôverovali Jemu, ale – nedôverujete slovám prorokov. V evanjeliu svätého Jána Ježiš hovorí:

Keby ste uverili Mojžišovi, aj mne by ste uverili.

Ježiš ukazuje na konkrétny spôsob, ktorým spoločenstvo pritlačené pochybnosťami, znechutením, zúfalstvom má nájsť cestu, východisko. Spoločenstvo uvoľňuje z neúspechov, vlastného pesimizmu „**kniha Písem**“. Všetko, čo napísali proroci. **Písmo je jediné, ktoré nám môže pomôcť nájsť smer v labyrinte a postupne objaviť cestu vedúcu k spásu.** Vedúcu k stretnutiu a spoznaniu Pána. Komentár k týmto slovám je jasný.

v. 27: A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo.

Dierméneusen – začal hermeneutiku, otvárať pred nimi – podobne ako kľúč otvára dvere – vo všetkých Písmach to, čo sa k Nemu vzťahovalo. Jedinou cestou, ktorou sa vychádza z takého labyrintu je cesta Písma Svätého. Mojžiš, proroci a všetky knihy SZ sú nutnými, nezameníme ukazovatele nutné k tomu, aby sme vyliezli z podobnej situácie (ako učeníci). Ale Písma, ak sa vrátíme k slovám Ježiša (v. 26) – **zjavujú nutnosť prejsť skrze utrpenie, aby sme došli do Slávy.**

Písmo dovoľuje objaviť zmysel udalostí, života, utrpenia. Slovo édei vystupuje dosť často u Lukáša ako aj u Pavla. Znamená – **bolo treba, bolo potrebné.** Odkiaľ táto nutnosť? Bolo potrebné, aby Pomazaný, Vyvolený trpel, prežil to všetko, aby vošiel do slávy? Písmo odkrýva zmysel belostných udalostí, aké sa odohrali vôkol Ježiša a zároveň dovoľujú porozumieť tým, ktoré sa týkajú Cirkvi a spoločenstva veriacich. Až po prisvojení tejto lekcie, kurzu zo svätých Písem, budeme schopní pochopiť a prijať niečo z „nutnosti“ utrpenia. „Bolo nutné, potrebné“.

V každom prípade učeníkov Ježišovo vyučovanie vysvetľovanie zaujalo, vtiahlo a snáď ,aj preto ho prosia zostať s nimi. Vošiel teda a zostal s nimi. Ale v dome sa udeje niečo nové. Sediace s nimi za stolom, berie chlieb, rozlomil ho a dal im. A keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho. Ich oči sa otvorili. Utrpenie prijaté do takej miery, že sa dá rozlomiť, sa stáva najplnším celkovým spôsobom obetovať sa iným, milovať ich. Či existuje taká láska, ktorá by sa nespájala s „prelomením seba“ pre druhého? Nebolo potrebné, aby Kristus trpel?

Dobrorečil, lámal ho a podával im ho.

Toto Ježišovo gesto je bohaté, veľa znamená. **Zradený pretvára zradu v darovanie sa (v Lásku).** Ježiš zabitý katmi, činí zo svojho zabitia dar za svojich nepriateľov. Takto je smrť premožená smrťou. To, čo sa zdalo víťazstvom zla, sa stalo najlepšou príležitosťou k jeho definitívnej porážke.

Ovocie tohto darovania sa Ježiša sa stáva liekom na otvorenie očí, ktoré je tiež otvorením sa mysle. Nadovšetko je ešte reč o hojnosti, ktorá zaráža všetkých, ktorí sa stretávajú so spoločenstvom veriacich v zmŕtvychvstanie Krista. Snáď sa v Ježišovom geste - vzdialil sa – dotýkame kulminačného bodu úryvku?

V tomto momente je Ježiš ako druhý Mojžiš, ktorý po vovedení ľudu do zasľúbenej krajiny a vyvedení z otroctva, stojac na prahu krajiny, má odvahu vystúpiť na Nebo a tam sa stratiť.

Ježiš nás necháva samotných s našimi chybami, omylmi. Necháva nám slobodu, aby sme sa mu mohli dokonca postaviť, odmietnuť. Neintervenuje, a predsa odišiel, aby zostal s nami.

Prežívajúc skúsenosť s Ježišom, dvaja učeníci zmŕtvychvstali spolu s Ním. A ešte v tú hodinu vstali (z mŕtvych) a vrátili sa do Jeruzalema. Vstali. Nie je to bežné vstávanie od stola – anastantes. Vstávajú v tú istú hodinu, vracajú sa do Jeruzalema, pretože majú vedomie svojej novej zodpovednosti. Nezdržali sa, aby oplakávali: prečo si zmizol? Prečo práve teraz, keď sa nám otvorili oči na Tvoju prítomnosť, Ty mizneš? Jeho neprítomnosť sa stretla s ich celkovým víťazstvom nad ich rozpakmi. Obdarovalo ich to zodpovednosťou.

Na tomto mieste máme nasledujúcu paradoxnú prítomnosť Ježiša. Jeho fyzická neprítomnosť ide ruka v ruku s prítomnosťou Jeho moci, Jeho Ducha v učeníkoch, ktorí teraz už spolu s Ním akoby povstali z mŕtvych.

Dvaja učeníci, ktorí sa vrátili do Jeruzalema prežívajú radosť delenia sa s inými tou istou skúsenosťou spásneho stretnutia sa so zmŕtvychvstalým Pánom. Nachádzajú tam usporiadané spoločenstvo, ktoré vďaka Šimona našlo radosť a pokoj.

2. Udalosti a Písma

Vráťme sa k textu Lukáša (24,13-35) a zastavme sa pri doslovnom tvrdení Pána, ktoré je umiestnené vo veršoch 25 a 26, s komentárom evanjelistu vo verši 27, ktorý v základe nie je komentárom, ale bežným vysvetlením toho, čo povedal učeníkom.

"Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! ²⁶ Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?" ²⁷ A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo.

V týchto troch veršoch môžeme nájsť metodické odporúčania, ktoré dával sám Ježiš svojim učeníkom, aby ich priviedol k stretnutiu sa s historickou skúsenosťou vychádzajúcou zo skúsenosti so svetlom pochádzajúcim z Písma.

V skutočnosti história – dejiny, spolu so všetkými svojimi problémami , pochybnosťami, a postupne nasledujúcimi faktami, stáva sa otázkou, ktorú treba dať Písmu.

Teda nie kniha Písma, ale fakt vlastnej skúsenosti je nám daný ako prvoradý. Pýtame sa kníh Písma starostlivo preto, aby sme osvetlili skúsenosť, aby Slovo mohlo posúdiť skúsenosť – prežité.

K Písmu nepristupujeme, aby sme dosiahli encyklopedické poznanie, alebo jednoducho preto, aby sme vedeli viac ako dosiaľ.

Tu ide o viac. O objavenie, odkrytie zmyslu dejín, udalostí, zmyslu osobne prežitého, svojej skúsenosti.

Prečo teda je také dôležité snažiť sa skúmať Písma v základných udalostiach, rovinách našej skúsenosti. Pretože, ak sa pýtame Písma na nepodstatné, okrajové veci, aj odpovede ktoré dostaneme, budú okrajové.

Pre veriaceho kresťana neexistuje nič viac dôležitejšie – fundamentálne, ako Pascha Krista.

Otázka o tejto „prehre“ Ježiša sprevádza nielen pútnikov do Emauz, ale aj cestu po ktorej putuje Cirkev a my.

Prečo sprevádza? Pretože, ak súhlasíme vykročiť za Ježišom, sme vtiahnutí do tejto Jeho „porážky, neúspechu“. Pýtať sa na Jeho prehru znamená dostať odpoveď, svetlo nielen ohľadom Jeho utrpenia, ale tiež toho nášho – ktoré je dôsledkom nášho rozhodnutia sa ísť za Ním. Až po kríž, do smrti a k pochovaniu spolu s Ním.

Tá istá odpoveď, ktorú nám dáva Písmo, aby osvietilo udalosti týkajúce sa Ježiša, osvecuje zároveň dejiny – udalosti Cirkvi i naše osobné, každého jedného z nás.

Ak sa nachvíľu pozastavíme nad povedaným, ľahko si všimneme že sme spomenuli tri po sebe nasledujúce situácie.

- Prvá: udalosti života a smrti Ježiša
- Druhú: hľadanie zmyslu týchto udalostí, otázkami nasmerovanými na Písma
- Tretia: zmysel nášho života vo svetle zmyslu udalosti – Krista, pochopené vďaka pomoci Písma.

Tri momenty.

Keď Lukáš vkladá do úst Ježiša – že srdcia učeníkov neboli otvorené, disponované, aby uverili slovám Písma, v skutočnosti volá nás, aby sme otvorili srdcia svetlu, akým Písmo osvecuje udalosti Ježiša z Nazareta.

Naše rozjímanie sa snaží práve preraziť túto cestu. Čo sa však deje potom? Predovšetkým tu má miesto určitá udalosť. Svetlo Ježiša ukrižovaného a zmŕtvychvstalého osvecuje Písma. Tie ožiarené Jeho jasom odkrývajú seba, dovoľujú nám rozlíšiť v nich to, čo patrí k litere ktorá nemá trvanie a stráca sa, od toho, čo patrí oživujúcemu Duchu, ktorý sa doladuje (prispôsobuje) k udalosti Ježiša, stávajúc sa svetlom pre nás a pre náš život.

Tajomstvo smrti – zmŕtvychvstania Ježiša potrebuje teda pomoc zo strany Písma, aby sa podľa možnosti stalo pochopiteľné pre človeka.

Jednako nové svetlo, ktoré Písmo postupne čerpá z konfrontácie s tajomstvom Ježiša, vyžaruje na veriaceho čitateľa. Ten, zasiahnutý tým istým svetlom, získava zjavenie vlastnej pravdy v tom momente, keď je postavený voči nepreniknuteľnému tajomstvu Božieho slova.

Celý tento proces je označený aj ako skúsenosť lectio divina, ktoré prirodzene prechádza do fázy, ktorú sme nazvali oratio (modlitba) a contemplatio (kontemplácia).

(Innocenzo Gargano, Lectio divina su il Vangelo di Luca 1)

NAŠA OSOBNÁ HISTÓRIA PREMENENÁ NA DEJINY SPÁSY

Páter Amedeo Cencini FDCC napísal v jednej zo svojich kníh kapitolu s názvom „ŽIVOT AKO DEJINY, VIERA AKO PAMÄŤ“. Odporúča v nej prepísať znova očami viery svoj život. Odhaliť, nájsť v ňom prítomného Pána a spolu s Ním Jeho plán spásy. Pretože všetko je dôležité a má v našom živote zmysel. Všemohúci Boh môže všetko použiť pre naše dobro, pre našu spásu. Život každého z nás spája akási zlatá niť, ktorá sa pri pozornom pohľade zjavuje v našej osobnej histórii. Všetko v našom živote spája a dáva smer, aby sme vo svojom živote objavovali a uskutočňovali plán, ktorý má Boh s nami.

Ak si prečítame príbeh Jozefa Egyptského, na jeho konci nachádzame znovu prečítanie jeho osobného príbehu a príbehu jeho rodiny takýmto spôsobom. Sú to akési starozákonné Emauzy. Jozef, ktorého pre záviť predali jeho bratia za otroka do Egypta, sa stáva faraónovou pravou rukou pri spravovaní krajiny. Vďaka tomu zachráni svoju vlastnú rodinu pred smrťou z hladu. Dokáže odpustiť svojím bratom a objaviť vo svojom živote prítomnosť Boha, ktorému sa snažil byť aj v ťažkostiach otroctva verný. V knihe Genezis 45 kapitole je opísané, ako sa dal spoznať

svojim bratom a kde vyjadruje presvedčenie, že za všetkým je Boží plán. „Boh ma poslal pred vami, aby ste ostali nažive“ (v.5). „A takto nie vy ste ma sem poslali, lež Boh“ (v.8).

Nemáme priestor napísať celú históriu svojho života a premeniť ju na dejiny spásy tak, že dovoľíme, aby Boh dal každému okamihu nášho života zmysel. **Napíšme si** do svojho zošita chvíle, v ktorých sme zažívali **skúsenosť don Boscovej rodiny, svojho povolania**. Nezabudnime pripísať **momenty – ktoré nás viedli k znechuteniu**, aby sme ich naplnili svetlom.

III. OPIS OBRÁTENIA PAVLA NA CESTE DO DAMASKU (Sk 9,1-19)

Nie je to len perspektíva bežných ľudí, medzi ktorých patríme aj my. Ale v skutočnosti nie je také isté, v akého boha či bohov veríme. Jankove pochybnosti zo sna sú na mieste. Kto ste? Nepoznám vás. Tak dlho je s nami a nepoznáme Ho dobre. Nedokázali sme sa k nemu priblížiť. Chýba blízkosť – intimita. Osobná skúsenosť a priateľstvo. Priblížil sa k Márii Magdaléne, učeníkom kráčajúcim do Emauz, iných zavolať po rybolove na jazere na raňajky a len Ján vyťušil – že je to Pán. Akoby si učeníci mali zvyknúť, naučiť sa vidieť Ho pri sebe po Jeho nanebovstúpení. Naučiť sa, ako sa zjavuje v blízkych, núdznych, v kúsku chleba atď. Poznať toho, ktorý nás povolal nielen po mene, je mimoriadne dôležité. **Falošné predstavy o Bohu sprevádzajú Cirkev od počiatku. Ale správna duchovnosť, pravý duchovný život predpokladá vernú teológiu. Preto bol postoj k herézam taký nekompromisný.** Poznanie toho, čím a ako sa nám Boh daruje. Nadšenie, horlivosť nie je všetko. Príklad Šavla ukazuje horlivca, ktorý vo svojej horlivosti Zákonu ide proti samotnému Božiemu plánu.

Pavol bol veľmi horlivý. Šiel rezko, horlivo – ale vedľa. V Cirkvi nestačí nadšenie a horlivosť. Ak máme konať v mene Cirkvi, potrebujeme poslanie, misiú – vďaka ktorej ohlasujeme nie seba, ale Krista. Ako vidíme na príklade Pavla, ale aj Mojžiša, komplexne s misiou sa dáva aj spôsob jej vyplnenia. Metóda – my sme dostali preventívny systém. Alebo láska, ktorá sa stala systémom.

Nestačí poznať MENO toho, kto volá, ale mať skúsenosť toho, kto sa s ním identifikuje. Bolo by zaujímavé zakomponovať na toto miesto aj udalosť, v ktorej Mojžiš pri horiacom kríku prežil TEOFÁNIU Boha a prijal svoje povolanie. V prípade Janka Bosca bol poslaný k svojej mame. Ona ho naučila modliť sa. Prijaté povolanie znamená, ako uvidíme, prejsť procesom obrátenia. Niekedy sa to udeje bleskovo.

V biblickom čítaní sna Janka Bosca sme si jeho ohnivú reakciu prirovnali k reakcii Šavla pred svojim obrátením, ale aj starozákonného Mojžiša, keď konajú podľa seba – kým sa nestanú nástrojom v rukách Boha.

OBRÁTENIE ŠAVLA

¹ Šavol ešte stále dychtil po hrozbách a zabíjaní Pánových učeníkov. Išiel teda k veľkňazovi ² a vyžiadaval si od neho listy pre synagógy v Damasku, aby mohol stúpencov tejto Cesty, mužov i ženy, ak tam dajakých nájde, v putách priviesť do Jeruzalema. ³ Ako šiel a blížil sa k Damasku, zrazu ho zalialo svetlo z neba. ⁴ Padol na zem a počul hlas, ktorý mu hovoril: "Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?" ⁵ On povedal: "Kto si, Pane?" A ten: "Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ. ⁶ Ale vstaň, choď do mesta a povedia ti, čo máš robiť." ⁷ Muži, čo ho sprevádzali, stáli ako ohromení, lebo hlas počuli, ale nikoho nevideli. ⁸ Šavol vstal zo zeme, otvoril oči, ale nič nevidel. Vzali ho teda za ruku a zaviedli do Damasku. ⁹ Tri dni nevidel a nejedol, ani nepil. ¹⁰ V Damasku bol istý učeník menom Ananiáš, a Pán ho vo videní oslovil: "Ananiáš!" On povedal: "Tu som, Pane." ¹¹ A Pán jemu: "Vstaň a choď do ulice, ktorá sa volá Rovná, a v Júdovom dome vyhľadaj Šavla prímením Tarzského; práve sa modlí ¹² a vidí muža menom Ananiáša, ako vchádza a vkladá naň ruky, aby sa mu vrátil zrak." ¹³ No Ananiáš odpovedal: "Pane, od mnohých som počul o tomto mužovi, koľko zla narobil tvojim svätým v Jeruzaleme. ¹⁴ Aj tu má moc od veľkňazov poviazať všetkých, čo vzývajú tvoje meno." ¹⁵ Ale Pán mu povedal: "Len choď, lebo jeho som si vyvolil za nádobu, aby zanesol moje meno pohanom aj kráľom i synom Izraela; ¹⁶ a ja mu ukážem, koľko musí trpieť pre moje meno." ¹⁷ Ananiáš teda šiel a vošiel do domu, vložil naň ruky a povedal: "Brat Šavol, poslal ma Pán Ježiš, ktorý sa ti zjavil na ceste, keď si šiel sem, aby si zasa videl a aby ťa naplnil Duch Svätý." ¹⁸ Hneď mu spadli z očí akoby lupiny a vrátil sa mu zrak. Tu vstal a dal sa pokrstiť. ¹⁹ Potom prijal pokrm a zosilnel. Niekoľko dní zostal s učeníkmi v Damasku

Navonok sa zdá, že hlavnou postavou udalosti je Šavol. V skutočnosti je to inak. Keď pozorne čítame text vidíme, že **centrálnou postavou je Ježiš**. To On prijíma iniciatívu, stojí na Pavlovej ceste, vedie Ananiáša k oslobodeniu sa od predsudkov ohľadom Pavla. Krstom Pavla napĺňa

Duchom Svätým. Pavol bol pozvaný k tomu, aby na svojich ramenách niesol Ježiša – ako niekto, kto sa obťažil bremenom pôsobiacim bolesť. K tejto úlohe si ho vybral Ježiš.

ZVERENIE MISIE

Vďaka takémuto zoskupeniu máme **možnosť objaviť to, čo je centrom udalosti**. Vidíme, že sa nachádza vo verši 15, v ktorom Pán poveruje Ananiáša stretnúť sa s Pavlom. Hovorí mu: (Sk 9,15-16)

¹⁵ *... "Len choď, lebo jeho som si vyvolil za nádobu, aby zaniel moje meno pohanom aj kráľom i synom Izraela; ¹⁶ a ja mu ukážem, koľko musí trpieť pre moje meno."*

Tak ako pre Mojžiša, tak aj pre Pavla nieť meno znamená akceptáciu všetkých dôsledkov poslania. Ak chceme vniknúť hlbšie do tohto poslania, je dobré prečítať si štyri piesne trpiaceho Pánovho Služobníka, opísaného Deutoro Izaiášom.

Z jednej strany máme Mojžiša s jeho povolaním a poslaním, z druhej – trpiaceho Služobníka a jeho misiu. **Obe tieto postavy spája s Pavlom jedno: utrpenie pre meno, ktoré je nesené ako bremeno.** Symbolickým obrazom je obťaženie ťažné zviera. Sloveso *bastazein* asocioje druh sedla (tal. basto), ktoré sa kladie na osla, aby mohol niesť vrecia, a tak pomáhať majiteľovi prenášať jeho majetok.

UDALOSŤ, DYNAMIKA A VÁŠEŇ

Odkryli sme srdce úryvku a teraz prejdeme k celému textu. Nasleduje opis, ktorý sa začína od typického Lukášovho *egéneto*, *alebo kai egéneto* (stalo sa, že). Je to výzva rozprávača pre upriamenie pozornosti, **rozpráva o niečom mimoriadnom**.

V texte čítame: „Ako šiel a blížil sa k Damasku...”

Udalosť sa odohráva na ceste, keď putuje do Damasku. Miestom udalosti je cesta. Nie je ukázané geograficky presne miesto. Podčiarkuje sa dynamika. Stalo sa to počas putovania, v rámci životnej skúsenosti Šavla. Skúsenosť nielen dynamická, ale aj tragická – bol v tom momente človekom, ktorý sial hrôzu (stále dychtil po zabíjaní Pánových učeníkov).

Pre väčšiu Božiu slávu sa aj my – v našej náboženskej situácii – môžeme stať prostriedkom moralistického fanatizmu. Tisíce mužov a žien boli v histórii zabití v mene Boha a takzvanej duchovnej a náboženskej dokonalosti.

TEMNÁ PAVLOVA STRÁNKA

Aby sme si uvedomili, v akej situácii sa nachádzal Pavol, môžeme si ešte raz prečítať odpoveď Ananiáša (9,13):

¹³ *No Ananiáš odpovedal: "Pane, od mnohých som počul o tomto mužovi, koľko zla narobil tvojim svätým v Jeruzaleme. ¹⁴ Aj tu má moc od veľkňazov poviazať všetkých, čo vzývajú tvoje meno."*

Že to bolo prenasledovanie ukrutné a konkrétne môžeme si uvedomiť aj na napomenutí Pavla od Pána (v. 5):

"Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ."

Pavol sa vyznačoval veľkou agresívnosťou, pretože – vieme to z jeho listov – chcel byť podľa Zákona dokonalým. Chcel slúžiť Bohu, a nikomu inému. Chcel ukázať svoje totálne prilnutie k Zákonom Pánovmu. S určitosťou by sa z toho nedokázal dostať sám. Bol uzatvorený v pevnom železnom pancieri. Najťažšie je prekonať vedomie, že konáme v zhode s Božou vôľou. Individualizmus je hermetickým uzatvorením sa do panciera „pokojného – uspokojeného, dobre vychovaného svedomia“. Sloboda svedomia je jedným z najväčších práv, ale veľmi dobre vieme, ako to svätý Pavol pripomína v liste Galaťanom a Rimanom, nosíme tento poklad v krehkých hlinených nádobách. Poudieraných hriechom. Aby sme mohli žiť v slobode svedomia, potrebujeme vzťahy s Iným a inými. Len vtedy, keď dokážeme nadviazať vzťah s inými pri výchove nášho svedomia, máme možnosť ho zindividualizovať autenticky.

POTREBA PRELOMIŤ ZATVRDLIVOSŤ SRDCA

Pavol potreboval niekoho, kto by mu rozbil jeho pancier a dovolil jeho skutočnému svedomiu konečne sa vyjadriť a kázať. Nenegujeme, že na počiatku tejto agresívnej a vražednej horlivosti Pavla bola autenticnosť, ale bola tak dobre skrytá, že len „svetelný – termický“ náraz ju mohol oslobodiť.

Má dovoliť Božiemu Slovu byť ostrou strelou, ktorá zasiahne srdce. Sme presvedčení, že denný kontakt s Božím Slovom bude schopný porušiť tvrdosť srdca, ktorou sami nikdy nedokážeme pohnúť. V skutočnosti si Pán posluhuje širokým spektrom možností, aby prenikol cez bránu našej pevnosti. To, čo sme si prv ani nemohli predstaviť, teraz sa pre nás stáva normálne, skutočné, pretože nejaké konkrétne udalosti nášho života, či osoby nám náhle – otvorili nám oči. Presne ako sa to udialo s Pavlom.

SKÚSENOSŤ PAVLA.

Moment, udalosť ktorú Pavol na ceste do Damasku prežil je archetyp, ktorý dovoľuje pochopiť tisíce podobných analogických udalostí a dokonca samotnú históriu ľudstva. Preto nesmieme dovoliť, aby našej pozornosti unikol hoci najmenší detail. V tomto archetype je zobrazená celá tragédia ľudstva a teda aj naša osobná.

Ako šiel a blížil sa k Damasku ... (v. 3)

Mohol to byť Damask, alebo hocikaké iné mesto. Damask je s určitou geografickým miestom, ale v rámci významu archetypu udalosti prežitej Pavlom je symbolom – určitého cieľa, ktorý môže vyjadrovať koniec, alebo cieľ nejakého putovania. Pán vstupuje do príbehu vtedy, keď sa Šavol priblížil k cieľu svojej cesty. Často intervenuje keď je už podľa nás neskoro. Mohlo sa stať niečo veľmi tragické. Pavol mal so sebou dokumenty, ktoré mu dávali moc – byť nositeľom smrti v Damasku (por. v. 2).

A predsa Pán bdie. Svet sa môže zdať úplne skazený, kde pokračovanie už môže mať len tragický koniec. Mimo to, veriaci človek, poučený Slovom, textami ako tieto, nemôže nedodať – že Pán je pripravený k intervencii aj teraz, aby zmenil situáciu, ktorá zdanlivo nemá iné východisko ako smrť.

OBRÁTENIE JE DAROM

Božia intervencia bola „nepredpokladaná“. **Autor chce poukázať na to, že záchrana nie je logickým efektom filozofickej dedukcie, alebo matematickej či náboženskej kalkulácie – ale čistým darom Božej milosti.** Láska za lásku. Bez kalkulácie, bez viditeľnej logiky, AKO DAR KTORÝ SA DÁVA.

Ale dar, ktorý prichádza z konkrétneho miesta – z neba. Dobré vieme, **že nebo znamená – Pána.** Keď dvíhame oči k nebu, stotožňujeme ho s miestom prebývania Boha. Približujúc sa k Damasku, človek putuje pod nebom, z ktorého je pripravený intervenovať Pán. Nemožnosť predvídať udalosť a zmienka o nebi dovoľujú porovnať tieto dve udalosti s prvotným aktom stvorenia.

Tu povedal Boh: "Bud' svetlo!" a bolo svetlo. (Gen 1,3)

Všetko, čo doposiaľ rozprávač povedal na tému Šavla, by bolo možné predstaviť pomocou opisu stvorenia- opisu chaotickej temnoty, ktorá bola na počiatku. Odtiaľ môžeme odvodiť, že máme čo do činenia s novým stvorením – novosť vznikla v rámci chaosu osoby Šavla. Z chaosu nič nevzniká, ale ak nad chaosom a v chaose vytryskne svetlo pochádzajúce z neba, chaos – zmätok sa premieňa v kozmos, ktorý je synonymom harmónie. To sa stalo s Pavlom. Situácia chaosu – jeho vražedná vášeň sa vďaka Božiemu daru, svetlu pochádzajúcemu zhora premenila na poriadok, harmóniu, pokoj, plnosť života.

Ešte je tu jedna silná asociácia- Jánov Prológ. Ján píše o Slove, ktoré ako svetlo svieti v temnotách. Aj tu nachádzame potvrdenie toho, čo prežil Šavol. Čítame tento text ako veriaci ľudia, vo svetle našej skúsenosti viery – môžeme anticipovať to, čo autor povie na konci svojho príbehu

a potvrdiť, že táto skúsenosť výbuchu je zhodná s osvietením, aké každý veriaci dostal, keď vystúpil z krstného kúpeľa. Vošiel do hlbín a priepasti vôd stotožnených s prvotnou „chaotickou“ priepasťou smrti a vyšiel z nej žiariaci svetlom nového stvorenia.

Je to istá cesta, ktorá má svoj počiatok v stvorení sveta, v udalosti Ježiša, zopakovala sa v osobnej skúsenosti Pavla a je teraz skúsenosťou každého veriaceho. Anticipuje plnú manifestáciu svetla – aké bude na konci časov. A teda história, ktorá sa aj po príchode Ježiša zdá – v ľudskom hodnotení – znova sa ponárať v prvotný chaos, je pozorovaná s optimizmom plným nádeje.

Ako ste Ho videli, tak sa vráti!

Ako ste Ho videli – Toho, kto prináša svetlo v ľudský chaos poznačený hriechom, utrpením a smrťou, tak sa vráti On na konci všeobecných dejín ako nositeľ svetla, aby vytvoril nové nebesia a novú zem.

SVETLO, HLAS A SLOVO

Ako šiel a blížil sa k Damasku, zrazu ho zalialo svetlo z neba (Sk 9,3).

Pokúšali sme sa pozrieť bližšie na toto svetlo. Pomôžu nám pritom niektoré udalosti: počiatok – stvorenie sveta, udalosť Krista, udalosť Pavla, našu osobnú skúsenosť krstu, udalosť – v ktorú dúfame na konci časov. Teraz vďaka pomoci autora, môžeme prečítať text ešte raz a vziať do úvahy interpretáciu vyjadrenú tajomným hlasom, ktorý je hlavným hrdinom celej udalosti.

Padol na zem a počul hlas (Sk 9,4)

Výbuch svetla vyvoláva novosť, ale aby sa stala skúsenosťou, cestou a konkrétnym vzorcom – rastom, potrebuje hlas, ktorý sa vyjadruje Slovom. Svetlo a Slovo. Môžeme otočiť tieto symboly. Pretože, ak je hlas zvukom, tak sila zvuku vyvoláva svetlo.

A snáď o to ide v reinterpretácii tejto udalosti v duchovnej skúsenosti Pavla. On ako radikálny žid, dňom a nocou neustále rozjímal Zákon, ani chvíľu si nedovoľoval nebyť poučaný slovom Pána. V určitom momente si uvedomuje, že reflektované slovo sa premenilo vo svetlo a prikázalo mu pozerať sa ináč na to, čo videl doposiaľ. Nevidí nejaké iné svetlo. Osoby, ktoré sa rozhodol prenasledovať a priviesť v putách, aby boli odsúdené na smrť. To sú tí istí ľudia. Ale teraz – vo svetle Slova sa stávajú niekým novým (v.3). Kto si, Pane? A on povedal: Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ.

Slovo bolo denným chlebom Pavla – jediný predmet jeho záujmu vo dne v noci (Ž 1 a 118-119). Nábožný Izraelita sa ešte aj dnes nemôže zaobísť bez Pánovho slova dňom a nocou. Ale až teraz Pavol chápe to, čo predtým nerozumel. Rozumie to vďaka svetlu pochádzajúcemu z neba.

VSTUP BOHA DO HISTÓRIE

Svetlo pochádzajúce z neba, núti Pavla padnúť na zem. Niet možnosť počúvať bez akceptácie.

Rovnaká udalosť teda môže jedných ľudí priviesť k celkovému odovzdaniu sa Bohu a druhých utvrdiť v arogantnom vzťahu voči Nemu. **Samotná udalosť ešte nevyvoláva zmeny.** Keby sa teda nám ukázalo svetlo na našej ceste do Damasku, no my by sme neboli schopní padnúť na našej ceste na zem, prijať našu obmedzenosť, nedopadli by sme ako Pavol, ale skôr ako tragický bohatier – hrdina z gréckeho eposu.

Práve taký by mohol byť význam, cieľ tohto textu: prebodnúť srdce, prelomiť pancier nášho egoizmu, dať aj nám možnosť padnúť na zem, aby sme objavili prítomnosť niekoho, kto sa celkove líši od toho, čo by sme si chceli, alebo mohli predstaviť.

Takýto prístup nám dovoľuje tvrdiť, že Pán môže pôsobiť, intervenovať tiež v našom osobnom živote a môže to uskutočniť náhle – nielen ako logický dôsledok, ovocie kalkulácií, ale ako dar. Ako dôsledok tohto svetla nás môže zraziť k zemi ako Šavla, aby sme si uvedomili, že sa odohralo niečo dôležité a veľké. Alebo sa môžeme postaviť proti nemu, urazení oponovať a vnímať Ho ako prekážku na ceste.

Pretože rešpektuje našu slobodu, môžeme sa rozhodnúť s ňou bojovať. Nie je to až tak zriedkavý postoj. Celý Nový Zákon je plný takýchto príkladov, reakcií. Sú osoby, ktoré za nejaký prejav milosti od Pána prejavujú vďačnosť, milosť prijímajú, otvárajú sa s jednoduchosťou na celú novosť, ktorá sa zjavila v ich živote. Ale sú aj osoby, ktoré vzhľadom k tej istej situácii prejavia svoju zatvrdilosť srdca, niekedy prichádzajú až k tomu, že sa stávajú nositeľmi niečoho opačného ako života – smrti. Stačí si pripomenúť Ježišovo vystúpenie v Nazarete. Prišiel priniesť Radostné posolstvo o všeobecnom zmierení a jeho krajanovia odpovedajú takým neprijatím, uzatvorením sa pred ním, že Ho chcú až zabiť, zhodiť z hory. Evanjelista Lukáš nám v kontexte toho pomáha porozumieť, že vdova (Sarepta) a cudzinec (Náman) majú často srdcia pripravenejšie, disponované na novosť Boha. A srdcia tých, ktorí sa nazývajú synmi Kráľovstva ostávajú uzatvorené a tvrdé. K tomuto prvku sa Lukáš vracia. Myslíme na stretnutie Pavla v diaspore, s mudrcmi na Areopágu. **V Pavlovi, ktorý padá na zem a uznáva prítomnosť Pána v tom, čo sa s ním udialo, vidíme jasné posolstvo.** Týka sa to srdca. ON násilný, agresívny ho mal aké? Pokorné, otvorené???

PREMENA SRDCA

To isté sa stalo Šavlovi na ceste do Damasku. V tichu pádu na zem, ktorý spôsobilo svetlo, Pavol počul, že sa ho hlas pýta:

Šavol! Šavol! Prečo ma prenasleduješ? (v. 4)

Prečo ma prenasleduješ? **To „MŇA“ sa zdá byť centrálnym bodom celého rozprávania.** Šavol bol človekom horlivým, ktorý túžil brániť Boží zákon – „Boha“. Napriek tomu, že tým narúšal práva ľudí. **Ale teraz je prinútený vo svojom vnútri k nezvyklému posunu: právo Boha nemôže byť oddelené od práva človeka.** V tradícii NZ je táto interpretácia ešte urgentnejšia, pretože vieme – čo k tomu povedal Ježiš. „Kto vás prijíma, mňa prijíma. Kto vás prenasleduje, Mňa prenasleduje – aj takto sa dá povedať.

Na ceste do Damasku Šavol uskutočňuje tento vnútorný prechod: nie je možné oddeliť právo Boha od toho ľudského. Teda prenasledovanie učeníkom je prenasledovaním Učiteľa. Šavol nie hneď odhalil totožnosť Učiteľa, ale domyslel si, že bojuje so silnejším ako on do takej miery, že ho zhodil na zem. Hlas ho vedie, provokuje objaviť realitu, pravdu, skutočnosť. „Viem, že si mocnejší, väčší. Ale kto si?“ Uvedomuje si akúsi silu, ktorá ho prevyšuje, moc – ktorá sa ako prekážka postavila medzi jeho plány. Medzi neho a učeníkov majstra z Nazareta. Potrebuje ďalšiu intervenciu:

Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ. (v.5)

Tradícia podčiarkuje toto stotožnenie učeníkov s Ježišom, ktoré vedie k záveru – že prenasledovanie učeníkov je prenasledovaním Majstra. **Pavol pred Damaskom odkryl pre seba, že existuje pevná – nerozdeliteľná väzba medzi Ježišom a učeníkmi. V svojej teologickej reflexii, vo svojich listoch bude predstavovať symbol Kristovho Tela, ktoré my voláme mystickým.**

Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ. **V tejto Ježišovej odpovedi je odpustenie,** ktoré otriasa Pavlom. On prenasleduje učeníkov Ježiša, odvádza ich do väzenia, dáva likvidovať a Prenasledovaný - namiesto takejto zrkadlovej odpovede – stojí pred ním a chce s ním komunikovať, pokračovať v dialógu.

OVOCIE ODPUSTENIA

Stane sa to zrejme pri tretej výzve, akú počujeme v texte (v. 6).

No vstaň a choď do mesta, tam ti povedia, čo máš robiť. Sú to tri pohyby. S takýmto želaním sa môže na Šavla obrátiť len ten, kto mu odpustil. **Prekrásna výzva – „Vstaň mŕtvych!“** V gréčtine toto sloveso (anistemi) privoláva na myseľ zmŕtvychvstanie.

Skúsenosť, ktorú Pavol prežil na ceste do Damasku je **predovšetkým skúsenosťou odpustenia.** Cítil sa ako ten, komu bolo odpustené. A určite mal toho na svedomí dosť. Keď sa znovu zrodil, keď bol vzkriesený, mohol vojsť do mesta. Tu sa jedná o Damask, ale ak si uvedomíme, že máme do činenia s duchovnou skúsenosťou, tak toto polis sa stáva priestorom, v ktorom môže Pavol

začať žiť nanovo Nový Život. Tretí moment – skúsenosť, zážitok Pavla ukazuje smer – kam má smerovať, ako žiť. Tam ti povedia, čo máš robiť. Pavol vstal, vchádza do spoločenstva. Je pripravený počúvať a poslúchať. Tri momenty obsahujúce všetko. Ďalšia, nasledujúca časť bude fakticky opisom krstnej skúsenosti, ale Pavol v otvorenosti na hlas ešte pred ponorením vo vode krstu prežil už to, čo mal sám krst znamenať a uskutočniť, vykonať.

Keby sme ako Pavol boli schopní uznať, že stojíme pred Pánom, ktorý s nami hovorí, určite sa aj v nás začal ten istý proces.

Počuli sme, že nám bolo odpustené, prijali sme novú silu – moc, nachádzame sa na novom mieste, v spoločenstve, ochotní počúvať a urobiť to, čo sa nám povie. Myslím, že každá autentická skúsenosť viery v sebe obsahuje podobný prechod. Každá iniciácia obsahuje podobné veci.

BOŽSKÁ MIMORIADNOSŤ

Muži, ktorí šli s ním, ostali stáť nemí od úžasu, lebo počuli hlas, ale nikoho nevideli. (v. 7)

Jediné, čo môžu urobiť – mlčať. Neprešli vnútornou cestou identickou s cestou Pavla. Hoci boli svedkami tej istej udalosti a počuli ten istý hlas, nemohli ničomu porozumieť, ani to zinterpretovať – ako Pavol, ktorého záblesk svetla prinútil vojsť do najhlbšieho miesta, hĺbky jeho existencie. Pavlova slepota nie je trestom. Ak si uvedomíme, že príbeh sa týka zjavenia Boha, autor si pripomína skutočnosť, že nik nemôže vidieť Boha a ostať živým. Nik nemôže pozeráť do slnka a neostať neoslepený. Pri takejto vnútornej lektúre si treba pripomenúť ešte iný aspekt: keď je niekto uchvátený Slovom, nutne relativizuje všetko ostatné. Akoby okolo seba už nič iné nevidel.

Slepota, ktorá postihla Pavla, je prirodzeným dôsledkom jeho príľnutia k slovu. Šavol sa nechá viesť za ruku, prestal byť – „dôležitý“, je odosobnený. Vyjadruje tak svoju podriadenosť Slovu – Pánovi. Nechá sa viesť.

PODRIADENOSŤ INICIOVANÉHO

Cheiragountes znamená **činnosť toho, kto niekoho berie za ruku a vedie**. Činnosť, pomoc o akú v prvých časoch kandidát – iniciovaný prosil starca, mudrca, kňaza. Pavol, ktorý má byť poučený až v meste o tom, čo má robiť – oddane sa zveruje do rúk tých, ktorí ho sprevádzajú. Akceptuje ich ako sprievodcov, hoci oni v podstate ničomu nerozumejú. **Vie, že Pán si môže poslúžiť kým len chce.**

⁸ Potom Šavol vstal zo zeme, no keď otvoril oči, nič nevidel. Vzali ho teda za ruku a zaviedli do Damasku. ⁹ Tri dni nevidel, nejedol ani nepil. (Sk 9, 8-9)

Mníšsky život, skúsenosť je inšpirovaná týmto textom. Na druhej strane po silnom emocionálnom zážitku sa zvyčajne nechce jesť, piť. To neznamená, že pôst, bdenie, samota, mlčanie majú sami po sebe nejakú veľkú hodnotu. Sú možnosťou. Keď je srdce sýte, aj telo žije v sýtosti.

JE ČAS MLČAŤ A ČAS HOVORIŤ

Výraz tri dni je literárny spôsob, ako označiť konkrétny čas, vystačujúci na vyjasnenie nejakej osobitnej situácie. Moment prechodu od tejto situácie - celkového sa ponorenia v Slove, až k výkladu Slova – ktoré nastane ako pokyn od Pána. Ešte pripomína čas Ježiša v hrobe, vo smrti.

Keď svätý Benedikt pochopil, že už niet nič nad lásku Pána, nechal štúdiá v Ríme, odchádza do lesa k Subiacu, kde žije skrytý v jaskyni ako Anton. Aj on prežil skúsenosť ako Pavol. Sústredený v tichu nič nevidí a nie je videný až do chvíle, keď ho sám Pán odkryl pre Cirkev, aby bol svedkom zmŕtvychvstania. Už prijal správu – evanjelium o zmŕtvychvstaní, už sa vydal na cestu k novosti života, ale musí prežiť účasť na smrti a uloženia do hrobu, aby sa v ňom sformoval nový Šavol-Pavol, nový človek.

(podľa I.Gargano, „Lectio divina sugli Atti degli apostoli“)

IV. BOH JE LÁSKA

Vo sne sa síce hovorí o učiteľke a teda aj učení sa na ceste uskutočnenia ľudsky neuskutočniteľnej misie. Zdá sa mi, že lepšie je hovoriť v kontexte PS - sile jemnosti o iniciácii. Spôsobu, štýle života, myslenia – teda duchovnosti spojenej, ak chceme s pedagogikou DB.

Nie je to prekvapujúce. Ten, kto ohlasuje Boha lásku, svedčí o nej svojim životom. Boh vraj aj pri výchove saleziánskej rodiny používa preventívny systém. Nie je to len výchovná metóda, ale skôr duchovnosť – spôsob prežívania života v duchu evanjelia. Prežívame ponorení do Najsvätejšej Trojice (Boha, ktorý je Láska) „preventívny systém – duchovnosť účasti na živote Boha“ a delíme sa tým s adresátmi.

Širší pohľad na don Bosca a celú saleziánsku rodinu, môžeme prijať ako priestor, v ktorom je živá skúsenosť, ktorá sa rozvíja pod vedením Ducha Svätého a v škole Panny Márie – spôsob ako žiť evanjelium s inými (PS).

BOH JE LÁSKA

¹ Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme na vlastné oči videli, na čo sme hľadali a čoho sa naše ruky dotýkali, to zvestujeme: Slovo života. ² - Lebo zjavil sa život a my sme videli, dosvedčujeme a zvestujeme vám večný život, ktorý bol u Otca a zjavil sa nám. ³ Čo sme videli a počuli, zvestujeme aj vám, aby ste aj vy mali spoločenstvo s nami. Veď my máme spoločenstvo s Otcom a s jeho Synom Ježišom Kristom (1 Jn 1,1-3).

Prameň lásky

⁷ Milovaní, milujme sa navzájom, lebo láska je z Boha a každý, kto miluje, narodil sa z Boha a pozná Boha. ⁸ Kto nemiluje, nepoznal Boha, lebo Boh je láska. ⁹ A Božia láska k nám sa prejavila v tom, že Boh poslal svojho jednorodného Syna na svet, aby sme skrze neho mali život. ¹⁰ Láska je v tom, že nie my sme milovali Boha, ale že on miloval nás a poslal svojho Syna ako zmiernu obeť za naše hriechy. ¹¹ Milovaní, keď nás Boh tak miluje, aj my sme povinní milovať jeden druhého. ¹² Boha nikto nikdy nevidel; ale keď sa milujeme navzájom, Boh ostáva v nás a jeho láska v nás je dokonalá. ¹³ A že ostávame v ňom a on v nás, poznávame podľa toho, že nám dal zo svojho Ducha. ¹⁴ A my sme videli a svedčíme, že Otec poslal Syna za Spasiteľa sveta. ¹⁵ Kto vyzná: "Ježiš je Boží Syn," ostáva v ňom Boh a on v Bohu. ¹⁶ A my, čo sme uverili, spoznali sme lásku, akú má Boh k nám. Boh je láska; a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom. ¹⁷ Láska v nás je dokonalá v tom, že máme dôveru v deň súdu, lebo ako je on, tak sme aj my na tomto svete. ¹⁸ V láske niet strachu, a dokonalá láska vyháňa strach, lebo strach má v sebe trest, a kto sa bojí, nie je dokonalý v láske. ¹⁹ My milujeme, pretože on prvý miloval nás. ²⁰ Ak niekto povie: "Milujem Boha," a nenávidí svojho brata, je luhár. Veď kto nemiluje brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí. ²¹ A toto prikázanie máme od neho: aby ten, kto miluje Boha, miloval aj svojho brata (1 Jn 4,7-21).

Povzbudenie k láske voči bratom má svoj dôvod v Bohu. **Boh je láska, a preto láska pochádza od Boha** (v. 7-8). Zjavila sa preto, pretože Boh si nás prvý zamiloval a poslal svojho Syna ako obeť za naše hriechy (v. 9-10). Preto sa máme vzájomne milovať. To je poznávacie kritérium podľa ktorého poznáme, či sme zjednotení s Bohom (12). Podľa Jána patrí ku kritériám aj prítomnosť darovaného nám Ducha Svätého a viera v Božstvo Ježiša Krista.

Tvrdenie: „**Boh je láska**“ - nie je filozofická definícia. Vychádza z pohľadu na dejiny spásy. Boh je stále verný, aj keď nenachádza u človeka stále adekvátnu odpoveď. Ide do krajnosti, pretože je láska. Pre Jána to nie je abstraktná teória, ale **skúsenosť**. Vtelenie je tu posledným a vrcholným Slovom Boha.

Láska v Jánovom podaní nie je sentiment, ako sme čítali – jej prameň je v Bohu, a preto ju môžeme poznať a zakúsiť. Nemali by sme vo svojom biednom uvažovaní vychádzať z našej biednej ľudskej lásky a potom povedať, že Boh je láska. Modelom, kde sa stretáme s Božou láskou

je Ježiš Kristus – milujúci až do krajnosti. „Lásku sme poznali podľa toho, že On položil svoj život za nás, aj my máme klásť život za bratov (3,16).

Prvý Jánov list sa začína – **Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme na vlastné oči videli.....** apoštol osobne zakúšal túto lásku a svedčí o nej. Svedčí o svojej skúsenosti, aby sa na túto cestu mohli vydať aj iní.

Iné, tiež veľmi dôležité posolstvo kapitoly je presvedčenie, že jedine v láske je možné poznať Boha.

„Kto miluje pozná Boha, kto nemiluje nepozná Boha.“ Boha nedosiahneme vďaka svojej inteligencii, hoci aj tá je darom Boha. Skôr sa jedná o zakúšanie lásky vďaka tomu, že sme sa naučili milovať. Tento koncept nachádzame spoločne v dvoch tvrdeniach, jedno je z evanjelia. V závere Prológu čítame: „Boha nikto nikdy nevidel. Jednorodený Syn, ktorý je v lone Otca, ten nám ho zjavil (Jn 1,18). Náš list v.12: „Boha nikto nikdy nevidel, ak sa navzájom milujeme, Boh zostáva v nás a Jeho láska v nás dosahuje dokonalosť.“ Spoločné je to, že svojimi silami, akokoľvek horlivo, nie sme schopní dosiahnuť Boha. K tomu sú ešte dve tvrdenia – jedno kristologické a druhé ekleziologické. Boh sa stal viditeľným v Synovi – v láske Syna (evanjelium). Pokračuje byť viditeľný vo svojej Cirkvi, v jej láske (list). Boh nehovorí, že keď sa milujeme vidíme Boha. Boh ostáva neviditeľným. Nestretneme ho tvárou v tvár. Môžeme ho poznať (7), a nie vidieť. Apoštol vysvetľuje to, že poznáme Boha. „Boh býva v nás a Jeho láska v nás dosahuje dokonalosť (12).“

Bývať v nás je viac ako poznať: je prítomnosť, skúsenosť, comunio. Ba viac, v našej ľudskej a vzájomnej kresťanskej láske, sa môže udiť niečo mimoriadne: láska ktorá vychádza, zostupuje od Boha dosahuje svoj cieľ. Pretvára nás na nové stvorenie, ktoré je teofanické – zjavuje to Božské.

1 Kor 13 Svätý apoštol Pavol sa tiež delí **s poznaním cesty ktorou je láska**. Vo svojom hymne na lásku ju ukazuje ako najlepšiu zo všetkých. Keď je podstatou Boha, potom aj vymenované prejavy či vlastnosti musia byť aj tým, čo nájdeme, ak budeme skúmať sebazjavenie sa Boha. Láska je trpezlivá, nezávidí, nie je sebecká....

DON BOSCOVA LÁSKA AKO „METÓDA“

Don Bosco, ktorý dobre poznal ľudskú dušu, si však uvedomil, že jeho horlivosť za spásu mládeže, všetky jeho snahy o ich vykúpenie v najplnšom zmysle slova nič nepomôžu, ak nedosiahne ich ochotnú spoluprácu. Vedel, že Kristova vykupiteľská milosť, božsky účinná, naráža v ľudskej slobodnej vôli na neprekonateľnú prekážku. Vedel, že Boh stvoril človeka slobodného. A Boh rešpektuje a chce, aby sa ľudská sloboda dôsledne rešpektovala. Chce, aby človek slobodne odpovedal na slobodný prejav jeho lásky. Veru nemožno povedať, že by v časoch don Bosca na pastoračnom poli, zvlášť v náboženskej výchove, príliš rešpektovali túto slobodu. Keď vychovávatelia u svojich zverencov nedosiahli vyplnenie rozkazu a jednotné chovanie, často si to vynucovali psychickým nátlakom alebo hrozbami. Don Bosco zavrhuje jedno i druhé. Ani jeden spôsob nie je schopný dosiahnuť slobodný a zodpovedný súhlas, aký požaduje viera. Nie je schopný priviesť k zmýšľaniu, ktoré rozširuje rozhľad, aby sa mohol človek začleniť do výchovného prostredia a čeliť situáciám nebezpečným pre vieru.

Don Bosco chce domy, nie také, kde vládne autoritárstvo, ani také, kde existuje nezodpovedná spontánnosť, ale kde prebýva opravdivá sloboda ducha. Chce, aby sa jeho chlapci naučili konať z presvedčenia rozumom osvieteným vierou. Don Caviglia takto popisuje prostredie, ktoré don Bosco vytvoril v oratóriu za čias Dominika Sávia: Patriarcha kresťanskej výchovy chcel, aby sa jeho synovia cítili v jeho dome ako vo vlastnom. Pravidlá boli. V tom roku (1855; MB IV, 679) ešte chcel zostaviť disciplinárne smernice, ako mu to neskôr skúsenosť radila a potreba vyžadovala. Ich otcovský a povzbudivý tón, ich zrejmá praktičnosť a rozumnosť, zbavili ich každej myšlienky donucovania a panovačnosti. Preto tento sympatický zákonník zachovávali nie z obavy pred

trestom, ale z presvedčenia. Heslo „Boh ťa vidí“ bolo vyvesené skoro všade. To stačilo“ („Dielo a spisy sv. don Bosca“, IV. zväzok).

Don Bosco však vedel, že i napriek jeho hodnote toto ovzdušie vnútornej slobody, ktoré vytvoril vo svojom ústave, je iba nevyhnutnou podmienkou, aby sa v srdci jeho chlapcov mohol zrodiť slobodný súhlas s Božím plánom spásy. Určujúcim prvkom je slobodné rozhodnutie, ktoré nie je len otázkou rozumu a vôle. Don Bosco osobnou intuíciou a zo skúsenosti vie, že človek má rozum. Čo však skutočne napokon rozhodne o svojich cieľoch zjavne veľmi rozumných, je to, čomu sa vraví „srdce“, čo je dovedna cit, vôľa, láska, základné zameranie človeka (porov. Desramaut, don Bosco a duchovný život). Ak je srdce zlé a zatvorené, neotvorí sa láske, pravde a dobru, pretože nie je uspôsobené otvoriť sa Božiemu slovu. A ľudské srdce sa otvorí len láske. Toto sú tie hlboké skutočnosti, čo podnecovali don Boscovu úsilie vyrovnáť sa s posledným, najťažším podujatím – dobývať „srdce“ svojich chlapcov, aby ho mohol darovať Bohu. Predovšetkým v tomto dobývaní pevnosti srdca svojich chlapcov láskou nám don Bosco ukazuje lásku, ktorú Boh prechováva k nám. Aby mal v tomto podujatí úspech, vkladá do služby lásky všetku citovú schopnosť a jemnosť srdca, vynaliezavú veselosť, hlbokú znalosť mladického ducha. Chce si získať ich dôveru hľadiac si ju zaslúžiť, chce sa stať ich priateľom. Niet milšieho daru, ktorý by mu mohli dať, ako dar ich priateľstva, dôvery a úprimnosti. A nakoľko sa srdce mladíkov otvára dôvere, láske, natoľko sa uspôsobuje pre stretnutie s Bohom lásky (porov. Desramaut, tamže), pretože byť don Boscovým priateľom, ísť mu v ústrety, to podľa neho znamená spolupracovať s ním na spásu vlastnej duše. Keď ich priviedol k stretnutiu s Bohom (ako v prípade Dominika Sávia), je spokojný, že sa môže ako Ján Krstiteľ utiahnuť do šťastného zátišia tône, lebo splnil svoje poslanie, aby Boh teraz rástol v nich.

ZÁVER

K tomuto ústrednému bodu don Boscovej lásky sa ešte vrátime. Teraz uzavrieme živým svedectvom Don Alberu. Vraví! „Don Bosco nás priťahoval plnosťou nadprirodzenej lásky, ktorá blýskala v jeho srdci.

Jej plamene pohlcovali a spájali iskierky tej istej lásky, ktorú Božia ruka zažala v našich srdciach. Boli sme jeho, lebo sme boli istí, že je skutočne, v plnom zmysle slova, mužom Božím. Jeho mimoriadna pozornosť spôsobila, že si získal naše srdcia.“ (Don Albera, Obežníky). ***Získal si ich však nie preto, aby ich pripútal k sebe, ale aby ich zameral na Boha.*** Don Albera uzatvára:

„Najvzácnejší dar, aký sme mu mohli dať, bola naša pomoc na spásu našej duše. Bola to milosť, láskavosť, o ktorú nás neúnavne žiadal, pretože jedinou túžbou, jediným cieľom jeho apoštolátu medzi nami bolo, aby nás všetkých priviedol do neba, kde by sme videli Boha z tváre do tváre. Tieto myšlienky nám vtláčal s takou vľúdnosťou, že sme sa museli dať preniknúť jeho vlastnými citmi.“ (tamže). Zaiste kultúrne prostredie, v ktorom žil don Bosco, je rozdielne od nášho. Preto musíme jeho myšlienku a prax dopĺňať a upresňovať, v čom je to potrebné. Nemôžeme však zmeniť ich perspektívu, a pritom nezradiť jeho ducha a svoje poslanie.

Don Carlo Colli nazval svoju knihu „Pedagogia spirituale di don Bosco e spirito salesiano“. Neoddeľuje výchovný systém od saleziánskeho ducha a samotný výchovný systém don Bosca je preň spiritualitou. Je to spôsob prežívania viery, spôsob života. Nedá sa redukovat' na niekoľko odporúčaní a výchovných rád. Ako nazval jednu kapitolu v duchovných cvičeniach pre sestry FMA – **LÁSKA JE U DON BOSCA METÓDOU.**

Svätý evanjelista Ján píše, že Boh je LÁSKA. Vychovávať znamená dať zakúsiť BOŽIU LÁSKU. Ako som to počul zdôrazňovať v predkrstnej príprave rodičov na krst dieťaťa, je to najdôležitejšia forma iniciácie – výchovy k viere, ktorú na začiatku krstného obradu sľubujú rodičia.

(podľa Bruno Maggioni, La prima lettera di Giovanni, Listy katolíckie, F. Gryglewicz)

V. JEŽIŠOVÁ MODLITBA (Lk 11,1-13)

¹ Ježiš sa raz na ktoromsi mieste modlil. Keď skončil, povedal mu jeden z jeho učeníkov: "Pane, nauč nás modliť sa, ako Ján naučil svojich učeníkov." ² Povedal im: "Keď sa modlíte, hovorte: Otče, posväť sa tvoje meno, príd' tvoje kráľovstvo. ³ Chlieb náš každodenný daj nám každý deň ⁴ a odpusť nám naše hriechy, lebo aj my odpúšťame každému svojmu dlžníkovi. A neuved' nás do pokušenia."

Neodbytný priateľ

⁵ Potom im hovoril: "Ak má niekto z vás priateľa, pôjde k nemu o polnoci a povie mu: „Priateľu, požičaj mi tri chleby, ⁶ lebo prišiel ku mne priateľ cesty a nemám mu čo ponúknuť,“ ⁷ a ten znútra odpovie: „Neobťažuj ma; dvere sú už zamknuté a deti sú so mnou v posteli. Nemôžem vstať a dať ti.“ ⁸ Hovorím vám: Aj keď nevstane a nedá mu preto, že mu je priateľom, pre jeho neodbytnosť vstane a dá mu, čo potrebuje."

Účinnosť modlitby

⁹ A ja vám hovorím: Proste a dostanete! Hľadajte a nájdete! Klopte a otvoria vám! ¹⁰ Lebo každý, kto prosí, dostane a kto hľadá, nájde a kto klope, tomu otvoria. ¹¹ Je medzi vami otec, ktorý by podal synovi hada, keď ten prosí rybu? ¹² Alebo keď si pýta vajce, podá mu škorpióna? ¹³ Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dávať dobré dary svojim deťom, o čo skôr dá nebeský Otec Svätého Ducha tým, čo ho prosia!"

Prečítaný fragment môžeme ľahko rozdeliť na tri časti:

- prvá obsahuje verše od 1 do 4
- druhá – verše od 5 do 8
- tretia – verše od 9 do 13

Tretiu časť je možné nasledujúco bez ťažkosti rozdeliť na dve časti: od verša 9 do 11a a od 11b do 13.

KREŠŤANSKÁ MODLITBA – MODLITBA UČENÍKOV JEŽIŠA.

Začnime od prvej časti.

Je to (...) modlitba Pána a mohli by sme snáď povedať: je to **predovšetkým (...) modlitba Pánových učeníkov.**

Na prvom mieste chceme venovať pozornosť časti, ktorá do nej vovádza.

Aj Matúš modlitbu uvádza určitým vstupom a zdá sa, že je potrebné spojiť oba tieto vstupy – aby sme mohli vytvoriť atmosféru, v ktorej podľa evanjelistov Ježiš učil túto modlitbu.

Samozrejme, že **východiskom je Ježišov príklad.** Už sme si to všimli pri Pánovom krste v Lk 3,21:

²¹ Stalo sa, že keď sa všetok ľud dával krstiť a keď bol pokrstený aj Ježiš **a keď sa modlil**, otvorilo sa nebo, ²²zostúpil na neho Svätý Duch vo viditeľnej podobe ako holubica a z neba zaznel hlas: Ty si môj Syn; ja som ťa dnes splodil.

Máme tu teda veľmi výrazný príklad modliaceho sa Ježiša. Avšak v evanjeliu svätého Lukáša môžeme vidieť modliaceho sa Ježiša už v momente, keď sa stal zrelým človekom, keď sa z dieťaťa stal mužom a podľa Zákona Izraela bol takým uznaný. Vo veku 12 rokov Ho vidíme vo svätyni.

Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide o môjho Otca? (Lk 2,46-49)

Matka a otec Ježiša – Jozef nevedia, kde Ho majú hľadať. Keď Ho fakticky nachádzajú v dome Otca, počujú napomenutie:

"Prečo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide o môjho Otca?"

Je prirodzený uzáver, že Ježiš sa už od tejto chvíle prezentuje ako ten, kto je neustále nasmerovaný k Otcovi, zotráva v Jeho vôli a v neustálom dialógu s Ním.

Potom mimoriadne udalosti, ktoré počas Jeho života podčiarkujú osobitný rozmer Jeho osobnej modlitby, nie sú ničím iným ako vrcholom ľadovca (čas od času sa vynorí a ukáže niečo z toho čo je skryté) – svedčiac o Jeho neustálom spojení s Otcom.

Ježiš netvorí modlitby, nerecituje ich. On sám je modlitbou.

Koniec koncov Ján v svojom prológu povie: Slovo je ab eterno, neustále nesmerované k Otcovi, v dialógu s Bohom. S určitosťou tento dialóg nebol prerušený faktom vtelenia.

Ježiš im povedal: "Mojím pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal, a dokončiť jeho dielo (Jn 4,34).

Potom máme príklad Ježiša.

Lukáš výrazne spomína osobitné momenty modlitby. Ježiš sa nezriedka vzdialil od skupiny a podobne ako vtedy, keď bol malým, vymkol sa spod kontroly rodičov, tak aj teraz sa vzdialil od zástupov, uberá sa na horu a tam sa modlí.

U Lukáša Ježiš trávi noc na modlitbe tak často, že fakticky **modlitba vytvára – stanoví rytmus najdôležitejších momentov v priebehu celého Jeho života.**

Keď stojí pred vážnymi rozhodnutiami pre seba, ale aj pre iných, stále ich predchádza noc strávená na modlitbe, alebo akýmsi intenzívnym momentom vo vzťahu s Otcom, až k poslednej modlitbe, modlitbe v Getsemanskej záhrade – v ktorej bol Ním Ježiš posilnený, aby mohol čeliť poslednému boju s púšťateľom. Modlitba učeníkov sa teda rodí predovšetkým z príkladu Ježiša. Lukáš o tom hovorí veľmi jasne.

Stalo sa počas jeho prebývania na jednom mieste na modlitbe, keď prerušil modlitbu – epausato (dovolil si na chvíľu pauzu), jeden z Jeho učeníkov Mu povedal (požiadal).

To znamená, že Ježišov príklad udivil učeníkov a vyprovokoval prosbu. Exempla trahunt – príklady tiahnu! Je to misijný rozmer modlitby, ktorý dovoľuje považovať ju za najvyšší spôsob evanjelizácie, aký Cirkev pozná. Spoločenstvo – ako spoločenstvo veriacich – podľa príkladu modliaceho sa Ježiša stáva sa predovšetkým modliacim sa spoločenstvom. V akej miere napodobňuje tento Ježišov modlitebný postoj, v takej miere sa stáva zároveň výzvou – provokáciou a vzbudzuje otázky: Ako sa modliť? Ako sa stretať, viesť dialóg s Bohom? Vzbudzuje prosbu naučiť ju modlitbe, prosbu o evanjelizácii. To je dôvod, pre ktorý II. vatikánsky koncil podčiarkuje, že liturgické slávenie, v srdci ktorého sa nachádza eucharistia, je žriedlom a vrcholom každej inej činnosti Cirkvi. Nech si každý z toho vytiahne dôsledky, aké sú podľa neho najadekvátnejšie. V každom prípade Lukáš pred nami stavia taký výrazný Ježišov príklad, že diktuje učeníkom sformulovanie prosby:

Pane, nauč nás modliť sa...

Túto výzvu ! Pane“ (grécky Kyrie) nemohli učeníci použiť bez skúsenosti Paschy. Kyrie je paschálnym titulom Ježiša a preto je prosba nasmerovaná s určitosťou k Zmŕtvychvstalému Kristovi.

Môžeme preto vyjadriť hypotézu, že modliaci sa Ježiš, ktorého kontempluje komunita, sa stotožňuje s Kristom, ktorý už sedí po pravici Otca. Táto prosba k zmŕtvychvstalému Pánu, predpokladá mimoriadnu udalosť Paschy. Pascha otvorila celkom nové horizonty. Učeníci pochádzajúci zo židovstva poznali dobre veľa modlitebných formúl. Starý zákon je plný modlitebných formúl. Je jasné, že nie formuly chýbali učeníkom.

Paschálna udalosť vrhla na formuly však také svetlo, že bolo možné prostredníctvom nich postrehnúť niečo iné. A práve o to „iné“ prosia učeníci zmŕtvychvstalého Pána.

Je však možné, že prosba učeníkov sa rodí zároveň z túžby, dať čo najpresnejšej odpovede tým, ktorí ich odniekiaľ povzbudzovali k vlastnej zásobe praktík a zároveň modlitebných formul.

Podobne ako určité „odtiene“ dané tým istým formulám dovoľovali rozpoznať skupinu – odvolávajú sa na Jána Krstiteľa, farizejov, esénov či saducejov, tak sa očakávalo, že to isté bude aj v prípade Ježišových učeníkov. Každá z týchto a podobných skupín zanechala svoje stopy na tých istých modlitebných formulách z veľkej židovskej tradície a vďaka týmto znameniam sa líšili od ostatných.

Prečo by teda „kresťania“ nemohli urobiť to isté? O čo viac, že v úvode Matúša do modlitby „Otče náš“ máme výrazný vzťah k pohanom. Rovnako totiž aj oni majú svoje modlitebné formuly. Sú na dôvažok tak plné slov, že ethnikoi (pohania) si myslia, že existuje priamy súvis medzi množstvom slov (teda modlitebných formul) a vypočutím samotnej modlitby.

V Evanjeliu svätého Matúša Ježiš je akoby v dialektickom postoji vo vzťahu predovšetkým k tým pohanom, ktorí spájajú vypočutie modlitieb s dĺžkou recitovania. **Neustála modlitba - objasňuje Matúš – je tá, ktorá sa stáva v človeku životom. Nejde o recitáciu modlitieb, ale o bytí modlitbou, teda ide o to byť v stave (zotrúvaní) v postoji niekoho, kto je neustále nasmerovaný na Otca – ako by to povedal Ján.**

BOH – ABBA – OTEC

Matúšov a Lukášov úvod nám dovoľujú vystihnúť kvalitatívnu novosť modlitby tých, ktorí majú pred sebou príklad Ježiša z Nazaretu, vyznávaného ako Kristus a Pán. Je to modlitba toho, kto zhrňuje všetko do jednoduchého vyjadrenia: „Pater“, „Abba“, „Otec“. **V slovách „Abba, „Otče“ sa skrýva celý existenciálny postoj Syna v momente odovzdania sa Otcovi.** Rozpoznajúc v Bohu Otca, označuje (identifikuje) sa a stavia sa do pozície Syna. A teda ako Ten, ktorý prijíma všetko od Otca, cíti sa celkove Jeho „darom“ a preto Mu ďakuje v nevysloviteľnom objatí Ducha Svätého. Zvolanie (invokácia) „**Otče!**“ **vyjadruje teda nadovšetko vďačnosť, aká sa rodí s radostného uvedomia si, že je Synom.**

Ž 16,10 Lebo nenecháš moju dušu v podsvetí a nedovolíš, aby tvoj svätý videl porušenie.

Oslovenie.... „Otče!“, patrí tomu, kto hoci bol uložený do hrobu, dostal dar svetla, dar života a nesmierne sa tomu všetkému teší. Len zmŕtvychvstálý – ten ktorý bol nanovo zrodený, stvorený – sa môže vyjadriť použitím termínu: „Abba!“, „Otče!“

(osloviť)... „Otče!“ sa rodí zo zmŕtvychvstania – zmŕtvychvstania Ježiša, ale tiež zo zmŕtvychvstania tých, ktorí spolu s Ním boli ukrižovaní a ktorí spolu s Ním vstali z mŕtvych. Rodí sa ono ako vnútorné volanie, vzbudené Duchom Svätým. Je to Duch Stvoriteľ, Duch Obnoviteľ, otvárajúci najprv srdce a myseľ a potom aj ústa na zvolanie „**Otče!**“, **dovoľuje človekovi pocítiť, že je synom v Božom Synovi.**

„Abba!“ je vyjadrením toho synovstva, ktoré patrí Ježišovi z Nazaretu. A patrí mu preto, že je podľa svojej prirodzenosti Božím Synom. **Teda to, čo vyjadril On z moci prirodzeného zákona, my môžeme opakovať teraz vďaka faktu, že keď sme s Ním spolu pochovaní a vzkriesení z mŕtvych, stali sme sa v Synovi adoptovanými deťmi jedného Otca.** To, čo patrilo Ježišovi z Nazaretu, stalo sa vlastné všetkým, ktorí boli pokrstení, ponorení v Jeho mene. V Ňom máme všetci právo byť – a teda sa aj cítiť a správať sa – ako synovia.

„Otče“. V momente, keď si uvedomujeme, že sme synovia v Synovi, sme si vedomí – naša existencia nemá individualistický charakter. Sme synovia v Synovi. Synmi v množnom čísle. **Len On má právo na základe svojej prirodzenosti povedať „môj Otče!“ My môžeme povedať jedine „Otče náš“.** Matúš na to obracia svoju pozornosť.

Pre Lukáša všetko je zahrnuté už vo výraze „Otče!“, pretože k Otcovi sa obracia vždycky modliace sa spoločenstvo veriacich a nie zvlášť jednotlivec oddelený od spoločenstva. To je dôvod pre ktorý, počnúc svätým Cypriánom z Kartága, podčiarkujú skutočnosť, že v kresťanskom spoločenstve niet privátne oratio: communis sit semper oratio (modlitba nech je stále spoločná).

Modlitba nie je privátna nikdy v tom zmysle, že nie je možné si predstaviť individualistickú modlitbu, v ktorej niekto prosí o niečo výlučne pre seba, separujúc sa od spoločenstva veriacich. **V kresťanskej modlitbe máme do činenia stále s Nevestou, ktorá sa obracia k Otcovi.** Odtiaľ nutnosť opory pre modlitbu v komúnii (spoločenstve), nutnosť stálej otvorenosti na bratov. Lukáš to zhrnul do jediného slova: „Abba!“, „Otče!“

MENO A KRÁĽOVSTVO

Prvá prosba znie:

(nech) *Tvoje Meno bude ohlásené svätým. (Otče, posväť sa tvoje meno)*

Text je možné preložiť aj v oznamovacom spôsobe, nesprávne gramaticky, ale podľa pravidiel viery. Mali by sme tak:

Tvoje Meno bolo ohlásené svätým. Otče, tvoje meno sa posvätilo...

Kedy? V momente, keď si nedovolil, aby Tvoj Svätý „podľahol rozkladu v hrobe“. Ale vzkriesil si Ho a posadil po Tvojej pravici! Ukázal si svoju svätosť, „posväcujúc“ (možno dokonca použiť cudzie slovo) pochované telo Ježiša z Nazaretu.

To „nech bude Tvoje meno ohlásené svätým (ohlasovanie)“ – ako coniunctivum hortativus – môže ukazovať na pokorný postoj veriaceho, skoro akoby chcel povedať: ja sám nie som schopný ohlásiť Tvoje meno svätým, pretože udialo sa to už prostredníctvom Tvojich diel, všetkým čo si vykonal. Kto totiž môže „posvätiť“ alebo „ohlasovať svätým“, ak nie sám Boh? Veriaci sa môže jedine ohraničiť do prosby, aby teraz – počas svojho života na zemi – ukázala sa táto svätosť, akú Otec zjavil, keď vyvolil Syna a posadil na tróne po svojej pravici.

Výraz „posväť sa meno Tvoje“ je *Berakr* – „požehnanie“. Motívom (pohnútkou) tohto požehnania je teda pre veriacich kresťanov zmŕtvychvstanie Ježiša z Nazaretu. To On je v priamom zmysle tohto slova prvotinou, ktorá nám dovoľuje vysloviť naše *Berakr*, naše „požehnanie“ Otca, pretože v tých Prvotinách sa nachádzame tiež aj my. Tá deklarácia svätosti je tiež snád' spojená s faktom, že v Ňom by sme mohli nájsť cestu k nepodľahnutiu rozkladu (skaze), k plnosti života a nepominuteľnosti. Akoby hovorili: ďakujeme Ti, žehnáme Ti, pretože v ňom si vzkriesil aj nás.

Ním otvorenou cestou si dovoľil kráčať aj nám. *Nech preto príde Tvoje kráľovstvo.* Nech sa na svete rozšíri vláda Boha, ktorý – ako Ty – sa stará o človeka, neopúšťa ho, ale svojimi činmi mu ukazuje, že nie smrť a skaza majú posledné slovo z pohľadu stvorenia, ale život a nesmrteľnosť, život a nepominuteľnosť.

Nech sa teda rozširuje Tvoja vláda nad svetom.

Tiež v tomto prípade je možné zameniť coniunctivus na indicativus. Znova totiž tvrdenie faktu dovoľuje vyjadriť pranie – ale s istotou, že bude uskutočnené – aby všetko, čo sa uskutočnilo v Ježišovi z Nazaretu, sa mohlo uskutočniť postupne nielen v nás veriacich, ale rovnako na celej zemi. Prakticky sa prednáša želanie, aby bolo možné uvidieť uskutočnenie sa Pánovho proroctva: „(...) ale keď zostúpi na vás Svätý Duch, dostanete silu a budete mi svedkami v Jeruzaleme i v celej Judei aj v Samárii a až po celý kraj zeme (Sk 1,8).“

Je to rozšírenie – expanzia kraľovania Otca. Vidíme, ako Jeho vláda ukázaná v zmŕtvychvstaní Ježiša z Nazaretu sa uskutočňuje už v tej čiastke Božieho Kráľovstva, ktoré sa prostredníctvom Cirkvi šíri do celého sveta. Dovoľuje nám to mať nádej, že už skoro sa rozšíri na celé univerzum. Odtiaľ neustále volanie: „Príď Tvoje kraľovanie (kráľovstvo).“ Je to želanie, týkajúce sa celého sveta, ale týka sa tiež toho – kto sa modlí, takmer akoby chcel povedať: som Tvojim sluhom, ale urob, aby si vo mne mohol kraľovať len Ty a nik iný, pretože Ty jediný si schopný vyrvať život z moci smrti, podobne ako si oslobodil Izrael, Tvoj ľud z Egypta, ako si oslobodil Ježiša z Nazaretu, Tvojho Syna z pút smrti, ako si oslobodil národy z modlárstva.

Hľa tri tvrdenia:

- Otče
- nech bude Tvoje meno ohlasované svätým
- nech príde Tvoja vláda

Lukáš chápe záležitosť viac komplexne ako Matúš. Ten potrebuje napríklad dodať nielen „náš“ k „Otče, ale tiež „ktorý si v nebi“, podobne k slovám „nech príde Tvoje kráľovstvo“ potrebuje dodať: „buď vôľa Tvoja ako v nebi, tak i na zemi“.

Lukáš syntetizuje viac pravdepodobne preto, že je schopnejším literátom, ale tiež z dôvodu, že pochopil – že v týchto jednoduchých slovách sa skrýva už všetko.

Táto záľuba v *verbum adverbium*, povzbudzuje k čo najväčšej syntéze (skráteniu) našich formúl, k privádzaniu modlitby jednému (jedinému) slovu, ako napríklad „Abba“ – je pozvaním, ktoré mníšska tradícia prijala a učila v svojom postoji k modlitbe *monologistos* (*monologistos* znamená „jedno slovo“). Niekoľko stáročí trvajúca východná kresťanská tradícia učila redukovať k minimu verbálnych výrazov modlitby. Niekedy jediným slovom bolo Kyrie – „Pane“. Pre iných to bolo slovo „Ježiš“, alebo *eleéson* – „zmiluj sa“. Sú to rozličné odtiene kresťanskej duchovnosti, ale všetky sa zhodujú v túžbe zredukovať k minimu verbálne formuly, aby sa celá pozornosť preniesla na premenu života, v neustálu modlitbu.

TRVALÝ CHLIEB

Po prvej časti modlitby, vyučovanej Ježišom – nasleduje druhá. Sú to základné prosby kresťana. My, ktorí sme už privykli vidieť v chlebe Ježiša – vydaného za život sveta, nemôžeme si na to nespomenúť v momente, keď počujeme slová tejto modlitby. Vo verzii Lukáša – aj prosbu o chlieb robíme našou:

Dávaj nám každý deň chlieb (náš), ten trvalý.

Inými slovami, chlieb ktorý je pokrmom, dáva energiu, posilňuje nás tak, aby sme pretrvali do zajtra. Tým trvalým a posilňujúcim chlebom je s istotou Ježiš. Tento chlieb totiž potrebujeme „zo dňa na deň“. V tejto prosbe určite - hoci nie je povedané priamo – je súvis s každodennou mannou na púšti. Ako však nemyslieť na Jeho Chlieb, na Chlieb, ktorým je On sám a bez ktorého by sme nikdy nemali možnosť pretrvať hoci jeden deň? Teda každý deň máme potrebu prijímať od Otca dar chleba, zložený z vody, kvasu a múky, ale tiež daru Ježiša, Chleba ktorý bol zjavený v Betleheme a predpovedaný mannou, ktorú dostali otcovia na púšti.

Práve prítomnosť tohto Chleba dovoľuje v nás odkryť potrebu ako najdokonalejšiu spojitost medzi vecami a vzťahmi, ktoré vznikajú na zemi a tými, aké majú miesto na nebi.

Konkrétny príklad tohto nutného vzťahu (súvislosti) nachádzame hneď v prosbe o odpustenie našich hriechov.

Lukáš je jasnejší ako Matúš. Nehovorí o „dlhoch“, ale o „hriechoch“. Zdá sa, že Lukáš chce sugerovať určitú konkrétnu spojitost. Ide o to, že prítomnosť Chleba, prítomnosť Toho, ktorý je Chlebom, robí nás pripravenými odpúšťať. Dovoľuje nám skrze to prosieť o odpustenie zo strany Otca. Dar Chleba, znak zmierenia a spolu účasti (vzájomného delenia sa), dáva počiatok pohybu, ktorý vychádza od Otca, zároveň otvára srdce na synovskú dôvernosť a zároveň rovnako dôvernú otvorenosť voči svojim bratom. Takto si uvedomujeme, že nemôžeme mať dve miery a váhy: jednu mieru keď prosíme o odpustenie my a druhé, keď máme odpustiť. Rodí sa tak zodpovednosť prijať kresťanský postoj. Posledná prosba – znie v našej tradícii takto:

Nedovoľ, aby sme podľahli pokušeniu.

Pravdepodobne vyjadrenie Lukáša treba rozumiť:

Nevystavuj nás pokušeniu do takej miery, aby sme upadli v pokušení.

V tejto prosbe by sa skrývalo vedomie vlastnej krehkosti. Život – vieme o tom dobre – je trvalé pokušenie, ale možno sa mu postaviť a zvíťaziť, ak máme výživný a trvanlivý Chlieb.

JEŽIŠ UČÍ MODLITBE

Hovoriť o učení asociuje v nás triedu, tabuľu. Alebo aspoň nadiktovaný text, ktorý dostali od svojho učiteľa dvanásti.

Prišli k nemu, aby ich naučil modliť sa. Ježiš to robí tak, ako sa to má robiť v každej rodine. Modlí sa spolu s nimi a pred nimi. Dovolil tým, ktorí nemajú skúsenosť a prax, aby zakúsili modlitbu tých

skúsenejších. Ježiš sa modlí pred nimi a s nimi. Obracia sa s dôverou k Otcovi. Nazýva ho tak, ako deti volali doma svojich otcov. U nás by to bol tatko, či ocino? Dovoľuje pri svojom stretnutí s Nebeským Otcom byť prítomným svojim učeníkom. Dovoľí im zažiť svoju dôveru k Otcovi. Nenaučil ich v prvom rade nejaké texty, ale sprostredkoval možnosť zakúsiť svoj vlastný vzťah voči Otcovi svojim učeníkom.

Ako to robil Ježiš, sa dvanásť dozvedeli, keď sa modlil pred nimi a s nimi. Ako to robil don Bosco veľmi neviem. Navonok s chlapcami používal bežné modlitby a pobožnosti, ktoré sa praktizovali v jeho dobe, O tom vnútri sa môžeme dozvedieť skôr sprostredkovane. Ako je možná taká obrovská činnosť a pritom hlboká modlitba? Ako praktizoval a spájal jedno s druhým? Zdá sa mi to jedno z veľkých dedičstiev don Bosca pre celú jeho duchovnú rodinu. Musíme sa tomu naučiť. Keď čítam o tomto veľkom dare v našich dokumentoch, volajú ho milosť jednoty, alebo grazia unita.

Jedným z hlavných predpokladov je život prežívaný v láske. V láske k blíznym aj Bohu. Ako taká komplementárna dvojica. Hlavné prikázanie – kde láska k Bohu nemôže byť bez lásky k človeku. Boha milovať v blíznym a blížnym v Bohu. Celý život sa tak stáva aktom lásky voči Bohu. Odpoveďou lásky na Lásku. Veľmi konkrétnou a zaangažovanou. Svätý František Saleský píše vo svojej knihe Teotim o extáze činnosti. Človek vychádza od seba, svojho sebecka, egocentizmu k sebadarovaniu sa Bohu v iných. Kto nemiluje – nenaučil sa milovať, nenaučí sa ani byť don Boscovým štýlom kontemplatívnym v činnosti. Takže základný predpoklad je láska. Keď stál pred dôležitým krokom a chcel so svojimi chlapcami založiť „saleziánov“, dali si ako úlohu cvičiť sa v láske voči blíznym. Ešte som nevidel, aby niekto – kto je zamilovaný a ubehaný pre svoju milovanú, z toho vyhorel Všetko to, čo mu ju pripomína ho stimuluje, nadchýna, pohýna vpred. Saleziánska činnosť a modlitba? Škola, v ktorej sa učíme vidieť a nielen to, ale stretať v našich „klientoch“ (to mám od bezdomovcov). A na druhej strane im zjavovať Krista. Ako svätý Krištof – nositeľ Krista. A vtedy sa Jeden a druhý Ježiško stretávajú a človek žije v prítomnosti Boha, ktorého stretá aj nosí a sprostredkúva. Nie je potrebné dodať, že bez osobitne vymedzených chvíľ v adorácii, rozjímaní, sa to nedá naučiť. Špidlík ma oslovil myšlienkou, v ktorej hovorí, že sa musíme učiť pozeráť eucharisticky. Všetko v sebe nosí ešte niečo hlbšie. Tak ako v odpovedi Ježiša na výzvu ukáž nám Otca! „Kto vidí mňa, vidí Otca“. Na oltári vidíme navonok nezmenené dary chlieb a víno a vierou sa stretáme so Zmŕtvychvstalým Kristom. Tak máme vidieť eucharisticky s pohľadom viery v ponúknutej káve nie čiernu vodu s cukrom, ale dar, priateľstvo. V obede lásku matky, ktorá sa obetovala a venovala čas a kúsok seba, aby sme jedli...

(porov. I.Gargano, Lectio divina si il Vangelo di Luca)

VI. TY SA TROCHU ZASTAV, CHCEM TI OZNÁMIŤ BOŽIE SLOVO

²⁷ A keď zišli na kraj mesta, povedal Samuel Šaulovi: "Povedz sluhovi, aby išiel napred, ty sa trochu zastav, chcem ti oznámiť Božie slovo." (1 Sam 9, 27)

Povedaného alebo prečítaného bolo toho hojne. Je preto čas sa zastaviť – tak ako povedal Samuel Šaulovi – a počúvať Boha, lebo Ti chce oznámiť svoje Slovo. Nájdi si čas a prejdi si opäť to, čo Ťa zaujalo, rozjímaj nad tým a „prehľb to v sebe“; pracuj usilovne s textom, buď trpezlivý /-á a vytvor v sebe priestor na to, aby Duch Svätý mohol pôsobiť.

(Ak potrebuješ: na prednej i zadnej strane obálky tejto brožúry nájdeš pomôcky k práci s Božím Slovom ako aj návod na reflexiu...)

VII. TESTAMENT JEŽIŠA UMIERAJÚCEHO NA KRÍŽI

Saleziánska rodina má osobitný vzťah k Matke Ježiša. Je preto dôležité rozvíjať zdravú mariánsku úctu. Učí nás poslúchať svojho Syna. „Urobte všetko čo vám povie.“ Mária má svoje miesto, poslanie v dejinách spásy – v Božom pláne, aké jej dal Boh. Objavovaním svojho miesta objavujeme aj miesto Božej Matky – aké jej dal veľmi konkrétne Boh v našej duchovnej rodine.

Ježiš a jeho matka

²⁵ Pri Ježišovom kríži stála jeho matka, sestra jeho matky, Mária Kleopasova, a Mária Magdaléna. ²⁶ Keď Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: "Žena, hľa, tvoj syn!" ²⁷ Potom povedal učeníkovi: "Hľa, tvoja matka!" A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe (Jn 19,25-27).

MATKA A MILOVANÝ UČENÍK

Aký zmysel má nový rozmer materstva Panny Márie a ako máme rozumieť synovstvu milovaného učeníka? Je potrebné si uvedomiť to, čo podčiarkuje súčasná exegéza. Jednotlivé osoby v evanjeliu sa stávajú symbolmi, alebo presnejšie „typom“ určitej skupiny. Príkladov v evanjeliu sv. Jána je naozaj dosť. Nikodém je „učiteľ Izraela“ a reprezentant oficiálneho judaizmu, Samaritánka skôr reprezentantka skupiny heretikov – vzdialených od Jeruzalema (4,9), kráľovský úradník reprezentuje nežidovský pohanský svet, sestry Lazára Mária a Marta (11,1-43) reprezentujú tých, ktorí majú Ježiša radi, veria v Krista...

Zamĺčanie vlastných mien Matky a učeníka podčiarkuje ich typologický a reprezentačný význam. Koho teda tieto osoby pod krížom reprezentujú? Prvá osoba: „učeník, ktorého Ježiš miloval“ (v.26). V evanjeliu svätého Jána sú tieto výrazy prítomné – učeník (mathetes 78x) a milovať (agapan 36x). Ján 14,21 nám ponúka definíciu učeníka – „Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje. A kto miluje mňa, toho bude milovať môj Otec, aj ja ho budem milovať a zjavím mu seba samého.“ Učeník je teda ten, kto je v Kristovi (Jn 14,20) a ktorého miluje Otec a Syn (Jn 14,23).

Je priateľom Ježiša. „Učeník, ktorého miloval“, nie je označenie nejakej osobitnej lásky, náklonnosti k konkrétnemu jednému učeníkovi, ale situácia toho – kto zachováva Slovo Evanjelia, a tak vchádza v sféru lásky Otca a Syna. „Učeník, ktorého miloval“ je teda „typom“ (reprezentantom všetkých učeníkov, ktorí vďaka svojej viere sú Ježišom milovaní. Už Origenes na túto tému napísal: „Každý kto sa stal dokonalý, už nežije, ale žije v ňom Kristus a keďže žije v ňom Kristus, o ňom bolo povedané Márii (žene): Hľa, to je tvoj syn – Kristus. Ešte v predposlednej redakcii koncilu, v schéme o konštitúcii o Cirkvi (Vaticanum II, bod 58) po termíne učeník bolo napísaný dodatok „figúra veriacich“. Teda je to pre nás reprezentant nás všetkých veriacich. Je to typ učeníka, človeka viery, ktorá nepotrebuje mimoriadnych znakov (Jn 20,8), je svedkom mystéria kríža, pri ktorom sa stal synom Matky Ježiša – ako reprezentant učeníkov, bratov Ježiša (Jn 20,17).

Odpoveď na druhú časť otázky ktorú hľadáme, je jasnejšia a ľahšia. Odpoveď ukazuje oslovenie svojej Matky Ježišom – Žena. Je narážkou na starozákonné proroctvá o Dcére Sionu, ako reprezentantke celého Božieho ľudu. V judejskej reflexii sú tieto texty čítané spolu napríklad s textami Deutero Izaiáša – opisujúce návrat synov Izraela rozsiatych po svete a putovanie do svätého mesta Jeruzalema. Dcéra Sionu, sväté Mesto Jeruzalem sa stane matkou všetkých synov a dcér zjednotených v jej lone slovom Božím (Ba 4,37). Nielen Izraeliti, ale aj iné národy budú v nej Bohom zhromaždené (Iz 66,18 Jer 3,17) a stanú sa ľudom Jahveho (Zach 2,13).

Dcéra Sionu, alebo skôr Matka Sionu, zvoláva z diaspóry synov a dcéry, aby z nich sformovala nový Boží ľud. Tieto predpovede, proroctvá sa odvolávali k mesiášskym časom. Podľa svätého evanjelistu Jána sa tieto proroctvá uskutočnili v tajomstve kríža. Umierajúci Ježiš na kríži zhromažďuje Božie deti (Jn 11,51-52), všeobecné materstvo Matky Sionu sa uskutočňuje v materstve Panny Márie, milovaný učeník – ktorý sa stal jej synom, je reprezentantom všetkých

Židov a pohanov, ktorý sa vďaka viere v Krista zjednotili a zhromaždili v jednom ovčinci (Jn 10,16, 17,11.20-21, 11,51-52).

Potvrdzuje to spojitosť Jn a prorockého textu o Sione ako o Matke: „Hľa Tvoj Syn“ (Jn 19,26b) a Vidím tvojich synov spolu zhromaždených. Všetci tvoji synovia prichádzajú z ďaleka a tvoje dcéry sú nesené na rukách“ (Iz 60,4).

Jasné, že medzi textom svätého Jána a prorockými textami existuje veľa rozdielov. Treba si však uvedomiť, že Ján predstavuje proroctvá v kontexte absolútnej kresťanskej novosti. Na tejto novej situácii matku Jeruzalem zastupuje Mária – Matka všetkých veriacich v Krista, ktorých reprezentuje milovaný učeník prítomný pod krížom. Mária personifikuje Cirkev – matku, v ktorej Kristus mesiáš zhromažďuje roztratené Božie deti- Židov a pohanov (Jn 11,51-52). Pod krížom sa uskutočnili, naplnili predpovede veľkej prorockej tradície.

Netreba zabúdať, že pri tom všetkom Ján a Mária neprestávajú byť aj konkrétne osoby, ktoré majú svoje osobné miesto a úlohu v dejinách spásy. Netreba oddeľovať osobné a ekleziálne miesto v povolani Márie. V textoch II. Vatikánskeho koncilu vidíme, akú korekciu urobil v mariológii koncil. Vrátil individualizované miesto, ktoré zaujala úcta k Božej Matke späť k Synovi (kristológia) a Cirkvi (ekleziológia). Vo východných cirkvách - podľa slov pátra Špidlíka, je Bohorodička ešte aj zobrazovaná na kánonických ikonách len so svojím Synom.

Vo vyznaní viery Pavla VI. čítame: „Veríme, že Najsvätejšia Božia Rodička, nová Eva, Matka Cirkvi, sa ponáhľa z neba plniť materinskú úlohu voči údom Krista, aby dopomohla k zrodu a rastu Božieho života v dušiach vykúpených ľudí.“

MATKA CIRKEV PODĽA VZORU MÁRIE

Podľa Jána Pavla II. „Cirkev sa učí od Márie svojmu vlastnému materstvu“ (RM 43). Toto materstvo sa prejavuje trojakým spôsobom.

Po prvé – Cirkev „sa stáva matkou... keď prijíma vo viere Božie slovo“ (LG 64), podobne ako Mária, ktorá prvá „uverila“ prijímajúc jej zjavené Božie slovo pri zvestovaní a zachovala vernosť slovu cez všetky skúsenosti až po kríž. Cirkev sa stáva matkou, keď prijíma Božie slovo s vierou, cez ohlasovanie a krstu rodí do nového a nesmrteľného života synov počatých Duchom Svätým a zrodených z Boha. Táto materinská črta Cirkvi bola vyjadrená konkrétnym spôsobom v náuke „učiteľa národov“ keď napísal: „Deti moje, znovu vás v bolestiach rodím, kým vo vás nebude stvárnený Kristus“ (Gal 4,19). V týchto slovách je obsiahnutá silná prítomnosť materinského vedomia Cirkvi, spojenej s jeho apoštolskou službou medzi ľuďmi. Toto vedomie vedie k tomu, že Cirkev chápe tajomstvo svojho života v službe podľa vzoru rodičky Božieho Syna.

Po druhé – Cirkev spoznáva materinský rozmer svojho povolania v sviatostnej službe. Oživená Duchom, rodí synov a dcéry ľudského rodu do nového života v Kristovi. Podobne ako Mária bola v službe tajomstva Vtelenia, tak Cirkev ostáva v službe tajomstva adopcie prostredníctvom milosti (LG 64).

Po tretie – Cirkev podľa vzoru Mária ostáva Pannou, vernou svojmu Ženíchovi: „Aj ona je Pannou, ktorá vo vernosti a čistote zachováva neporušene vernosť svojmu Snúbencovi“ (LG 64). Cirkev je totiž Nevesta Ženícha (Ef 5,2133).

V tomto vzore sa Cirkev stretá s Máriou a snaží sa jej pripodobniť: nasledujúc Matku svojho Pána, mocou Ducha Svätého...

Y. Congár napísal: „Prečo milujem Cirkev?“ Odpoveď začal slovami: „Predovšetkým preto, že je mojou matkou, rodinným krbom, domovinou môjho duchovného bytia. Často som sa pýtal sám seba, čím by bola moja viera a čím moja modlitba, keby sa obmedzovala k tomu, čo pochádza len zo mňa“.

MILOVANÝ UČENÍK VYPĽŇA VÔĽU – TESTAMENT SVOJHO MAJSTRA (Jn 19,27b).

Evanjelista si najprv všíma okolnosti času: „A od tej hodiny ju vzal ten učeník k sebe.“ Vo štvrtom evanjeliu má hodina teologický a historicky spásny význam. Jánovo evanjelium je evanjeliom Ježišovej hodiny. Máme ju tu 26-krát. Má dvojaký význam. Najprv označuje čas nejakej udalosti a potom je vlastným časom Ježiša Krista, identifikuje sa s časom Jeho utrpenia- smrti – oslávenia (Jn 12,23 13,1 19,27). Verejné účinkovanie Ježiša je dynamicky nasmerované „k hodine kríža“. Kalvária je kulmináčnym a zároveň posledným cieľom „spásnej cesty“ Ježiša (Jn 12,27-28b). Je to hodina najväčšej lásky Ježiša (Jn 13,1). Túto hodinu určil Otec a realizuje prostredníctvom svojho Syna spásny plán. Výraz „od tej hodiny“ otvára perspektívu Cirkvi. V tejto vrcholnej hodine Ježiš podaroval svoju vlastnú Matku milovanému učeníkovi a týmto spôsobom všetkým, ktorých reprezentoval. Učeník prijal dar svojho Majstra. Tento dar je integrálnou súčasťou na Golgote sa uskutočneného diela vykúpenia. Gesto učeníka, ktorým prijal k sebe Máriu, je vyjadrené slovesom *lambanein* (vziať, prijať...). Nechcem sa zastavovať pri hraní so slovíčkami, hoci často odкрývajú hlboké súvislosti. V Jn evanjeliu ten ktorý je prijatý, je Ježiš (1,12 5,43 13,20), Jeho slová (12,48 17,8), svedectvo (3,11.32.33). Vo štvrtom evanjeliu sa prijíma (*lambanein*) okrem Ježiša, jedine Ježišova Matka. Ján používa tie isté slová na prijatie Ježiša aj Jeho Matky. Milovaný učeník tak prijal Ježišovú Matku, ako Ježiša prijímali ľudia, teda s vierou, láskou, žičlivosťou. Toto gesto učeníka dobre v poľskom jazyku vyjadruje skôr slovo privinúť, prihrnúť. Milovaný učeník pri poslednej večeri spočinul na srdci Pána (Jn 13,23), na Kalvárii plniac vôľu Majstra – privinul k srdcu jeho Matku. Toto ľudské a synovské gesto „objatia“ má hlboký teologický význam. Ján sa stal synom Márie, človekom viery vo vzťahu k Márii a Cirkvi, ktorú ona symbolizuje.

(porov. Kudasiewicz, Matka Odkupiciela)

Pretože Bohu nič nie je nemožné

Ako môžeme vidieť, svoje povolanie aj Panna Mária vidí ako niečo, čomu hneď nerozumie – úloha na prvý pohľad nad jej možnosti a sily. Ale anjel jej pohľad upriamuje na Toho, ktorému je všetko možné.

³⁴ Mária povedala anjelovi: "Ako sa to stane, keď ja muža nepoznám?" ³⁵ Anjel jej odpovedal: "Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn." ³⁶ Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná! ³⁷ Lebo Bohu nič nie je nemožné." ³⁸ Mária povedala: "Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova." Anjel potom od nej odišiel (Lk 1,34-38).

Nielen malý Janko pri pohľade na divé zvery konštatoval – „to nie je možné“! Myslím, že v dnešnej dobe pri pohľade okolo seba aj nám sa situácia môže zdať nemožná, problémy neriešiteľné. Pridáva sa k tomu realita doby, ktorá sa veľmi rýchlo mení a mentalita skoro každý druhý rok.

Zvestovanie Panne Márii

Rozmýšľal som dlho, či použiť pri tomto rozjímaní ako kľúč úryvok Lukášovho evanjelia o zvestovaní, alebo nie. Chronicky ho vraj poznáme. Zdá sa, že to nie je až také samozrejmé. Prečítame si tento text v kontexte iných biblických textov, aby nám pomohli mu porozumieť.

Pre nás, ktorí sme si vzali ako odrazový mostík sen 9. ročného Janka Bosca, je udalosť zvestovania otvorením Božej logiky, ktorá prichádza s iniciatívou a žiada od človeka preň nemožné veci. Udalosť, ktorá popisuje „plnosť časov v diele nášho vykúpenia“, sa začína zvestovaním Panne Márii.

Podčiarkujem, iniciatíva je u Boha. Nie Panna Mária si povedala, že sa stane Matkou Pána. To platí aj o iných udalostiach v dejinách spásy, ktoré predchádzali. Povolanie patriarchov, sudcov a prorokov. Boh prichádza s iniciatívou. Je to Jeho „nápad – plán“. Tak vstupuje aj do života malého Janka. Ale pre nás je školou Božej logiky Božie Zjavenie, ktoré sa pred nami otvára v čítaní Písma. Udalosti Zvestovania. Anjel – angelos, alebo melek – posol prichádza k Márii. K mladému

dievčaťu. Podčiarkuje sa fakt, že je Panna. Je zasnúbená, ale nezačala ešte žiť podľa svojich predstáv a plánov. Prichádza anjel a ponúka účasť, spoluprácu, synergiu na Božom pláne.

Žiada ľudsky často nemožné veci. Hneď na začiatku je potrebné si uvedomiť, že podľa niektorých odborníkov sú centrálné slová v tomto úryvku tie, ktoré prednesie anjel ako odpoveď na nejasnosti vyjadrené Máriou. „(...) lebo u Boha nič nie je nič nemožné“.

V Božích plánoch nič nie je pre Boha nemožné a keď človek prijme Boží plán a spolupracuje na ňom – vtedy sa veci stávajú možné. Treba dodať, že nie stále sa mení voda na víno a suché stromy zakvitnú. Úspech je v Božej logike niečo iné ako víťazstvo v tej ľudskej. Samotný príklad Božieho Syna nám o tom niečo hovorí. Preto sme sa zastavili na začiatku spolu s učeníkmi putujúcimi do Emauz pri čítaní toho, čo sa udialo Božími očami. Božou logikou, prioritami, hodnotami. Smrťou na kríži zvíťazila Láska a nie zlo a hriech.

Boh si teda vyberá a pozýva nie v prvom rade podľa ľudských talentov, geniality, ale hľadá človeka ochotného plniť Jeho vôľu. Uskutočňovať Boží plán. Keď hovoríme o duchovnom živote, rozumieme tým život – ktorý je vedený a naplnený Svätým Duchom.

Teoreticky všeličo vieme, ale prakticky sa vraciame k štýlu managementu okolo seba, keď je najdôležitejšie ľudské uvažovanie a nie objavovanie Božích plánov s nami. Všetci ľudia máme miesto v Božom pláne. Boh s nami ráta. Neobjaviť toto svoje miesto znamená neobjaviť svoju vlastnú identitu. Keď si uvedomíme, že naplniť zmyslom náš život znamená, realizovať ho v naplnení veľkého Božieho plánu, pre ktorý stvoril celý svet. A v ktorom má všetko svoje miesto. Boh ho určite naplní, uskutoční, realizuje – ale ak neodpovieme, nebudeme na ňom spolupracovať, bude to len na našu škodu.

Aj **metodológia** sa pri tom nutne musí používať iná, ako vo svete okolo nás. V prvom rade je to **počúvanie Božieho Slova**, rozjímanie nad ním a **rozlišovanie**. Je vhodné sa vrátiť k rozjímaniu do Emauz. Tam sa venujeme tejto téme z pohľadu akoby inej perspektívy.

Pre Pannu Máriu je najdôležitejšie počuť, že je to **plán Najvyššieho** – pre ktorého nič nie je nemožné. To sa stavia na prvé miesto. Aký je to plán, je druhá vec.

Niekde som počul, že je potrebné si uvedomiť, že na liturgii sa Božie Slovo slávi. Je to iné čítanie ako súkromné čítanie a štúdium Písma, alebo aj iné pobožnosti. Nesieme evanjeliár, okiadzame, spievame, bozkáme knihu, slávnostne nesieme, ukladáme na osobitné miesto. Máme si uvedomiť, KTO je prítomný v Slove medzi nami, v strede Božieho ľudu. Až potom, keď doceníme, kto hovorí, je potrebné upriamiť pozornosť na to, čo hovorí.

Veľmi dôležitou témou z pohľadu duchovného života je ľudský **protagonizmus**. V kresťanskom živote ním je a má byť Boh. Boh je ten, kto je prvý. On prvý miluje, vychádza v ústrety, obdarúva. Od človeka sa vyžaduje **priať** Boží dar, **odpovedať, opätovať** Božiu lásku, ktorá prichádza vždy prvá.

Anjel je poslaný k Márii, ako k veľkým osobnostiam Starého zákona, ktorí dostali od Boha špeciálnu misiu v Božom pláne spásy: Mojžiš (Ex 3,2), Gedeon (Sdc 6,11-24). Aby neboli pochybnosti zmyslu udalosti, ktoré opísal evanjelista Lukáš – predstavil udalosť Zvestovania podľa vzoru povolania Gedeona. Opis povolania Gedeona sa začína zjavením sa anjela Pána (Sdc 6,11), podobne ako scéna povolania Panny Márie. Anjel ho oslovil slovami: „Pán s tebou“ a miesto mena ho nazval „bojovníkom“. V pozdrave Panny Márie sú použité tie isté slová (v.28) a miesto mena použitý výraz „plná milosti“ (kecheritomene). Forma „Pán s tebou“ je použitá aj pri povolaní Mojžiša (Ex 3,12). Po pozdrave nasleduje u Gedeona posolstvo (v. 14,16-24), po ktorom vyjadrí pochybnosť, otázku (v. 15). Anjel zopakuje posolstvo a ubezpečuje o pomoci Pána (v. 16-17). Analogicky je to s textom opisu Zvestovania. V obidvoch je reč o znaku (Sdc 6,17-24 Lk 1,36-37). Gedeon dostal úlohu, ktorú vyplní, pretože s ním bude Boh teraz a v budúcnosti (Sdc 6,16). Podobne je to s Pannou Máriou – „Počneš a porodiš syna“ a ubezpečenie o osobitnej pomoci (Lk 1,31). Na jej povolanie teda musíme hľadiť vo svetle veľkých biblických povolaní: Abraháma, Mojžiša,, Gedeona, Samuela, Izaiáša, apoštolov, Šavla z Tarzu. Je to tajomné stretnutie

Trojsvätého so slabým človekom. Boh často povoláva malých a slabých v očiach sveta. Chce, aby povolaní mali vedomie toho, že celá ich veľkosť je v Pánovi. Takýto postoj nachádzame u Panny Márie v jej chválospeve Magnifikat. Malá cesta svätej Terézie má základ v tomto vedomí.

ODPOVEĎ PANNY MÁRIE

Odpoveďou Panny Márie je veľkodušný súhlas, ako v prípade veľkých osobností celého Písma. Tak, ako v budúcnosti odpovie Prvorodený (Lk 2,40 22,42 Hebr 10,7). „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova“ (Lk 1,38). Svätý Tomáš Akvinský porovnával fiat Márie, s fiat stvorenia. Fiat Boha povolalo k existencii svet, fiat Márie priviedlo Vykupiteľa. Fiat zvestovania nás privádza k fiat Otče náš (Mt 6,12), ale aj fiat v Getsemani (Lk 22,42). Komentátori väčšinou používali preklady, ktoré šli cez latinčinu – kde celá situácia vyznievala v imperatíve. Panna Mária sa podriaďuje Božiemu plánu. V gréčtine je to zriedkavé tzv. optativus – genoito. Táto forma vyjadruje radostný a nadšený súhlas Márie, ktorá sa má podieľať na uskutočnení Božieho plánu. Takýto postoj potvrdzuje označenie sa samotnej Márie za služobnicu Pána. V SZ pojem Sluha mal spojitost s Mojžišom (Mal 3,22 Dan 9,11), Jozuem, Dávidom, Jakubom i niektorých prorokov (Jer 7,25 Ez 38,17). V NZ patrí tento titul Ježišovi Kristovi (Mt 20,28 Flp 2,7).

Je to viera Panny z Nazareta, ktorá je základom jej presvedčenia o Veľkosti Boha, na základe ktorej odpovedala. „Blahoslavená, ktorá si uverila...“ (Lk 1,45) je presvedčením tety Alžbety, ktorá pod vplyvom Ducha Svätého vnika do situácie.

SVÄTÍ VĎAKA POVOLANIU

Svätý Pavol často pripomínal adresátom svojich listov, že sú povolaní (1 Kor 1,2.26 Ef 1,18 4,1.4). Povzbudzoval k vedomiu toho, že sme povolaní a máme žiť hodni svojho povolania. Sme všetci povolaní, v krste podľa nášho mena. Panna Mária je obrazom a vzorom nasledovania. V poriadku viery, lásky aj dokonalého zjednotenia s Kristom (RM 42). Malička pomôcka pre porozumenie, prečo Janko dostal Učiteľku na ceste povolania a spolu s ním celá saleziánska rodina. A. Frossard po svojom bleskovom, náhlom obrátení povedal: „Pre mňa existuje len jedna skutočnosť – Boh. Boh existuje, ostatné je hypotéza.“ Ako Mária, uverili sme v Bohu, a preto mu dôverujeme.

BOH TÝM ŽE POVOLÁVA AJ OBDARÚVA.

Prvým darom, aký dostala od Boha Matka Ježiša, je milosť. Je plná milosti (Lk 1,28), „Našla si milosť u Pána“ (Lk 1,30). V Lukášovom texte je použité grécke slovo kecharitomene – pochádza od slovesa charito, vystupujúce len štyrikrát v celej Biblii (Sir 9,8 18,17 Lk 1,18 Ef 1,6) a znamená premeniť niekoho milosťou, tak že sa stáva milým, svätým, plný vďačnosti. Kto premieňa, je sám Boh, ktorý koná z lásky. Milosť teda označuje túto lásku a žičlivosť Boha k Márii, postoj plný dobroty a lásky (Lk 1,48.49.50.54). „Našla si milosť u Pána“ – túto milosť prijala v minulom čase, skôr ako sa stala Matkou Pána. Je to v duchu I. Gargána, ktorý vo svojom komentári píše: „Nie preto, že robíme pokánie, sme milovaní Bohom, ale pretože sme milovaní robíme pokánie.“

Ešte jedna poznámka v tomto kontexte. Kecharitomene vystupuje v anjelovom posolstve na mieste mena Márie. Plnosť milosti charakterizuje jej osobu. Meno v biblii charakterizuje osobu. Len niektoré osoby v dejinách sa tešili takej prajnosti Boha: Noe (Gen 6,8), Mojžiš (Ex 33,17), David (Sk 7,46). Mária patrí k nim.

„Pán s tebou“ (Lk 1,28). Toto tvrdenie nie je formou vyjadrenia žičlivosti, ale je konštatovaním faktu – Pán je naozaj s tebou. Je obľúbenou formulou v Písme. Vystupuje tam v SZ 103-krát a v NZ 13-krát. Formula označuje dar Božieho priateľstva, prísľubu blízkosti, podpory. Tento dar dostali vyvolení, ktorí boli povolaní k osobitným úlohám v dejinách spásy. V SZ takéto uistenie počuli: Jakub (Gen 28,15 31,3), Mojžiš v momente povolania (Ex 3,11-12 4,12), Jozef (Sk 7,9), Gedeon (Sdc 6,12). Nátan odovzdal od Jahveho takéto poslanie pre Dávida (2 Sm 7,9; 1 Kr 11,38) a Ahiaš Jeroboamovi (3 Krl 11,38).

Pri Márii má dva významy. Je takýmto spôsobom spojená s veľkými postavami SZ a formula, slová vyjadrujú zvestovanie ako moment povolania podľa vzoru Mojžiša, Gedeona, Jeremiáša. V NZ si tento výraz delí len so svojím synom Ježišom (Jn 3,2 16,32 Sk 10,38).

(porov. Kudasiewicz, Matka Odkupiciela)

Pomocné texty, doplnenie:

ÚSTREDNÁ HYBNÁ SILA: LÁSKA K MLADÝM, ZVLÁŠŤ NAJBIEDNEJŠÍM

ZMYSEL A DÔLEŽITOSŤ TEJTO CENTRÁLNOTI

Hovorili sme o základnej charakteristike Don Boscovej duchovnosti. Teraz by sme chceli zistiť, či máme pripustiť iba jediný pobádajúci princíp jeho všestrannej osobnosti, iba jedinou hybnú silu jeho mnohorakej činnosti. Ak áno, ktorá je to?

Myslím, že nikto, kto chce žiť podľa Don Boscovho ducha, sa nevyhne riešeniu tejto dôležitej otázky. Naša osoba je harmonický celok, ktorý nestrpí rozpoltenosť, trhliny. Nemožno žiť podľa ideí. Treba žiť podľa ideálu, ktorý ich zjednocuje a dáva do súladu ako jediný životný program. A ten sa potom stane dynamickým princípom nášho jestvovania.

Ak toto nepochopíme, alebo ak si to vnútorne neosvojíme, hrozí nám nebezpečenstvo, že sa náš duch rozplynie na viaceré smery alebo vyprázdni v hľadaní neuskutočniteľnej vernosti.

Nezakrývame, že pochopiť tento jednotiaci princíp u Don Bosca nie je ľahké a je aj dosť ťažké vedieť si ho vnútorne osvojiť, vedieť ho žiť. Nemáme na Don Bosca hľadiť povrchné, len z vonkajšej stránky, ako má rozbehané na všetky strany, vidieť ho zasypaného naoko nezlučiteľnými prácami, ktoré často nič nespája, utrápeného vždy novými starosťami. Kto by takto naňho pozeral, mal by dojem, že stojí nie pred jednou, ale viacero osobami, ktoré – ako to výstižne vyjadril D. Caviglia – ako „jeden celok súčasne pracujú a postupujú dopredu. Ako keby boli rovnako zrodené a určené na to isté. Ale nakoniec splynú v jednu osobu opravdivého kňaza, ktorý nikdy nenaruší jasnosť svojho správania“ /Caviglia, Don Bosca/.

Ale aj táto samotná skutočnosť nás stavia pred jedinečnú osobnosť, akou sa mohol Don Bosco stať len preto, že zameral celú svoju existenciu na veľký ideál.

Veľký Don Boscov interpret a priateľ Pius XI. dal na našu otázku hodnovernú odpoveď v pamätnom rozhovore 19. novembra 1933 /MB XIX, 234/. Pýtali sa ho, v čom je tajomstvo jeho mimoriadne rozšíreného diela, nesmierneho úsilia a veľkých úspechov. Odpovedal: „Don Bosco sám nám dáva vysvetlenie, kľúč k tomuto veľkému tajomstvu. Spočíva v jeho trvalom zameraní na Boha, ba v stálom spojení s Bohom, v jeho túžbe: daj mi duše, ostatné si vezmi – duše, hľadanie duší, láska k duším.“

„Daj mi duše“ – smernica, ktorú Don Bosco dal do erbu svojej spoločnosti, nie je rečníckou frázou ani reklamným heslom. Kto číta rozsiahle životopisné pamäti /Memorie Biografiche/ vybadá, že táto veľká túžba Don Boscovho kňazského srdca, je skrytou pohnútkou, ktorá pobáda každý jeho krok, každú jeho snahu. Je hlbokým dôvodom pre jedine prijateľné vysvetlenie celej jeho existencie. Potvrďuje nám to, Don Rua, ktorý žil s ním bližšie než ktokoľvek iný, ktorému sa so všetkým zdôveril a ktorý bol verným tlmočníkom jeho myšlienky. Vrávi: „Neurobil krok, nevyriekol slovo, nepodnikol nič, čo by neslúžilo na záchranu mládeže. Skutočne, neležalo mu na srdci nič iné, jedine duše“ /Don Rua, Obežník z 29. januára 1896/. Zdôveruje sa o tom aj Don Bosco, ktorý obvyčajne nerád vyjadroval svoje vnútorné city. Keď mu roku 1886 ako slabému starcovi radili, aby už nespovedával chlapcov, povedal Don Viglietimu: „Keby som nemohol aspoň spovedať chlapcov, čo urobím ešte pre nich? Sľúbil som Bohu, že až do posledného dychu budem pracovať pre svojich úbohých chlapcov“ /MB XVIII, 258. A pre nich sa až dokonca doslovne strávil.

ZÁKLADNÉ POHNÚTKY DON BOSCOVEJ LÁSKY

Hrozilo by nám, že nepochopíme správne zmysel lásky, ktorá je ústrednou hybnou silou nášho ducha /Stanovy, čl. 40/, ak by sme neskúmali základné motívy Don Boscovej lásky. Žijeme v sociálnokultúrnom prostredí, veľmi odkresťančenom a svetáckom. Je nebezpečenstvo, že naše poslanie medzi mládežou, keď aj nie výlučne, aspoň prevažne si budeme vysvetľovať ako prácu na ľudskom či už individuálnom alebo sociálnom povznesení. Nikto nepopiera, že takéto poslanie môže byť kresťanské. Vidí sa mi však, že Don Bosco nemal na zreteli len takú činnosť. Nesmieme

zabúdať, že don Bosca povolal Boh ku kňazstvu a s jeho kňazským povolaním je spojené poslanie pracovať na spáse mládeže.

Jasne to naznačil už sen, ktorý mal ako deväťročný chlapec. Vyplýva to aj z vnútorného súvisu, aký existuje medzi saleziánskym povolaním a kňazským poslaním, že naša spoločnosť /i napriek opačným snahám/, vždy dáva na čelo komunit kňazov, /ktorí/ lebo tí sú zodpovední za toto poslanie /Stanovy, 35/. Hlásenie evanjelia a katechetickú činnosť pokladá za základnú dimenziu nášho poslanca /Stanovy 20/.

Osobitným poslaním kňaza nie je pracovať na ľudskom povznesení, ale niest' Boha ľuďom a ľuďi privádzať k Bohu. Prvoradým poslaním spoločnosti, ktorú Don Bosco založil, je niest' Boha mládeži a mládež privádzať k Bohu. Keby sme už nepokladali toto naše poslanie za základné, ktorému je všetko ostatné podriadené /nehovorím obmedzené/, úplne by sme zradili Don Bosca. Láska sv. Don Bosca k mládeži, jeho horlivosť, obetavosť za nich až do konca, fyziognómia jeho /vzťahu/ ústavov, jeho výchovný systém, to možno vysvetliť len vo vzťahu k tomuto cieľu. Bude možné zmeniť prostriedky podľa situácie a okolností. A je úplne v súlade s don Boscovým duchom viesť ich prispôbiť. Avšak cieľ musí ostať vždy ten istý.

Vrcholným Don Boscovým zámerom, pohnútkou každého jeho podujatia, je Božia sláva, Božie záujmy /Desramaut, Don Bosco a duchovný život/. Pre Don Bosca však Božia sláva, Božie záujmy na zemi znamenajú hlavne večnú spásu človeka. Nič tak nezodpovedá jeho myšlienke ako evanjeliová upomienka, že je márne, ak človek získa aj celý svet, ale utratí svoju dušu /Mt 16, 26/.

Bola to skutočnosť večnej spásy, ktorá ho na začiatku jeho kňazského života zarmucovala, keď videl, aké veľké nebezpečenstvo hrozí mnohým mladíkom, pretože sú v mravnom i materiálnom ohľade opustení. Podnietila jeho kňazské srdce k horlivosti za ich spásu a v jej svetle pochopil poslanie, ktoré mu Boh zveril a ktoré mu naznačil už sen z deviatich rokov: stať sa apoštolom a zvestovateľom evanjelia mladým /MB V, 933/.

Všetko ostatné v jeho živote a diele zásadne nie je nič iné, než logický, okolnosťami ovplyvnený výsledok tohto prvotného rozhodnutia. Len tak možno pochopiť silne náboženský ráz jeho diela, dôležitosť, akú pripisoval katechézám, sviatostiam a vytváraniu takeho prostredia, ktoré by v duši jeho chlapcov napomáhalo rozvíjanie zárodokov Božieho slova, ktoré im podával plným priehrštím.

Zdôraznili sme Don Boscovu apoštolskú horlivosť a prvenstvo jeho lásky k mládeži. Treba podčiarknuť ešte iný prvok, ktorý úzko súvisí a prvým, čiže jeho starostlivosť o ich ľudský rozvoj. Don Bosco si uvedomil, že nemožno hlásať Božiu pravdu prázdny žalúdkom a zatvrdlivosťou srdci, chlapcom zo zlého rodinného prostredia, ktorí sa predčasne dostali do styku so zlom a spoločnosť ich odvrhla. Najlepší spôsob, ako im predstaviť Boha lásky, bolo dať im konkrétne pocítiť teplo starostlivosti o ich biedu. Uvedomil si tiež, že všetka jeho snaha o ich večnú spásu málo osoží, keď ich nevytrhne z opustenosti a odcudzovania, keď im neumožní, aby si čestným spôsobom zarobili na chlieb, a tak sa dôstojne zaradili do spoločnosti ako dobrí kresťania a občania /MB V, 933/.

Vo svetle týchto myšlienok pochopíme, že z don Boscovej starostlivosti o hlásanie evanjelia svojim chlapcom, o ich večnú spásu, vyplýva aj starostlivosť o ich sociálne oslobodenie.

A k tejto práci ho Božia prozreteľnosť dokonalo uspôsobila: pohotovou inteligenciou, otvorenou myslou, zmyslom pre konkrétnosť, železnou vôľou, húževnatosťou v skúškach, vynaliezavou účinnosťou, veľkou láskou k mládeži, ktorá ho pobádala do služby pre Božie záujmy. Jeho láska je taká aktívna, že sa bezprostredne mení na čin, organizovanosť, dielo. Don Bosco je svätcom činu. V boji proti zlu nechce iba nariekať alebo sa spoliehať, že sa vec vybaví len modlitbou. Nezloží zbrane ani vtedy, keď vidí nepomer medzi veľkosťou zla a nepatrnosťou prostriedkov, ktoré má k dispozícii. Neznechutia ho nijaké ťažkosti. Verí v nutnosť a účinnosť ľudského podnikania na šírení božieho kráľovstva. Naozaj, očakáva výsledok svojich prác, „ako by všetko záviselo od Boha“, ale koná. „Lebo je presvedčený, že „Prozreteľnosť chce, aby sme ju napomohli svojim intenzívnym úsilím“ /MB XI, 55/.

A jeho činnosť, podnecovaná horlivosťou za spásu svojich chlapcov, sa postupne zveľaďuje, až obsiahne rozmery jeho lásky, až obopne Cirkev a celý svet.

PANNA MÁRIA V ŽIVOTE A DIELE SV. DON BOSCA

VÝZNAM PANNY MÁRIE V ŽIVOTE DON BOSCA

Lásku a úctu k Panne Márii si don Bosco osvojil už v útlom veku zo slov a hlavne z príkladu svojej matky. Nie je nepravdepodobné, že Janko, ktorý tak rýchlo ostal bez otca, sa vlastne od svojej dobrej matky naučil zakusovať a milovať dobrotu tej, ktorej bola v živote spoločným odrazom.

Výraz tejto mariánskej výchovy možno vidieť v rozhovore medzi ním a matkou v predvečer jeho obliečky. Prináša ho v „Spomienkach z oratória“:

„Keď si sa narodil – vraví matka Margita – zasvätila som ťa Panne Márii. Keď si odchádzal do škôl, odporúčala som ti hlavne úctu k nej. I teraz ťa o to prosím, odovzdaj sa jej úplne. Maj rád tých, ktorí ju milujú. Ak budeš kňazom, neúnavne a stále rozširuj úctu k tejto dobrotivej Matke.“ Nemohla ďalej – spomína Don Bosco – slová jej uviazli v hrdle. Bola dojatá. I ja som plakal – Mama, povedal som, ďakujem Vám za všetko, čo ste pre mňa vykonali. Vaše slová budú mi na celý život pokladom, z ktorého budem čerpať“ /MB I 373/. Celý život až do posledného dychu /MB XVIII, 537/ bude svedčiť o Don Boscovej vernosti tomuto sľubu.

Avšak hlbokú oddanosť don Bosca k Panne Márii, významný zástoj, aký mala v jeho diele, nemožno dostatočne vysvetliť ani materskou výchovou ani živou vierou v jej mocnú ochranu. Pre Don Bosca Panna Mária, vzhľadom na tituly, ako ju nazýval /Nepoškvrnená, Pomocnica kresťanov/nie je len predmetom úcty a viery, ale životnou skúsenosťou. Preňho je skutočnosťou, živou a činnou osobou. Odkedy vstúpila do jeho života, neprestala mu osvecovať cestu, vnúkať mu podujatia, podporovať jeho snahy a rozličným, ba aj mimoriadnym spôsobom viesť ho k úspechom. Don Bosco nebol len šíriteľom zvláštnej úcty k Panne Márii, ktorú vyzýval ako Pomocnicu kresťanov, aby jej vďaka rozšíreniu svojho diela – zaistil úspech. Kto by o ňom takto zmýšľal, bol by ďaleko od pravdy a chápal by ho povrchné. Hádám ešte ďalej by bol ten, kto by v Don Boscovi videl iba hlásateľa, Bohom potvrdeného proroka novej úcty k Panne Márii, ktorý vysvetľoval znamenia časov a požiadavky Božieho ľudu.

Najbližšie je k pravde ten, čo v Don Boscovi vybadal svätca, ktorý celkom mimoriadnym spôsobom cítil pomoc Panny Márie pri uskutočňovaní svojho diela a jej vedenie po celý život.

POD VEDENÍM PANNY MÁRIE

Panna Mária zasahuje prvý raz do jeho života v prorockom sne, keď mal deväť rokov. Ona sa mu nepredstavuje, ale sám Kristus, najvyšší Pastier, ktorý mu ju dáva ako vodkyňu: „Dám ti učiteľku a pod jej vedením staneš sa múdrom, lebo bez nej je i tak každá múdrosť iba hlúposťou...“ /MB I, 124/. Kristus mu ju predstavuje. O sebe hovorí, že je „synom tej, ktorú ťa tvoja matka učila tri razy denne pozdravovať.“ Tieto slová ukazujú, ako jemne Božia prozreteľnosť vyjadřila súvislosť medzi materskou výchovou a poslaním, ktoré mu chce zveriť pod vedením Panny Márie.

Prvé stretnutie s Pannou Máriou, tiež zahalené tajomstvom, ktoré malého Janka poľakalo, bolo poznačené nevýslovnou dobrotou.

„Vtedy – vraví don Bosco – som videl vedľa neho paniu velebnej postavy... Keď videla, že moje otázky a odpovede sú čím ďalej tým zmätenejšie, pokynula mi, aby som pristúpil bližšie k nej, chytila ma za ruku a povedala: Pozri, tu je tvoje miesto, tu pracuj... Buď pokorný, statočný, silný a čo teraz vidíš, to musíš urobiť s mojimi deťmi... Pustil som sa do plaču a prosil som tú paniu, aby mi to všetko vysvetlila... Ona mi však položila ruku na hlavu a povedala: Časom pochopíš všetko“ /MB I, 125/.

Rozhovor, ktorý sa iba začal, sa končí. Avšak posledné slová Panny Márie naznačujú, že nie je ukončený, ale iba prerušený. Rozhovor pokračuje, keď Don Bosco ako mladý kňaz v neistote

o tom, aké plány má s ním Boh, sa na radu Don Cafassa ocitne v Turíne. Najprv v kňazskom konvikte a potom ako duchovný správca v útulku grófký Barolovej.

Sen z deviatich rokov sa opäť vracia, každý raz s novými podrobnosťami, ktoré čoraz viac upresňujú jeho zmysel a vždy jasnejšie ukazujú, ako sa rozvíja jeho dielo /1844; MB II, 243-244; 1845: MB II, 298-299; 1846: MB II, 406, 1847: MB III, 32/. Hovorí o tom, ako sa oratórium sťahuje z jedného miesta na druhé, až sa usídli natrvalo. Označuje aj miesto, práce, ktoré tam má vykonať, spôsob, ako má hľadať spolupracovníkov svojho diela /baránky zmenené na pastierov/; spôsob, ako má z týchto spolupracovníkov vytvoriť združenie /stuha poslušnosti/ a ducha, ktorého mu má dať /sen o ružovej aleji/.

Don Bosco, človek- realista, spočiatku pochybuje o význame týchto snov /MB II, 407/. Radí sa s Don Cafassom /Tamže, 412/. Keď však vidí, že sa všetko časom uskutočňuje napriek každému ľudskému očakávaniu, zmení stanovisko:

„Don Bosco neskôr svojim blízkym povie – Panna Mária mi vo videní naznačila pole mojej práce. Dôkladne som si teda premyslel svoj plán, osvojil som si ho a už som od neho nemohol a ani nechcel odstúpiť. Cítil som plnú zodpovednosť za jeho úspešné uskutočnenie. Mal som jasne pred sebou hlavnú myšlienku, ktorú som musel realizovať. Preto som nemohol riskovať, že sa tento plán zmarí, keď ho ponechám úsudku a rozhodovaniu iných“ /MB III, 247/.

I popri tom už od roku 1847, skôr než sa odhodlal založiť nejakú spoločnosť, usilovne skúma, či by mohol pričleniť svoje dielo k inštitútom, ktoré už jestvovali. Keď nič nenašiel, povedal si: „Rozhodol som sa, že budem samostatný. Spojím sa s tými, ktorí sa osvedčili v komunitnom živote, konali rozličné apoštolské práce a – ako je to v niektorých mojich snoch – budú vedieť aj hľadať mladých spoločníkov, ktorých som mal ja vyberať, učiť a formovať.“

Postupne, ako sa veci uskutočňujú podľa toho, ako to videl vo svojich snoch, počiatočná neistota sa u Don Bosca mení v hlboké presvedčenie, že ho vedie Panna Mária. Dôvera v jej materskú ochranu je čoraz živšia, dialóg čoraz častejší a vrúcnejší. Nielen Panna Mária má iniciatívu, ale aj Don Bosco, na ktorého doliehajú ťažkosti každého druhu, utieka sa k nej s dôverou dieťaťa. Panna Mária odpovedá, vyprosuje mu od Boha veľké a mnohé milosti, opravdivé divy, ktoré badať v celom jeho živote.

Na pevnom základe tejto skúsenosti spočíva jeho skalopevné presvedčenie. „Panna Mária ma vždy viedla“ /MB V, 145/- na smrteľnom lôžku povzbudzuje svojich synov: „Nemôžem sa mýliť, veď Mária nás prevádza. Pokladá ju za svoju ochrankyňu, za svoju pokladničku“, za zakladateľku i ochrankyňu saleziánskeho diela /MB IV, 251/. Keď niektorí stroja úklady jeho oratória, s pokojnou istotou vraví: „Úbožiaci, ako sa mýlia! Nič proti nám nemôžu. Myslia si, že to útočia len na Don Bosca, a nevedia, že majú do činenia s tou, ktorá je mocnejšia než oni, s Preblahoslavenou Pannou a so samým Pánom Bohom, ktorý zmarí ich úmysly. Nie, nepodariť sa im zatvoriť nám oratórium“ /MB VI, 664/.

Na sklonku života, keď jeho dielo zapustilo hlboké korene a zdalo sa, že sa nad ním rozprestierala dúha pokoja, Don Albera sa ho pýtal, čo hovorí o ustavičnom zásahu Panny Márie v jeho živote a diele. Životopisec vraví: „Pri tejto otázke sa chvíľu zamyslel, a potom povedal: Všetci boli proti Don Boscovi. Preto mu musela prísť na pomoc Panna Mária“ /MB XVI, 101/.

MATKA ORATÓRIA

Panna Mária však nebola Don Boscovi a ostatným len vodkyňou, veľkou ochrankyňou, ale predovšetkým Matkou, ktorá sa stará o všetkých jeho synov. Vo viacerých snoch sú ústrednými postavami, ktorým venuje Panna Mária svoju pozornosť, láskavo ich poučuje, upozorňuje, povzbudzuje k dobrému.

Mladíkovi Zuccovi, keď bol chorý, sa zjavuje najsvätejšia Panna a vraví mu! „Prišla som preto, lebo veľmi milujem tento dom. Hovorím to tebe, ale chcem to dať vedieť každému z vás. Povedz to všetkým svojim kamarátom...“ /MB V, 720/.

Don Boso je milo prekvapený dôvernosťou, s akou sa mnohí jeho chlapci obracajú na Pannu Máriu. O jednom vraví: „Keď chcem niečo vedieť, hoci sa to týka aj budúcnosti, zverím to jemu... On o to – požiada najsvätejšiu Pannu, a potom mi to povie so všetkou jednoduchosťou. Takých chlapcov máme viac. Je to čosi zvláštne. Sledujem to /dodáva z opatrnosti/, pretože klamné predstavy nie sú nemožné. Avšak je isté, že Panna Mária nás miluje“ /MB VI, 969/.

Na materskú starostlivosť Panny Márie o Don Boscových synov ukazuje jeho sen o slonovi v oratóriu. „Strápená, červená v tvári“ silne volá na ohrozených chlapcov, aby ich zachránila. Tých, čo sa ukryli pod jej plášťom, povzbudzuje, aby išli na pomoc svojim nešťastným kamarátom /MB VII, 356/.

Don Boscove tajomné sny sa uskutočňovali. Panna Mária ho veľmi často vyslyšala. To viedlo jeho synov k presvedčeniu, že „medzi Pannou Máriou a Don Boscom /vraví Don Lemoyne/ musela byť dohoda, neraz sa mu zjavovala a dávala mu pokyny, čo a ako robiť má“ /MB X, 92/. Do baziliky chodilo mnoho veriacich. Boli často svedkami, že Panna Mária Pomocnica kresťanov veľa ráz vyslyšala prosby spojené s modlitbou svätca. Táto skutočnosť ich viedla k tomu, že sa aj oni utiekali k Don Boscovej Madone, Pomocnici kresťanov /MB IX, 257/.

Medzi Pannou Máriou, Don Boscom a jeho dielom bolo úzke spojenie. Chcel, aby o tom vedeli aj jeho synovia. Bol o tom vždy presvedčený. V liste, akoby testamente, aj keď sa ohradzuje, že „nikdy netúžil po mimoriadnych veciach“, uznáva, „že dobrotivý Boh a jeho svätá Matka nám vždy pomohli vo všetkých potrebách. Zvlášť vtedy, keď sme sa museli postarať o chudobných a opustených chlapcov.“ Uisťuje, že „Panna Mária bude i naďalej ochraňovať našu spoločnosť a saleziánske diela, pravda, ak budeme vytrvalo šíriť jej úctu“ /MB XVIII, 261/.

PREČO ZVLÁŠTNÝ ZÁSAH PANNY MÁRIE DO DON BOSCOVHO DIELA

Na záver tejto rozpravy, v ktorej sme chceli objasniť osobitnú úlohu Panny Márie v živote a diele Don Bosca, myslím, že bude na mieste otázka, prečo. Priznávame si, že je pre nás ľahšie zachytiť skutočnosť tohto zvláštneho zásahu Panny Márie, než vybadať príčinu a zapojiť ju do nepreskúmateľného Božieho plánu. Nanajvýš môžeme uviesť domnienky, dohady, motívy, vhodnosti, ktoré nás naklonia viac pre jedno riešenie než pre druhé.

Predovšetkým sa mi zdá, že by sme mali spomedzi viacerých náhľadov vynechať mienku o zvláštnej Božej záľube v don Boscovom diele. Z evanjelia vieme, že Boh uprednostňuje malých, chudobných, nešťastných, utláčaných, úbohých. Avšak dary, ktoré udeľuje radšej jednému ako druhému /aj tie, ktorými chcel obohatiť svoju Matku/, nemáme tak čítať kľúčom záľuby ako kľúčom služby, poslania, ktoré Boh zveril človekovi pre dobro ostatných.

Pod týmto zorným uhlom, v súvislosti s našim poslaním ako vychovávateľov chudobnej a opustenej mládeže, musíme hľadať dôvod, prečo tak chcel Boh vyznamenať naše dielo mimoriadnym zásahom Panny Márie. V tejto spojitosti musíme hľadiť na 1. Článok našich Stanov /SDB/: „Na záchranu mládeže, najcitlivejšej a najcennejšej vrstvy ľudskej spoločnosti, sám Duch Svätý si na príhovor Božej Matky vyvolil svätého Jána Bosca.“

Keďže nás Boh dôverne zapojil do diela na záchranu mládeže, chcel, aby nám zvláštnym spôsobom pomáhala Panna Mária.

Koncil, ktorý hovorí o úlohe Panny Márie v Cirkvi, potvrdzuje tento náš názor. V konštitúcii „Svetlo národov“ sa hovorí, že „Cirkev aj pri svojej apoštolskej činnosti právom hľadá na tú, čo porodila Krista, ktorý sa počal z Ducha Svätého a narodil sa z Panny preto, by sa skrze Cirkev narodil a rástol aj v srdciach veriacich“ /č. 65/. Cirkev pre toto poslanie musí v Panne Márii vidieť „vzor tej materskej lásky, ktorou sa majú dať preniknúť všetci, čo spolupracujú s Cirkvou na jej apoštolskom poslaní pri znovuzrození ľudí.“

Tieto slová Koncilu spolu s Božou záľubou v chudobných a malých nás privádzajú k tomuto záveru: Tí, čo sa v Cirkvi venujú preporodeniu bratov, majú nasledovať materskú lásku Panny Márie. Tým viac ju musia nasledovať tí, ktorých Boh vyvolil, aby pracovali na preporodení tých

najmenších, najslabších, najbiednejších. Majú to robiť výchovnou metódou, ktorá má viac materský než otcovský charakter a jej základom je „láska dobrotivá, trpezlivá..., ktorá vo všetko verí a vo všetko dúfa..., ktorá všetko znesie a vo všetkom vytrvá..., ktorá nikdy nezanikne.“

Zaiste tu nejde o nezvratné dôkazy. Sme stále v oblasti domnienok. Zdá sa však, že pre tú, ktorú sme spomínali, hovoria vážne dôvody. Tie môžu osvetliť čiastočne úlohu, ktorú má Panna Mária v našom poslaní. Teda môžeme s istotou uzavierať: Z hľadiska učenia Druhého vatikánskeho koncilu mariánsky charakter, ktorým sám Boh poznačil Don Boscovo dielo, je plne zdôvodnený.

MILOŠŤ JEDNOTY

SPOJENIE S BOHOM A EXTÁZA ČINNOSTI U DON BOSCA

Nechceme vymedziť Don Boscovu spiritualitu „a priori“, ale vybrať ju z jeho života, ako ho prežíval. Preto sa musíme obrátiť na tých, ktorí nielenže ho osobne poznali, ale vedeli pochopiť tajomstvo, ktoré sa skrývalo za postavou tohto obyczajného kňaza a svet ho odhalilo iba podivuhodné rozšírenie jeho diela. Dokázali to či už zo spôsobu života alebo preto, že mali veľkú schopnosť rozoznávať. U Don Bosca je to iné než u veľkých tohto sveta. Títo sú veľkí len v očiach tých, ktorí ich nepoznajú vo všednostiach každodenného života. Avšak u toho, čo ich pozná zblízka, strácajú všetko čaro, pretože v súkromí lepšie odhalia ľudskú biedu a slabosti, ktoré sú kryté za veľkou osobnosťou. U Don Bosca bolo tomu opačne. Vo svedeckých záznamoch kanonického procesu Don Ceria hovorí: „Tí, čo s ním žili dlhé roky a mali šťastie poznať priamo jeho každodenný život, samovoľne cítili k nemu úctu, ktorá sa podobala kultu. Dôvernoscť neubrala na čare neznámeho, zmiernila po najskromnejšie rozmery hlas, ktorý sa na jeho slávu šíril medzi ľuďmi, ale dala im ešte väčšiu pevnosť. Je tu svedectvo najcennejšie spomedzi všetkých od toho, ktorý mu bol blízky ako nikto iný. V procese Don Rua vraví: „Žil som s Don Boscom 37 rokov. Na mňa viac zapôsobilo, keď som pozoroval Don Bosca v jeho najdrobnejších skutkoch, než keď som čítal dajakú náboženskú knihu“ /Ceria, Don Bosco s Bohom/.

Keď chceme vniknúť do tajomného súkromia Don Bosca jediným priechodom, ktorý nám nechal otvorený, čiže neobyczajným životom v obyczajnosti, najlepšia* cesta je dať sa viesť svedectvom Pia XI. Aj keď ho doplníme inými svedectvami, dávame mu prednosť nielen a nie tak pre vážnosť osobnosti, ako pre závažnosť slov. Vyznačuje sa bezprostrednosťou očitého svedka, sklonmi priateľa, nezaújatosťou znalca, uceleným pohľadom toho, ktorý po časovom odstupe môže jednotlivé svedectvá spojiť v celok vzhľadom na osobu a dielo Don Bosca. Hoci hovoríme o tomto predmete v rozličných okolnostiach, jeho reč je stále silne jednotná. Ide v podstate o základnú ideu dozretú v mysli pápeža, ktorá sa rozvíja a /zahrňuje/ vyhraňuje v každom jeho vyjadrení o Don Boscovi.

Pius XI. ako mladý kňaz / na jeseň /1883/ býval niekoľko dní u don Bosca „pod jednou strechou, jedol s ním pri jednom stole a viackrát mal šťastie stráviť s ním voľné chvíle i popri jeho neopísateľnej zaneprázdnenosti“ /Prejav z 19. III. 1929; MB XIX, 100/. Prvé, k čomu vtedy prišiel, bol dojem úžasného množstva práce, ktoré naňho denne doliehalo i popri vysokom veku a zdravotných neduhoch.

Hovoril o tom v prejave 3. decembra 1933 pri schválení zázakov pre kanonizáciu. V prehlásení s Don Boscom spojil aj troch jezuitských mučeníkov, ktorých usmrtili v Paraguaji /Conzales de Santa Cruz, Alfonso Rodriguez s Ján Castillo/. Túto okolnosť pápež využil, aby porovnával. Vraví: „Život Božieho sluhu mohli sme sledovať zblízka a náležite ho hodnotiť v jednotlivostiach. Bol skutočným, veľkým mučeníkom. Bol to život nevyčerateľnej trpezlivosti, opravdivej lásky, takže vždy sa v jeho mysli, osobe, srdci, nájde niečo aj pre toho posledného, čo prišiel za ním kedykoľvek, po akejkoľvek práci. Bolo to ustavičné mučeníctvo s tvrdosťami odriekavého krehkého života, ktorý akoby bol ovocím ustavičného pôstu“ /MB XIX, 250/.

S týmto prvým dojmom obrovskej práce Don Bosca sa spája ďalší, ktorí zdanlivo protirečí prvému, dojem „nevyčerateľnej trpezlivosti“. Táto skutočnosť neunikla pozornému oku Pia XI. Hlboko na neho zapôsobila. Horúčkovitá práca nám logicky pripomína keď aj nie nepokojného, aspoň

napätého ducha. A napätosť nemôže trvať dlho. Vo chvíľach, neúspechu a ťažkosti, keď sa aj neroztriešťa, prinajmenej prepukne v nervozitu, zbrklosť, nepokoj. Nič podobné nevidno u Don Bosca. Pius XI. Dosvedčuje, že „medzi najpôsobivejšie charakteristiky Don Bosca patrí maximálna vyrovnanosť, ovládanie času, takže sa vedel venovať každému a takým pokojom, ako keby nemal nič iného na starosti“ /Prejav z 19. marca 1929; MB XIX, 100/. Taký bol nielen vtedy, keď všetko išlo normálne /a takými majú byť tí, o ktorých svedčil budúci pápež/, ale aj v ťažkých chvíľach. Vtedy, keď nemá pre svojich chlapcov chleba, keď sa mu zrúti dom, ovocie neuveriteľných námah, keď takmer desať rokov musí znášať konflikt s vlastným biskupom, keď mu hrozia, že dajú na index jeho spis... Ani v týchto dramatických prípadoch nikdy nevyšli z jeho úst slová trpkosti, ani náznakov odboja. Iba krátky okamih zronenosti, jediný to poplatok jeho citlivej ľudskosti, ale potom hneď sa dostaví znovu pokoj, nielen dôvera, ale aj radosť a veselosť.

Napokon po týchto dvoch dojmach – „horúčkovitej, unavujúcej a dakedy aj bezúspešnej práce“ a „nevýčerpaceľnej trpezlivosti“ – Pius XI. vyzdvihuje aj tretí, ktorý nás postupne približuje k stredu tajomstva. Vrávi! „Jednou z jeho najkrajších charakteristík bolo, že bol prítomný vo všetkom, zavalený stále naliehavými starosťami, žiadosťami a prosbami o radu. Súčasne však bol duchom vždy inde, vždy hore, kde obloha bola vždy jasná a vládol neustály pokoj“ /Prejav z 20. II. 1927; MB XIX, 83/. V ďalšej časti prejavu vysvetlil ešte bližšie svoju myšlienku a vavrél: „povedali by sme, že ho nezaujalo, čo sa okolo neho dialo, že jeho myseľ bola inde. A bolo tomu tak. Bol inde. Duchom bol spojený s Bohom. Ale vedel odpovedať všetkým, tak presne, že to budilo obdiv. Najprv prekvapil, a potom udivil“ /Prejav zo 17. júna 1932; MB XIX, 214/.

Popis prejavu je úplný. Musíme sa už len spýtať, ako to neraz urobil aj pápež, v čom je „tajomstvo tohto zázraku práce, obdivuhodného rozmachu, ohromného úsilia, veľkého úspechu“ /MB XIX, 236/. „Kde je ten zlatý kľúč od záhady takého plodného, činného života, takej neprekonateľnej pracovnej energie a nesmiernej odolnosti voči ťažkostiam“ /MB XIX, 82/. Toto tajomstvo, odpovedá pápež, existuje a Don Bosco ho sám odhaľoval, možno si to ani neuvedomoval. Vyjadroval ho vo vete, ktorú tak často opakoval: Da mihi animas, caetera tolle. To bolo akoby motto jeho života“ /MB XIX, 236/. Motto, ktoré podľa Pia XI. pre Don Bosca nie je len prázdny programový heslo, ale „trvalým úsilím“, „stálou túžbou“, ba „ustavičnou modlitbou“ /MB XIX, 236/. To sa vyjadruje nie myšlienkami, ani vetami, ale činnosťou, prácou. Don Bosco veľmi miloval Pána Boha. Dokazoval to však nie tak vzletnými rečami, alebo extázami, ale tým, že sa bezhranične obetoval tomu, čo je Bohu najcennejšie – spáse duší. Pius XI. dodáva: „Don Bosco miloval duše, pretože miloval Krista, pozeral na ne myslou, srdcom, krvou Vykupiteľa. Preto nebolo preňho neuskutočniteľnej akcie ani pokladu, ktorý by bol príliš drahocenný pre spásu čo i len jednej duše“ /MB XIX, 102/. V pozadí tejto neúnavnej, ale aj trpezlivej lásky a horlivosti za spásu duší, presvitá hlboké tajomstvo Don Bosca: jeho veľká zbožnosť. „Stála sústredenosť na niečo, hovorí pápež, čo videla jeho duša, čím sa zaoberalo jeho srdce, čiže Božia prítomnosť, spojenie s Bohom“ /MB XIX, 220/.

Hlboká zbožnosť a stále spojenie s Bohom, je posledným vysvetlením osobnosti a diela sv. Don Bosca. Na inom mieste sme povedali, že „dobrý chod oratória spočíval na zásade Božej prítomnosti a svedomia“ /Caviglia, Dielo a spisy, IV./. U Don Bosca to nebola abstraktná zásada. Bola to živá, trvalá a pôsobivá prítomnosť a skúsenosť. Nepriateľ duší ustavične pracuje vo svete, aby ich zahubil. Preto pre Don Bosca Boh nie je nečinným Bohom. Naopak, stále koná, účinne pracuje na spáse sveta. Tu je základ Don Boscovho optimizmu, jeho neotrasiteľnej dôvery, ba aj trúfalej odvahy, keď je presvedčený, že vec, ktorú koná, je na Božiu slávu a spásu duší. Boh však v ekonómii vykúpenia chce zapojiť človeka do svojho diela spásy, predpokladá jeho spoluprácu a obvykle ju nenahrádza. V tom je základná pohnútko Don Boscovej veľkej horlivosti. Nezastaví ho nijaká prekážka, nešetří sily a prostriedky, zapojí všetko a všetkých, aby spolupracovali na Božiu česť a spásu duší.

Ako sme už povedali, nepochopíme dokonale Don Boscovho ducha, ak nebudeme brať do úvahy jeho hlboko kňazskú dušu. Lebo kňaz Don Bosco sa cíti úzko a trvalo zapojený do drámy vykúpenia ako znamenie, nástroj, sprostredkovateľ spásy. Keď pred ministrom Ricasolim

prehlásil, že je kňazom vždy a všade, to nie je len príležitostné tvrdenie, tým nevystihuje len svoje vnútorné presvedčenie /MB VIII, 534/. Tým plne vyjadruje svoj vlastný spôsob existencie, cítenia a konania. Don Bosco je kňazom skrz-naskrz, ba aj keď spí a sníva. Je ním v spovednici a pri oltári, kde celebruje ako anjel, ale je ním aj na dvore medzi svojimi uličníkmi, vo svojej pracovni, keď vybavuje korešpondenciu, opravuje kefový odtlačok alebo píše dajakú knihu. Je kňazom na kazateľnici, odkiaľ káže misie, je ním aj vo vlaku, vo fiakri vedľa kočiša alebo v jedálni u svojho dobrodinca, ktorý ho pozval na obed. Vnútorné presvedčenie, že je v Božích rukách nástrojom spásy, ho nikdy neopustí a podnecuje ho, aby vyhľadával všetky možné spôsoby, ako sa obetovať pre iných. Iných svätcov toto vedomie privádzalo do extázy mysle /Tomáš/ alebo vôle /Ján z kríža/. U Don Bosca vyvolalo extázu činu, práce z lásky k Bohu. Iba tak možno vysvetliť, že bol prítomný vo všetkom pre všetkých, ale súčasne akoby bol inde. „Zdalo sa, vraví Don Rua, že prerušil svoj rozhovor s Bohom, aby dakoho vypočul, a že Boh mu vnukal myšlienky a povzbudenie, ktoré dával“ /Ceria, Don Bosco s Bohom/. Len tak pochopíme, že vedel v každom prostredí a v každej situácii tak prirodzene hovoriť o Bohu a duši. Napokon, iba tak si vysvetlíme jeho neľúbosť, keď bol svedkom Božej urážky. Hriech sa Don Bosca osobne dotýkal. Bol vrcholne pokojný, trpezlivý a zhovievavý, vždy verný sebe samému. Ale keď išlo o hriech, zvlášť o pohoršenie, cítil, ako v ňom vzkypela krv. Trpel tým fyzicky, ostal neúprosný, rozprával rozohnene. Azda nikdy nevynikla jeho veľká láska k Bohu a horlivosť za duše tak, ako v týchto momentoch zlomu jeho vyrovnaného pokoja.

TAJOMSTVO DON BOSCOVEJ DUCHOVNOSTI

Bez tejto hlbokkej zbožnosti, bez tohto stáleho spojenia s Bohom Don Boscova osoba by bola záhadou - jeho intenzívnej činnosti a apoštolskej plodnosti, by chýbal dostatočný dôvod. Takisto by nebolo možné realizovať saleziánske povolanie, ako sme ho popísali v predošlých úvahách.

Iba opravdivou zbožnosťou možno skutočne odôvodniť a oživovať intenzívnu, šľachetnú a celkom nezištnú prácu, konanú slobodne a s radosťou ako výraz úplného zasvätenia a prejav lásky k mládeži. Neuskutočňuje sa však zvyčajne v činnosti vzbudzujúcej obdiv, ale podobne ako život otca a matky, stravuje sa v každodennej obete, aby mladí „mali život /v najplnšom zmysle slova/ a mali ho v hojnosti“ /Jn 10,10/.

Možno sme ako saleziáni často zabúdali, že ak je podozrivá zbožnosť lenivých a egoistov, rovnako je podozrivá práca tých, ktorým chýba pravá zbožnosť. Kto nepracuje pre Boha, je zrejme, že pracuje pre seba. A kto pracuje jedine alebo zásadne pre seba, bude pracovať len dovtedy, kým bude mať v činnosti úspech alebo sa mu dostane primeranej odmeny. Pravda, ledaže by konal duchovne neplodnú prácu /“Bezo mňa nemôžete nič urobiť“/. Potom podľa zákona osobného zisku, ktorý ho pobáda, pôjde za pohodlnejším ideálom – pri najmenšej námahe čo najviac vyťažiť.

Musíme vedieť: čím ťažšia a veľa ráz aj bezúspešná bude dnes naša činnosť ako apoštolských vychovávateľov, tým naliehavejšie musíme svoju činnosť očisťovať, oživovať a upevňovať hlbokou zbožnosťou založenou na stálom spojení s Bohom.

Preventívny systém – Sila jemnosti

"Týchto svojich priateľov si budeš musieť získať nie údermi, ale jemnosťou a láskou": tieto slová dôstojného cudzinca sú nepochybne najznámejšími slovami Jánovho sna vo veku deviatich rokov, slovami, ktoré nejakým spôsobom zhŕňajú posolstvo a vyjadrujú jeho inšpiráciu.

Sú to tiež prvé slová, ktoré dôstojný muž povie Jankovi, a prerušia jeho silnú snahu ukončiť neporiadok a nadávky, do ktorých sú chlapci zapojení. Nie sú len formulkou, ktorá vyjadruje vždy platné múdre príslovie, ale radou, ktorá špecifikuje spôsob, akým má Ján vykonať rozkaz ("povedal mi, aby som sa postaral o tieto deti a pridal tieto slová"), ktorým, ako už bolo spomenuté, bol zámerný pohyb jeho vedomia preorientovaný. Horúca hlava a vášeň, ktoré stoja za používaním pästí, sa musia stať hnacou silou lásky a nesúrodá energia represívnych zásahov musí vytvoriť priestor pre jemnosť.

Výraz "mansuetudine" [ktorý sa v talianskom preklade stáva skôr jemnosťou ako "miernosťou") má tu značnú váhu, najmä ak si uvedomíme, že zodpovedajúce prídavné meno sa používa na konci sna na opis baránkov behajúcich okolo Pána a Márie. To naznačuje pravdepodobne relevantné pozorovanie: aby sa z tých, ktorí boli pôvodne divoké zvieratá, stali ■ "jemné baránky, ich vychovávateľ sa musí najprv stať jemným. Obaja, aj keď z rôznych bodov, musia zažiť skutočnú premenu, aby vstúpili na kristologickú dráhu jemnosti a lásky. Je ľahké pochopiť, čo si táto zmena vyžaduje od skupiny hlučných a hašterivých chlapcov. Pre pedagóga to môže byť menej zrejmé. Akú zmenu možno od vychovávateľa, ktorý už prijal dobré, pozitívne hodnoty, poriadok a disciplínu, žiadať od tohto človeka?

Je to niečo, čo bude mať rozhodujúci vplyv na život dona Bosca, predovšetkým na praktickej úrovni jeho spôsobu konania a do istej miery aj na úrovni teoretickej reflexie. Povedie dona Bosca k tomu, aby kategoricky vylúčil výchovný systém založený na represiiach a trestoch a aby si s pravým presvedčením zvolil metódu, ktorá je úplne založená na láske, ktorú don Bosco nazve "preventívnym systémom".

Okrem rôznych pedagogických dôsledkov, ktoré vyplývajú z tejto voľby, je tu zaujímavé poukázať na teologický a duchovný rozmer, ktorý je základom tohto smeru a pre ktorý sú slová sna určitým spôsobom pôvodom a spúšťačom.

Tým, že sa pedagógovia postavia na stranu dobra a "zákona", môžu byť v pokušení konať s mladými tak, aby sa poriadok a disciplína nastolili v podstate prostredníctvom pravidiel. Zákon však v sebe obsahuje dvojznačnosť, ktorá ho robí nedostatočným na to, aby niekoho viedol k slobode, a to nielen kvôli hraniciam, ktoré v sebe obsahuje každé ľudské pravidlo, ale aj kvôli hranici, ktorá je v konečnom dôsledku teologickým poriadkom. Celá Pavlova úvaha o zákone je veľkou meditáciou o tejto pravde, pretože Pavol sa zo svojej osobnej skúsenosti naučil, že Zákon mu nezabránil byť "rúhačom, prenasledovateľom a násilníkom ■" (1 Tim 1,13). Písmo učí, že ten istý Zákon daný Bohom nestačí na záchranu človeka, ak neexistuje iný osobný princíp, ktorý by ho integroval a v srdci človeka. Paul Beauchamp pekne zhŕňa túto dynamiku, keď hovorí: "Zákonu predchádza "ste milovaní" a po ňom nasleduje "budete milovať": "Si milovaný" je jeho základom a "budeš milovať" jeho naplnenie.

Bez tohto základu a tohto naplnenia nesie zákon v sebe znaky násilia, ktoré odhaľuje jeho neschopnosť vytvárať dobro, ktoré si vyžaduje od ľudí. Aby sme sa vrátili k scéne sna, päste a údery, ktoré Janko používa v mene posvätného Božieho prikázania, ktoré zakazuje rúhanie, odhaľujú neadekvátnosť akéhokoľvek moralizujúceho impulzu, ktorý nie je vnútorne inkarnovaný zhora.

Preto je potrebné, aby Janko a tí, ktorí sa od neho naučia "preventívnej spiritualite", prijali bezprecedentnú výchovnú logiku, ktorá presahuje režim zákona. Táto logika je možná len vďaka Duchu zmŕtvychvstalého, ktorý je vyliaty do našich srdiec. V skutočnosti nám iba Duch umožňuje posunúť sa od formálneho a vonkajšej spravodlivosti (či už je to klasická spravodlivosť "disciplíny" a "dobrého správania" alebo moderná spravodlivosť "postupov" a "dosiahnutých cieľov") k skutočnej vnútornej svätosti, ktorá koná dobro, pretože je vnútorne príťažlivá. Don Bosco ukáže, že má toto vedomie, keď v tom, čo napísal o preventívnom systéme, jasne vyhlási, že je úplne založený na slovách svätého Pavla: "Charitas benigna est, patiens est; Omnia Suffert, Omnia Sperat, Omnia Sustinet.■ Iba teologická láska, ktorá z nás robí účastníkov Božieho života, je schopná vtlačiť výchovnému dielu charakter, ktorý identifikuje jeho jedinečnú evanjelióvu kvalitu. Nie nadarmo Nový zákon umiestňuje charakteristické črty "múdrosti, ktorá prichádza zhora" v miernosti: "je najprv čistá, potom pokojná, mierna, ochotná poddať sa, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, bez stopy zaujatosti alebo pokrytectva" (Jak 3,17). To je dôvod, prečo pre tých, ktorí ho praktizujú, konanie diela pokoja, nakoniec žne 'žatvu spravodlivosti' (Jak 3,18). "Jemnosť", alebo saleziánsky "milujúca láskavosť", ktorá charakterizuje takúto múdrosť, je určujúcim znakom srdca, ktoré prešlo skutočnou veľkonočnou premenou a nechalo sa zbaviť

všetkých foriem násilia. Sila tohto počiatocného imperatívu, ktorý sme možno až príliš označili za príkaz, odráža veľmi silné slová evanjelia: "Lebo vám hovorím: Neodporujte zlu" (Mt 5,39)

alebo "Vráťte svoj meč na jeho miesto" (Mt 26,52; porov. Jn 18,1.1). Odkazuje na jednu z nových vlastností Kristovej udalosti, na tú, pre ktorú sa absolútnosť jej pravdivého nároku vyjadruje iba vo forme agape, čiže darovania seba samého pre život druhého. Počnúc úvodnými slovami sna sa nachádzame v samom srdci kresťanského zjavenia, kde ide o autentickú "Božiu tvár" a obrátenie, ktoré so sebou prináša. "Štýl" kresťanskej výchovy, jej schopnosť vytvárať praktiky a postoje, ktoré sú skutočne zakorenené v kristológii, závisí práve od tejto zhody s "Božou tvárou". Samotný náboženský jazyk ho nemôže uctievať. Príbeh o Ježišovi jasne ukazuje, že aj v tomto jazyku, s jeho kódexmi a obradmi, jeho pravidlami a inštitúciami, sa môže zakoreniť niečo, čo nepochádza od Boha a ktorý mu naopak odporuje a odporuje mu. Kristologická udalosť rozbíja tieto rozpory v praxi posvätného, keď ho Adamove deti odovzdávajú svojim deťom a prispôsobujú ho svojim štandardom spravodlivosti a trestu; pripravený v mene Zákona ukameňovať cudzoložnicu a ukrižovať Svätého Božieho! Tvárou v tvár tomuto skreslenému spôsobu chápania náboženstva Ježiš prišiel, aby zaviedol ďalšie kráľovstvo, ktorého je Pánom a ktorého logika sa prejavuje jeho mesiášskym vstupom do Jeruzalema. Vstupujúc do Svätého mesta na chrbte somára, Ježiš sa predstavuje ako Mesiáš, ktorý si nevíťazí nad ľuďmi zbraňami a vojskami, ale iba jemnou silou pravdy a lásky. Dar jeho života, ktorý doplní v Dávidovom meste, je jedinou cestou, ktorou môže Božie kráľovstvo prísť na svet. Jeho miernosť Veľkonočného Baránka je jedinou silou, ktorou chce Otec získať naše srdcia. "Týchto svojich priateľov si budeš musieť získať nie údermi, ale jemnosťou a láskou." Čítať tieto slová na pozadí evanjeliového zjavenia znamená uznať, že skrze ne je Jánovi dané vnútorné vedenie, ktoré má svoj jediný zdroj v Kristovom srdci. "Nie údermi, ale jemnosťou" je poučný preklad Ježišovho "veľmi osobného" štýlu.

Samozrejme, "získať" mladých ľudí týmto spôsobom je veľmi náročná úloha. Znamená to nepodľahnúť chladu výchovy založenej len na pravidlách, ani zdanlivej добрote návrhu, ktorý odmieta odsúdiť "škaredosť hriechu" a prezentovať "hodnotu cnosti". Ustanoviť dobro jednoduchým ukazovaním sily pravdy a lásky, o čom svedčí oddanosť "do posledného dychu", je obrazom výchovnej metódy, ktorá je zároveň pravou a vlastnou spiritualitou. Nie je prekvapujúce, že Ján vo sne odoláva vstupu do tejto dynamiky a žiada o lepšie pochopenie identity Toho, ktorý ju požaduje. Ale keď pochopí túto dynamiku, najprv tým, že premení posolstvo na oratórium ako inštitúciu a potom aj založením rehoľnej rodiny, dospeje k presvedčeniu, že rozprávania sna, v ktorom sa naučil túto lekciu, bude tým najkrajším spôsobom, ako sa podeliť o najautentickejší význam svojej skúsenosti so svojimi synmi. Je to sám Boh, ktorý bol vždy naším sprievodcom, je to on, kto odštartoval počiatocné hnutie

HODNOTENIE ROKA - IMPULZY DO ÚSTRANIA:

- Prejdi si celý minulý rok a napíš si 3 udalosti, ktoré silno zasiahli tvoj život. (Rodina, práca, vzťah s Bohom, moje povolanie saleziána spolupracovníka)
- Skús si spomenúť na podnet(y), ktoré ťa oslovili na posledných duchovných cvičeniach. Ako sa to odrazilo v mojom konkrétnom živote a v tomto roku?
- Je nejaká myšlienka, slovo čo ma nesie celý rok?
- Prečo som tu?
- V akej situácii sa nachádzam?
- O akú milosť chcem prosieť?
- Snaž sa byť úprimný voči sebe.
- Nehľadaj výhovorky alebo ospravedlnenie. Neľutuj sa!
- Ak treba, pros o dar odpustenia.
- Čo bolo v mojom živote negatívne, alebo pozitívne, kam ma to posunulo?
- Čo som sa naučil/a tento rok?
- Akú túžbu mám vo svojom srdci?
- Túžim nasledujúci rok (alebo iné obdobie) na niečom vo svojom živote popracovať?
- Aké konkrétne predsavzatie do nasledujúceho obdobia si odnesiem z týchto duchovných cvičení?
- Za čo chcem Bohu ďakovať?
- Ako alebo čím chcem Boha chváliť?
- Celé toto hodnotenie skús vložiť do osobnej modlitby pred Pánom.

POZNÁMKY Z REFLEXIE: